

POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO VADOVAS

POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO VADOVAS

Parengta pagal
2014-06-01
galiojusias teisės aktus

Vilnius

2014

UDK 614.2(036)

Pt-07

Užsakovas: Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras

Vykdytojas: UAB „R.A.C.H.E.L Consulting“

Leidinio „Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo vadovas“ rengėjai:

Med. m. dr. Julius Ptašekas

Recenzavo: Doc. Dr. Rolandas Čepulis

Lietuvių kalbos redaktorius: Dovilė Stasiukėnienė

Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras

©SMPLC, 2014

ISBN 978-9986-649-47-2

TURINYS

1. ĮVADAS IR BENDRA INFORMACIJA APIE POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMĄ.....	10
2. TEISĖS AKTAI, REGLAMENTUOJANTYS PVSV LIETUVOJE	21
3. PVSV ETAPAI IR PROCEDŪROS.....	24
3.1. ATRANKA.....	26
3.2. APIMTIES NUSTATYMAS.....	31
3.3. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI ĮVERTINIMAS IR ATASKAITOS RENGIMAS	34
3.3.1. BENDRŪJŲ DUOMENŲ PATEIKIMAS	38
3.3.2. OBJEKTO SANITARINĖS APSAUGOS ZONA.....	41
3.3.3. ESAMOS VISUOMENĖS SVEIKATOS BŪKLĖS IR VISUOMENĖS SVEIKATAI DARANČIŲ ĮTAKĄ VEIKSNIŲ ANALIZĖ	44
3.3.4. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI PROGNOSTINIS VERTINIMAS	47
3.3.5. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO METODŲ APRAŠYMAS	50
3.3.6. IŠVADŲ IR REKOMENDACIJŲ PATEIKIMAS.....	50
3.4. PVSV KOKYBĖS KONTROLĖ	53
3.5. SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS	54
3.6. STEBĖSENA.....	56
4. VISUOMENĖS DALYVAVIMAS	59
5. REIKALAVIMAI POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINTOJAMS.....	64
6. METODINIAI PVSV ASPEKTAI.....	67
7. PVSV IR PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO SĄSAJOS.....	80
8. PVSV IR STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO SĄSAJOS.....	83
9. PVSV IR TARPVALSTYBINIO POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO SĄSAJOS	89
10. PVSV IR SPRENDIMŲ POVEIKIO VERTINIMO SĄSAJOS.....	90
11. KITI AKTUALŪS PVSV ASPEKTAI.....	92
LITERATŪROS SĄRAŠAS	94
PRIEDAI	98
1 PRIEDAS. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2004 M. LIEPOS 1 D. NR. V-491 ĮSAKYMAS „DĖL POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO METODINIŲ NURODYMŲ PATVIRTINIMO“	99
2 PRIEDAS. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2011 M. GEGUŽĖS 13 D. ĮSAKYMAS NR. V-474 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ĮSTATYME NENUMATYTŲ POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO ATLIKIMO ATVEJŲ NUSTATYMO IR TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO IR ĮGALIOJIMŲ SUTEIKIMO“	113

LANGELIŲ SĄRAŠAS

- 1 langelis. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo objektas
- 2 langelis. PVSV apimties nustatymo aspektai
- 3 langelis. PVSV dalis PAV ataskaitos sudėtyje
- 4 langelis. Teršalų, kurie gali būti modeliuojami ir matuojami, sąrašas

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 pav. Klasikinio PVSV proceso struktūra
- 2 pav. Atrankos dėl PAV procedūros sąsajos su PVSV
- 3 pav. Kokybės elementai PVSV procese
- 4 pav. Sprendimo priėmimo procesas
- 5 pav. Kiekybiniai ir kokybiniai metodai, taikomi PVSV procedūrose
- 6 pav. Lakiųjų organinių junginių oro teršalų sklaidos modeliavimas
- 7 pav. Planuojamų transporto srautų akustinio triukšmo sklaidos modeliavimas
- 8 pav. PVSV ir planuojamos ūkinės veiklos PAV sąsajos
- 9 pav. PVSV ir SPAV sąsajos

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė. PVSV subjektų ir PAV bei SPAV subjektų, atsakingų už sveikatos apsaugą, funkcijos
- 2 lentelė. PVSV etapai (procedūros)
- 3 lentelė. Klasikinio PVSV procedūrų palyginimas su Lietuvoje taikomomis PVSV procedūromis
- 4 lentelė. Atrankos priemonės parengimo lentelė
- 5 lentelė. PVSV ataskaitos struktūra
- 6 lentelė. Visuomenės informavimas PVSV procese
- 7 lentelė. PVSV metodų nustatymo klausimynas
- 8 lentelė. PVSV vertinimo metodai
- 9 lentelė. Planų ir programų PVSV bei PŪV PVSV palyginimas
- 10 lentelė. PVSV procedūros ir jų trukmė

PRIEDŲ SĄRAŠAS

- 1 priedas. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. Nr. V-491 įsakymas „Dėl Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų patvirtinimo“

2 priedas. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymas Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“

SANTRUMPOS

PVSV – poveikio visuomenės sveikatai vertinimas;

PAV – poveikio aplinkai vertinimas;

PŪV – planuojama ūkinė veikla;

SPAV – strateginis poveikio aplinkai vertinimas;

VSC – visuomenės sveikatos centras;

SAZ – sanitarinės apsaugos zona.

SAVOKOS

Vartojamų sąvokų apibrėžimai yra suderinti su Lietuvos Respublikos teisės aktuose pateiktais sąvokų apibrėžimais.

Planuojama ūkinė veikla – ūkinė veikla, kuri yra planuojama arba kuriai nustatomos arba tikslinamos sanitarinės apsaugos zonų ribos.

Planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas) – fizinis ar juridinis asmuo, taip pat Lietuvoje veikiantys Europos Sąjungos valstybių narių bei kitų užsienio valstybių įmonių filialai, planuojantys ūkinę veiklą, kuriai turi būti atliktos šiame įstatyme nustatytos poveikio aplinkai vertinimo procedūros.

Suinteresuota visuomenė – vienas ar daugiau fizinių ar juridinių asmenų, kuriems daro arba gali daryti poveikį sprendimai, veiksmai ar neveikimas visuomenės sveikatos saugos srityje arba kurie yra suinteresuoti šių sprendimų procesu. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ir savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina aplinkos ir visuomenės sveikatos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis.

Visuomenė – vienas arba keli fiziniai ar juridiniai asmenys bei jų organizacijos, asociacijos ar grupės.

Ataskaitos vieša ekspozicija – viešumą užtikrinanti procedūra, kurios metu viešai eksponuojama parengta poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaita.

Visuomenės pasiūlymas – visuomenės siūlymas (prašymas) dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo.

Visuomenės sveikatai darantys įtaką veiksniai – žmogaus aplinkos biologinių, cheminių, ekonominių, ergonominių, fizikinių, socialinių, psichologinių ir kitų veiksnių, darančių įtaką ir žmogaus, ir visuomenės sveikatai, visuma.

Visuomenės sveikatos rizikos veiksniai – natūralūs gamtos bei dirbtiniai veiksniai, taip pat gyvenimo ir elgesio įpročiai, dėl kurių poveikio atsiranda rizika visų gyventojų ar atskirų jų grupių sveikatai.

Visuomenės pasiūlymų argumentuotas įvertinimas – tai procesas, kurio metu atliekama visuomenės pasiūlymų analizė, išsamiai išnagrinėjant siūlymus dėl poveikio visuomenės sveikatai vertinimo, šiuos siūlymus pagrindžiančius faktinius duomenis, rodiklius, faktines aplinkybes, taip pat siūlyme nurodytų teisės aktų nuostatas ar kitus dokumentus. Nurodant argumentus, yra nustatoma, ar visuomenės pasiūlymas yra pagrįstas ir ar į jį turi būti atsižvelgta.

Planai ir programos – nacionalinio, regioninio ar vietinio lygmens planavimo dokumentai (veiksmų planai ir programos, plėtros planai (programavimo dokumentai), ūkio šakų vystymo planai ir programos, strategijos, koncepcijos, teritorijų planavimo dokumentai ir kt., įskaitant planus bei programas, prie kurių finansavimo prisideda Europos Bendrija), kurie rengiami, tvirtinami ir (arba) priimami pagal galiojančius teisės aktus ar pagal kompetenciją įgyvendinant viešąjį administravimą ir kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, įskaitant tokių planų ir programų visišką ar dalinius pakeitimus.

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitos rengėjas – Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai, kiti fiziniai asmenys, kurie naudojami Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos teisės aktų jiems suteiktomis judėjimo Lietuvos Respublikoje ar kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys, kitų Europos Sąjungos valstybių narių juridiniai asmenys, organizacijos ir jų filialai, taip pat kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose užsienio valstybėse įsteigtų juridinių asmenų ar organizacijų registruoti filialai Lietuvos Respublikoje, turintys visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licenciją verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimo veikla.

Sanitarinės apsaugos zona – aplink stacionarų taršos šaltinį arba kelis šaltinius esanti teritorija, kurioje dėl galimo neigiamo vykdomos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai galioja įstatymais ar Vyriausybės nutarimais nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos.

Poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas – planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) įgaliotas fizinis asmuo, turintis atitinkamą aukštąjį išsilavinimą ar kvalifikaciją srities, kuri atitinka rengiamų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką, arba juridinis asmuo, turintis specialistus su atitinkamu aukštesniu išsilavinimu ar kvalifikacija srities, kuri atitinka rengiamų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką.

Poveikio aplinkai vertinimo procesas – planuojamos ūkinės veiklos galimo poveikio aplinkai nustatymas, apibūdinimas ir įvertinimas.

Poveikio aplinkai vertinimo subjektai – valstybės ir savivaldybių institucijos, nagrinėjančios poveikio aplinkai vertinimo programas bei ataskaitas ir pagal savo kompetenciją teikiančios išvadas.

Poveikis aplinkai – numatomas aplinkos pokytis, kurio priežastis yra planuojama ūkinė veikla.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas – tam tikrų planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, per kurį rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, konsultuojama, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant planą ar programą, teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektai – valstybės ir savivaldybių institucijos, nagrinėjančios strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentus ir pagal kompetenciją teikiančios išvadas.

1. ĮVADAS IR BENDRA INFORMACIJA APIE POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMĄ

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo vadovas parengtas įgyvendinant 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonės VP1-4.3-VRM-02-V „Viešųjų politikų reformų skatinimas“ valstybės projektą „Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo plėtojimas Lietuvoje“ (Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-04-001).

Šio projekto tikslas – prisidėti prie sveikatos priežiūros reformos tęstinumo bei tobulinti ir plėtoti poveikio visuomenės sveikatai vertinimą.

Projekto veikla „Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo vadovo parengimas ir publikavimas“ skirtas pasiekti valstybės projekto „Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo plėtojimas Lietuvoje“ uždavinį – parengti poveikio visuomenės sveikatai vertinimo tobulinimo ir plėtojimo priemones, stiprinti administracinius poveikio visuomenės sveikatai vertinimo gebėjimus.

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo vadove pateikiama informacija apie poveikio visuomenės sveikatai vertinimo (toliau – PVSV) etapus ir procedūras, nurodomi teisės aktai, reglamentuojantys PVSV (leidinio prieduose pateikiami teisės aktai, reglamentuojantys PVSV). Leidinyje lyginamos klasikinio PVSV procedūros su Lietuvoje taikomomis procedūromis, aprašomi PVSV metodiniai aspektai aptariamam visuomenės dalyvavimui vertinimo procese. Vadove taip pat pateikiamos PVSV sąsajos su planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimu, strateginiu pasekmių aplinkai vertinimu, tarpvalstybiniu poveikio aplinkai vertinimu ir sprendimų poveikio vertinimu bei kiti aktualūs PVSV aspektai. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo vadovas skirtas ūkinės veiklos plėtotojams, projektuotojams, poveikio visuomenės sveikatai vertintojams, valstybės ir savivaldybių institucijų specialistams.

Aplinka veikia žmogų, o žmogus savo veikla keičia aplinką tirdamas ją ir pritaikydamas savo reikmėms. Ši būseną žmogų paverčia tam tikru vartotoju. Vartotojiškas gyvenimo būdas sukelia tam tikras nenumatytas pasekmes, tam tikrus nepatogumus, o taip pat kenkia ir aplinkos darnumui. Kenkdamas aplinkai žmogus tiesiogiai ar netiesiogiai kenkia ir savo sveikatai.

Civilizuotas žmogus, gerai įvaldęs techniką, gali atlikti tam tikrus procesus daug greičiau, tačiau tai nereiškia, jog jo aplinka ir jo sveikata nuo to yra sveikesnė. Dažniausiai būna priešingai. Šiandieninėje visuomenėje plinta lėtinės neinfekcinės ligos, alergijos įvairiems dirbtinės veiklos produktams, blogėja psichikos sveikata, atsiranda nauji susirgimai, kurių neįveikia net neabejotiną pažangą daranti ir labai brangiai kainuojanti medicina. Moksliniais

tyrimais nustatyta, kad žmogaus sveikata 50 % priklauso nuo gyvensenos, 30 % - nuo jį supančios aplinkos, apie 10 % - nuo paveldėjimo ir apie 10 % - nuo sveikatos apsaugos. Visuomenė ir individas yra pajėgūs kontroliuoti gyvenseną ir kiek mažiau - jį supančią aplinką. Aplinkos fiziniai, cheminiai ir biologiniai veiksniai gali sukelti daugiau nei 80 ligų, susirgimų ir susižalojimų rūšių. Aplinkos veiksniai turi didelės įtakos kraujotakos sistemos ligų, piktybinių navikų paplitimui. Tinkami veiksmai valdant aplinkos rizikos veiksnius gali žymiai sumažinti aplinkos veiksnių įtaką visuomenės sveikatai (6).

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. spalio 30 d. nutarimu Nr. I-1939 „Dėl Lietuvos Nacionalinės sveikatos koncepcijos ir jos įgyvendinimo“ patvirtinta Lietuvos nacionalinė sveikatos koncepcija. Ją įgyvendinant numatyta „Sveikatos visiems“ strategija, kurios pagrindinė strateginė kryptis – sveikatos išsaugojimo, stiprinimo ir ligų profilaktikos prioritetas. Koncepcijoje nurodoma, kad sveikatos strategijai įgyvendinti sudaromas valstybinių programų kompleksas, kuriam vykdyti suformuojamas atitinkamas biudžetas, numatomi valdymo ir kiti realizavimo mechanizmai (24).

Svarbu pabrėžti, jog Lietuvos nacionalinės sveikatos koncepcijos įgyvendinimas siejasi su vienu iš poveikio visuomenės sveikatai vertinimo tikslų – apsaugoti tam tikros teritorijos tikslinių grupių sveikatą. Tai atsispindi ir Nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros strategijoje (žr. žemiau).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 600 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 27 d. nutarimo Nr. 941 „Dėl Lietuvos Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2006, Nr. 70-2574) patvirtinta Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategija nustatė toliau pateiktas vizijas ir valstybės misijas:

1. Valstybė rūpinasi visuomenės sveikatos stiprinimu, sveikatos sauga, ligų ir traumų prevencija. Visi sektoriai ir bendruomenė aktyviai dalyvauja priimant savivaldybėms ir valstybei svarbius sprendimus, susijusius su sveika gyvensena ir sveika aplinka. Visuomenė vis tolerantiškesnė pažeidžiamoms visuomenės grupėms. Kiekvienas žmogus suvokia esąs atsakingas už savo sveikatą, ją tausoja ir stiprina. Sudarytos palankios fizinio aktyvumo sąlygos įvairaus amžiaus gyventojams, jie gali rinktis saugius produktus, sveikiau maitintis. Daugumai gyventojų sveika gyvensena ir sveika elgsena tampa prioritetinėmis vertybėmis. Dėl pakitusios gyvensenos mažėja lėtinių ligų ir mirtingumas. Ilgėja vidutinė sveiko gyvenimo trukmė, gerėja gyvenimo kokybė.

2. Valstybė sudaro sveikatos saugos teisinės, ekonominės ir socialinės sąlygas, ugdo individualius sveikos gyvensenos ir sveikos elgsenos įgūdžius, nuosekliai skatina veiklą,

padedančią saugoti ir stiprinti gyventojų sveikatą, kurti sveiką aplinką, draudžia ir riboja sveikatai kenksmingą veiklą, kontroliuoja ir reguliuoja veiklos poveikį aplinkai ir žmogaus sveikatai, koordinuoja pagrindinių sveiką gyvenimą ir sveiką elgseną skatinančių sričių plėtrą, užtikrina privalomųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų finansavimą ir atlikimą, visiems prieinamą lygiavertę visuomenės sveikatos priežiūrą, stebi ir vertina gyventojų sveikatinimo veiklos rezultatus.

Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategijos tikslas – pagerinti Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybę, ilginti gyvenimo trukmę, t. y. mažinti sergamumą, mirtingumą ir neįgalumą, ypač daug dėmesio skirti dažniausioms mirties priežastims: nelaimingiems atsitikimams ir traumoms, širdies ir kraujagyslių ligoms, onkologiniams susirgimams, psichikos sveikatos sutrikimams.

Šios strategijos tikslams pasiekti išskirti šie pagrindiniai strategijos uždaviniai, kurie glaudžiai siejasi su poveikio sveikatai vertinimu:

- įtvirtinti visuomenės sveikatos svarbą valstybės ir savivaldybių politikoje (šio uždavinio įgyvendinimo priemonės tiesiogiai susijusios su PVSV: tobulinti teisės aktus, reglamentuojančius ūkinės veiklos PVSV; parengti būsto PVSV metodines rekomendacijas);
- mažinti sergamumą užkrečiamosiomis ir neinfekcinėmis ligomis, t. y. šalinti jų priežastis;
- gerinti visuomenės sveikatos stebėseną ir gyventojų informavimą visuomenės sveikatos klausimais;
- rūpintis vaikų ir jaunimo sveikatos išsaugojimu ir gerinimu.

Siekiant gyventojų gerovės ir sveikatos išsaugojimo, numatyta, jog strategijos uždaviniai, kaip ir kitos sveikatos išsaugojimo galimybės, turi būti įgyvendinami šiais būdais:

- teisinėmis ir ekonominėmis priemonėmis įtvirtinant visuomenės sveikatos prioritetą valstybės ir savivaldybių politikoje, nustatant veiksmingus atsakomybės ir atskaitomybės mechanizmus; laiku teikiant moksliskai pagrįstą informaciją politiką formuojantiems asmenims ir visuomenei;
- įtraukiant suinteresuotas institucijas į sveikatos problemų sprendimą; skatinant kitus sektorius atsižvelgti į galimą priimamų sprendimų poveikį visuomenės sveikatai;
- skatinant gyventojus keisti gyvenimo būdą pagal amžių, lytį, socialinį pažeidžiamumą; mažinant aplinkos ir socialinių bei ekonominių veiksnių poveikį sveikatai; ugdant sveikos gyvensenos nuostatas; kuriant sveiką ir saugią aplinką, ypač vaikams ir jaunimui.

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) poveikio visuomenės sveikatai vertinimo žodyne *poveikis sveikatai* apibrėžiamas kaip sveikatos būklės pokytis, kuris gali būti teigiamas

arba neigiamas. Teigiamas poveikis turi teigiamos įtakos sveikatai arba turi įtakos jos gerinimui. Yra nustatyta, kad pojūtis, jog žmogus gali kontroliuoti savo gyvenimą, turi pasirinkimą, teigiamai veikia jo psichinę sveikatą ir aplinką, suteikia sveikatos jausmą. Neigiamas poveikis turi priešingą poveikį, sukelia ir turi įtakos sveikatos praradimui. Darbas nesaugiomis ir nehygieniškomis sąlygomis arba laiko praleidimas užterštoje vietovėje turi neigiamą poveikį fizinei sveikatai (13).

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas (toliau – PVSV) suprantamas kaip viena iš veiklų, kurių rezultatai gali turėti teigiamos įtakos pagrindiniams sveikatą lemiantiems veiksniams, t. y. gyvensenai ir aplinkai. Kaip nurodo PSO, PVSV yra procedūrų, metodų ir priemonių derinys, kuriuo galima įvertinti, kokį poveikį visuomenės sveikatai turės politika, programa, produktas ar paslauga (11).

PVSV taip pat gali būti vertinamas kaip visuomenės sveikatos priežiūros metodas, kuris sudaro sąlygas gyvenamosios ir darbo aplinkos kokybės išsaugojimui (nepabloginimui), sudaro sąlygas užtikrinti palankią aplinką gyventojų sveikatai, kurios pagrindu priimami subalansuoti plėtros sprendimai. Rengiant ūkinės veiklos projektus šis metodas taikomas įvertinti galimą planuojamos ūkinės veiklos poveikį. Svarbu, kad visuomenei svarbūs procesai, tam tikrų metodų taikymas procesams įvertinti vyktų kokybiškai, aktyviai dalyvautų visos suinteresuotos grupės ir būtų tinkamai įvertinamas procesas (18).

2006 m. Tarptautinės poveikio aplinkai vertinimo asociacijos sveikatos sektorius suformulavo penkis PVSV principus (13). Tai:

Demokratiškumo principas — visuomenės teisė dalyvauti (tiek tiesiogiai, tiek atstovaujant sprendimų priėmėjams) priimant sprendimus, kurie įtakoja jų gyvenimą. PVSV turėtų sudominti ir įtraukti visuomenę bei informuoti ir, pagrindžiant žiniomis, įtikinti sprendimų priėmėjus. Vertinime turėtų būti išskiriami tie žmonės, kurie rizikuoja savo noru ir tie, kurie patiria riziką nenoromis.

Teisingumo (arba lygybės) principas. Poveikio visuomenės sveikatai vertinime turėtų būti siekiama išvengti ar kiek įmanoma sumažinti nelygybes, galimas dėl sveikatą lemiančių veiksnių ir/ar skirtingų populiacijos grupių sveikatos būklės. Vertinime poveikis sveikatai turėtų būti nustatomas skiriant ypatingą dėmesį labiau pažeidžiamoms populiacijos grupėms. Reikėtų pateikti rekomendacijas, kaip pagerinti numatomą planą/projektą, kad būtų išvengta žalingo poveikio rizikos grupėms.

Darnaus vystymosi principas. Bet kokia plėtra turėtų užtikrinti esamos visuomenės poreikius, neapribojant ateities kartų galimybių tenkinti savo poreikius. Poveikio visuomenės

sveikatai vertinime turėtų būti įvertinti trumpalaikiai ir ilgalaikiai planuojamos ūkinės veiklos poveikiai.

Etiško įrodymų taikymo principas. Įrodymai turi būti pateikiami, pritaikomi bei interpretuojami tiksliai ir skaidriai. Reikėtų naudoti tik geriausius bei patikimiausius įrodymus, kuriuos pateikia skirtingos disciplinos ir metodikos. Rekomendacijos, pateikiamos įvertinus visus galimus įrodymus, turi būti nešališkos. Potencialūs PŪV poveikiai PVSV-e turėtų būti įrodyti, o rekomendacijos pagrįstos. Planuojamų alternatyvų PVSV neturėtų nei palaikyti, nei atmesti — tiesiog turėtų būti atliekamas tikslus ir skaidrus vertinimas.

Visapusiško požiūrio į sveikatą (vertinimo) principas. Fizinį, psichinį/psichologinį ir socialinį gerbūvį sąlygoja platus visų visuomenės sektorių veiksmų spektras. PVSV turėtų būti įvertintas platus sveikatą lemiančių veiksmų spektras.

Europoje vykdamas poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procedūras dažniausiai vadovaujamosi šiais PVSV vadovais:

- Europos politikos poveikio sveikatai vertinimo vadovas (angl. *European Policy Health Impact Assessment*) - http://ec.europa.eu/health/ph_projects/2001/monitoring/fp_monitoring_2001_a6_frep_11_en.pdf;

- Poveikio sveikatai vertinimo geros praktikos gairės (angl. *Good Practice Guidance on Health Impact Assessment*) - <http://www.icmm.com/document/792>;

- Poveikio sveikatai vertinimas: praktinis vadovas (angl. *Health Impact Assessment: A Practical Guide*) - http://www.healthimpactproject.org/resources/document/Harris-2007_Health_Impact_Assessment_A_Practical_Guide.pdf;

- Poveikio sveikatai vertinimas: įvadas (angl. *Health Impact Assessment an introductory paper*) - http://www.publichealth.ie/sites/default/files/documents/files/HIA_introductory_paper.pdf;

- Poveikio sveikatai vertinimo gairės (angl. *Health Impact Assessment Guidelines*) - http://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/Content/health-pubhlth-publicat-document-metadata-env_impact.htm.

Tarptautiniu mastu taikomi šie PVSV modeliai (vertinimo priemonės):

- Prevent (www.epigear.com, www.eurocadet.org) – modelis, naudojamas Europos Sąjungoje poveikio visuomenės sveikatai vertinimui;

- DYNAMO-HIA (www.dynamo-hia.eu) – priemonė, skirta įvertinti politikų, strateginių dokumentų poveikį sveikatą lemiantiems veiksniams. Šis modelis naudojamas Europos Sąjungoje poveikio visuomenės sveikatai vertinimui;

- BoD/EBD in NRW (www.liga.nrw.de, www.who.int/topics/global_burden_of_disease/en/) – modelis, naudojamas Vokietijoje poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkos poveikio visuomenės sveikatai vertinimui;
- MicMac (www.nidi.knaw.nl/en/micmac) – modelis, naudojamas Europos Sąjungoje poveikio visuomenės sveikatai vertinimui;
- Health Forecasting (www.health-forecasting.org) – modelis, naudojamas JAV aplinkos poveikio visuomenės sveikatai vertinimui;
- Impact Calculation Tool (ICT) (http://www.integrated-assessment.eu/content/impact_calculation_tool) - modelis, naudojamas Europos Sąjungoje aplinkos poveikio visuomenės sveikatai vertinimui. Šis modelis yra INTARESE/HEIMTSA (www.integrated-assessment.eu) modelio sudedamoji dalis.

Atliekant poveikio sveikatai vertinimą, išskiriami pagrindiniai vertinimo aspektai (uždaviniai):

- situacijos (įskaitant ir politinę (kai taikytina)) analizė;
- poveikį patirsiančių sričių ir bendruomenių įvardijimas ir apibūdinimas;
- veikla ir poveikio sveikatai vertinimu suinteresuotų šalių įvardijimas, pagrindinių informacijos šaltinių apie galimą poveikį sveikatai nustatymas;
- tikėtinų poveikių svarbos, masto ir atsiradimo tikimybės įvertinimas;
- alternatyvių galimybių analizė ir rekomendacijos, kaip išvengti neigiamų ir sustiprinti teigiamus poveikius (8).

Lietuvoje PVSV modelis skiriasi nuo kitų šalių poveikio sveikatai vertinimo modelių: sąvoka, tikslais, uždaviniais, paskirtimi, taikymo principais, metodiniais aspektais ir t. t. Šiuo metu Lietuvoje PVSV planuojamos ūkinės veiklos projektams yra taikomas tik lokaliu lygiu. Politikų, strategijų ar programų vertinimui PVSV netaikomas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir sprendimų poveikio vertinimo procedūrose ir metodikose PVSV neišplėtotas. Dažnai susiduriama su skeptišku požiūriu į PVSV, neįžvelgiant jo teikiamos naudos viešosios politikos formavime.

Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo (Žin. 2002, Nr. 56-2225) 2 straipsnio 8 dalies nuostatose įtvirtinta, kad *poveikio visuomenės sveikatai vertinimas* – planuojamos ūkinės veiklos veiksnių, darančių įtaką visuomenės sveikatai, nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas (26).

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniuose nurodymų 1 priede išskiriami PVSV pagrindiniai tikslai, kurie susiję su planuojamos ūkinės veiklos (toliau – PŪV) poveikio sveikatai vertinimu:

1. nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimą ūkinės veiklos poveikį visuomenės sveikatai;
2. pasiūlyti pašalinti arba sumažinti kenksmingą visuomenės sveikatai poveikį atitinkamomis priemonėmis;
3. motyvuotai pritari ar nepritari ūkinei veiklai pasirinktoje vietoje.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, PVSV gali būti atliekamas, kaip:

1. savarankiška procedūra (PŪV PVSV):

Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atveju tvarkos aprašas (Žin., 2011, Nr. 61-2923; 2012, Nr. 71-3682; TAR, 2014, Nr. 07784);

2. poveikio aplinkai vertinimo proceso dalis (PŪV PVSV):

Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (Žin., 2005, Nr. 84-3105; 2013, Nr. 64-3177; 2013, Nr. 76-3835);

3. planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dalis (PVSV):

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimas Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650; 2011, Nr. 50-2431).

PŪV PVSV, gali būti sudėtine poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) proceso dalimi, kuomet ūkinė veikla patenka į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 2005, Nr. 84-3105; 2013, Nr. 64-3177; 2013, Nr. 76-3835) 1 priedą ar 2 priedą arba PŪV PVSV gali būti atliekamas kaip atskiras procesas, kai Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytais atvejais yra planuojamos ūkinės veiklos rūšys, kurioms turi būti nustatomos arba tikslinamos sanitarinės apsaugos zonų ribos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms nustatyti ar tikslinti neatliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka (27). Tai parodo, kad PŪV PVSV yra glaudžiai susijęs su sanitarinių apsaugos zonų (toliau – SAZ) nustatymu arba jų tikslinimu.

SAZ – aplink stacionarų taršos šaltinį arba kelis šaltinius esanti teritorija, kurioje dėl galimo neigiamo vykdomos veiklos poveikio visuomenės sveikatai galioja įstatymais ar Vyriausybės nutarimais nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 „Dėl sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos Sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklės (toliau – SAZ taisyklės) (Žin., 2004, Nr. 134-4878; 2009, Nr. 152-6849; 2011, Nr. 46-2201; TAR, 2014, Nr.

1536) reglamentuoja saugių gyvenamajai aplinkai ir žmonių sveikatai SAZ ribų nustatymo bei šių zonų režimo reikalavimus. Šios taisyklės privalomos asmenims, projektuojantiems, statantiems, rekonstruojantiems (norintiems keisti ūkinę veiklą, didinti jos intensyvumą), valdantiems ar turintiems nuosavybės teise statinius, kuriuose vykdoma (planuojama vykdyti) ūkinė veikla yra susijusi su žmogaus gyvenamosios aplinkos tarša ir šiai veiklai turi būti nustatomos SAZ, arba planuojantiems šių statinių teritorijas, taip pat valstybinės priežiūros institucijoms, kontroliuojančioms, kaip laikomasi SAZ nustatymo tvarkos ir SAZ nustatytų reikalavimų. SAZ ribos turi būti tokios, kad taršos objekto keliama cheminė, fizikinė aplinkos oro tarša, tarša kvapais ar kita tarša, kurios rodiklių ribinės vertės reglamentuotos teisės norminiuose aktuose, už SAZ ribų neviršytų teisės norminiuose aktuose gyvenamajai aplinkai ir (ar) visuomeninės paskirties pastatų aplinkai nustatytų ribinių taršos verčių. SAZ taisyklių II skyriaus 6 dalyje numatyti du SAZ ribų nustatymo būdai:

1. Atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą, kuris gali būti atskiras arba poveikio aplinkai vertinimo proceso dalis, SAZ ribų dydžiai pagrindžiami poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitoje ar poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoje.

2. Pagal teisės aktų nustatytus SAZ ribų dydžius.

Pažymėtina, kad SAZ taisyklių II skyriaus 6 dalies 1 punkte taip pat nustatyta PVSV kaip atskiro proceso ir PVSV kaip PAV proceso dalies, atlikimo aspektai ir teisinis reglamentavimas. Atskiras poveikio visuomenės sveikatai vertinimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ ir Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniais nurodymais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-491 „Dėl Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų patvirtinimo“. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas kaip poveikio aplinkai vertinimo proceso dalis atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. D1-636 „Dėl Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų patvirtinimo“.

1 langelis. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo objektas

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo objektas:

1. Ūkinė veikla, įrašyta į:

1.1. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 2005, Nr. 84-3105; 2013, Nr. 64-3177; 2013, Nr. 76-3835) 1 priedą „Planuojamos ūkinės veiklos, kurios poveikis aplinkai privalo būti vertinamas, rūšių sąrašas“;

1.2. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 2005, Nr. 84-3105; 2013, Nr. 64-3177; 2013, Nr. 76-3835) 2 priedą „Planuojamos ūkinės veiklos, kuriai turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai privalomo vertinimo, rūšių sąrašas“;

2. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatyti atvejai – tai planuojamos ūkinės veiklos rūšys, kurioms sanitarinės apsaugos zonų ribos nustatomos arba tikslinamos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms nustatyti ar tikslinti neatliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 19 d. įsakymas Nr. V-720 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymo Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ pakeitimo“ (TAR, 2014-06-19, Nr. 7784)

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ patvirtintame Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos apraše (Žin., 2011, Nr. 61-2923; TAR, 2014, Nr. 7784) (toliau – Tvarkos aprašas) nustatyti PVSV proceso dalyviai, pateikiamos jų sąvokos (planuojamos ūkinės veiklos organizatorius, suinteresuota visuomenė, ataskaitos rengėjas, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjektas, atsakingas už sveikatos apsaugą) ir funkcijos vertinimo procese.

Tvarkos aprašas nustato, kad PVSV proceso dalyviai yra:

- *planuojamos ūkinės veiklos organizatorius* – fizinis ar juridinis asmuo, taip pat Lietuvoje veikiantys Europos Sąjungos valstybių narių bei kitų užsienio valstybių įmonių filialai, planuojantys ūkinę veiklą, kuriai turi būti atliktos Tvarkos apraše nustatytos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procedūros;

- *suinteresuota visuomenė* – vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų, kuriems daro arba gali daryti poveikį sprendimai, veiksmai ar neveikimas visuomenės sveikatos saugos srityje arba kurie yra suinteresuoti šių sprendimų procesu. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius

asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina aplinkos ir visuomenės sveikatos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis;

- *PVSV ataskaitos rengėjas* – Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, kitas fizinis asmuo, kuris naudojasi Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos teisės aktų jam suteiktomis judėjimo Lietuvos Respublikoje ar kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo, kitų Europos Sąjungos valstybių narių juridinis asmuo, organizacija ir jos filialai, taip pat kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose užsienio valstybėse įsteigto juridinio asmens ar organizacijos Lietuvos Respublikoje registruotas filialas, turintis visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licenciją verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimo veikla;

- *visuomenės sveikatos centrai apskrityse* - viešieji juridiniai asmenys, išlaikomi iš valstybės biudžeto asignavimų ir kitų valstybės piniginių fondų lėšų. Visuomenės sveikatos centrai veikia pagal Vyriausybės patvirtintus nuostatus. Vyriausybė centrų nuostatus gali pavesti tvirtinti sveikatos apsaugos ministru. Centrų kompetenciją nustato Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas ir kiti įstatymai bei teisės aktai.

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjekto, atsakingo už sveikatos apsaugą, funkcijas atlieka visuomenės sveikatos centrai apskrityse (toliau – VSC), kurių aptarnaujamoje teritorijoje yra planuojama ūkinė veikla. Ataskaitą su jos priedais VSC teikia planuojamos ūkinės veiklos organizatorius arba Ataskaitos rengėjas. Visuomenės sveikatos centrai apskrityse nagrinėja Ataskaitas, teikia išvadas dėl Ataskaitų kokybės ir priima sprendimus dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių. Pažymėtina, kad visuomenės informavimas ir dalyvavimas yra susijęs su visu PVSU procesu.

Kai PVSU atliekamas kaip PAV proceso dalis, tuomet suinteresuotų dalyvių ratas yra platesnis. PAV proceso dalyviai yra nurodyti Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai įstatymo (Žin., 2005, Nr. 84-3105) 5 straipsnyje:

- „1) atsakinga institucija – Aplinkos ministerija ar kita Vyriausybės įgaliota institucija;
- 2) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjektai: valstybės institucijos, atsakingos už sveikatos apsaugą, priešgaisrinę apsaugą, kultūros vertybių apsaugą, ūkio plėtrą ir žemės ūkio plėtrą, ir savivaldybių institucijos;
- 3) planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas);
- 4) poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas;
- 5) visuomenė“.

Apibendrintos PVSU subjektų ir PAV bei SPAV, subjektų atsakingų už sveikatos apsaugą, funkcijos, reglamentuojamos Lietuvos Respublikos teisės aktų, pateikiamos 1 lentelėje.

1 lentelė. PVSV subjektų ir PAV bei SPAV subjektų, atsakingų už sveikatos apsaugą, funkcijos

<i>PVSV subjektų ir PAV bei SPAV subjektų, atsakingų už sveikatos apsaugą, funkcijos</i>
PVSV subjektas – visuomenės sveikatos centrai apskrityse, kurių aptarnaujamoje teritorijoje planuojama ūkinė veikla
<i>Funkcijos:</i> nagrinėja PVSV ataskaitas, teikia išvadas ir priima sprendimus dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių.
PAV subjektas, atsakingas už sveikatos apsaugą: – visuomenės sveikatos centrai apskrityse, kurių aptarnaujamoje teritorijoje planuojama ūkinė veikla
<i>Funkcijos:</i> pagal savo kompetenciją nagrinėja programas ir ataskaitas, ir teikia išvadas dėl programų, ataskaitų bei planuojamos ūkinės veiklos galimybių.
SPAV subjektas, atsakingas už sveikatos apsaugą: – Sveikatos apsaugos ministerija, kai atliekamas valstybės lygmens planų ir programų vertinimas; – visuomenės sveikatos centrai apskrityse, kai atliekamas savivaldybės ir vietovės lygmenų planų ir programų vertinimas.
<i>Funkcijos:</i> pagal kompetenciją nagrinėja vertinimo atrankos, vertinimo apimties nustatymo dokumentus ir vertinimo ataskaitas, teikia išvadas dėl vertinimo dokumentų kokybės ir vertinimo išsamumo, teikia pasiūlymus dėl vertinimo apimties.

2. TEISĖS AKTAI, REGLAMENTUOJANTYS PVSV LIETUVOJE

Skyriuje pateikti **PVSV reglamentuojantys galiojantys ir susiję teisės aktai:**

– Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2225; 2007, Nr. 64-2455; 2010, Nr. 57-2809; 2011, Nr. 153-7194; 2012, Nr. 154-7938; 2013, Nr. 79-3985; 2013, Nr. 107-5277);

– Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2000, Nr. 39-1092; 2005, Nr. 84-3105; 2008, Nr. 81-3167; 2010, Nr. 54-2647; 2013, Nr. 64-3177; 2013, Nr. 76-3835);

– Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. V-491 „Dėl poveikio visuomenės sveikatai metodinių nurodymų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 106-3947);

– Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymas Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ (Žin., 2011, Nr. 61-2923; 2012, Nr. 71-3682; TAR, 2014, Nr. 07784).

Lydimieji teisės aktai:

– Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. rugsėjo 1 d. įsakymas Nr. V-713 „Dėl Priemonių ir įrangos licencijuojamai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai vykdyti sąrašo patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 107-4493; 2010, Nr. 97-5038; 2012, Nr. 71-3685);

– Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. V-1116 „Dėl Licencijuojamos visuomenės sveikatos priežiūros veiklos kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 2-76; 2012, Nr. 82-4305);

– Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 1 d. įsakymas Nr. V-868 „Dėl Visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licencijavimo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 120-6145; 2012, Nr. 71-3687);

– Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 „Dėl Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 134-4878; 2009, Nr. 152-6849; 2011, Nr. 46-2201; TAR, 2014, Nr. 1536);

– Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. birželio 11 d. įsakymas Nr. D1-329/V-469 „Dėl Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal Europos Sąjungos kriterijus, sąrašo ir Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal nacionalinius kriterijus, sąrašo ir ribinių aplinkos oro užterštumo verčių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 67-2627).

Lietuvos higienos normos:

– Lietuvos higienos norma HN 30:2009 „Infragarsas ir žemo dažnio garsai: ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose“ (Žin., 2009, Nr. 38-1466);

– Lietuvos higienos norma HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomenės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“ (Žin., 2011, Nr. 75-3638);

– Lietuvos higienos norma HN 35:2007 „Didžiausia leidžiama cheminių medžiagų (teršalų) koncentracija gyvenamosios aplinkos ore“ (Žin., 2007, Nr. 55-2162; 2008, Nr. 145-5858; 2011, Nr. 164-7842);

– Lietuvos higienos norma HN 80:2011 „Elektromagnetinis laukas darbo vietose ir gyvenamojoje aplinkoje. Parametrų normuojamos vertės ir matavimo reikalavimai 10 kHz–300 GHz radijo dažnių juostoje“ (Žin., 2011, Nr. 29-1374; 2011, Nr. 39-1896; 2012, Nr. 51-2544; 2013, Nr. 96-4784);

– Lietuvos higienos norma HN 104:2011 „Gyventojų sauga nuo elektros linijų sukuriamo elektromagnetinio lauko“ (Žin., 2011, Nr. 67-3191);

– Lietuvos higienos norma HN 110:2001 „Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinis laukas darbo vietose. Parametrų leidžiamos skaitinės vertės ir matavimo reikalavimai“ (Žin., 2002, Nr. 5-195);

– Lietuvos higienos norma HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“ (Žin., 2010, Nr. 120-6148);

– Lietuvos higienos norma HN 23:2011 „Cheminių medžiagų profesinio poveikio ribiniai dydžiai. Matavimo ir poveikio vertinimo bendrieji reikalavimai“ (Žin., 2011, Nr. 112-5274).

Teisės aktai, reguliuojantys strateginio poveikio aplinkai vertinimo procedūras:

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimas Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650; 2007, Nr. 131-5292; 2010, Nr. 139-7125; 2011, Nr. 50-2431);

– Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. D1-456 „Dėl planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 136-4971; 2011, Nr. 50-2431);

– Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. D1-455 „Dėl visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 136-4970; 2010, Nr. 53-2625);

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimas Nr. 1079 „Dėl visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 90-2099; 1997, Nr. 90-2261; 2004, Nr. 112-4189; 2007, Nr. 33-1190; 2009, Nr. 125-5392; 2010, Nr. 78-4010; 2010, Nr. 120-6124; 2011, Nr. 50-2430; 2012, Nr. 84-4397; 2013, Nr. 140-7096).

Teisės aktai, reglamentuojantys planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūras:

– Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. D1-665 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodinių nurodymų patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 4-129; 2010, Nr. 89-4730);

– Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. D1-636 „Dėl Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 6-225; Nr. 2008, Nr. 79-3138; 2010, Nr. 54-2663; 2010, Nr. 89-4729);

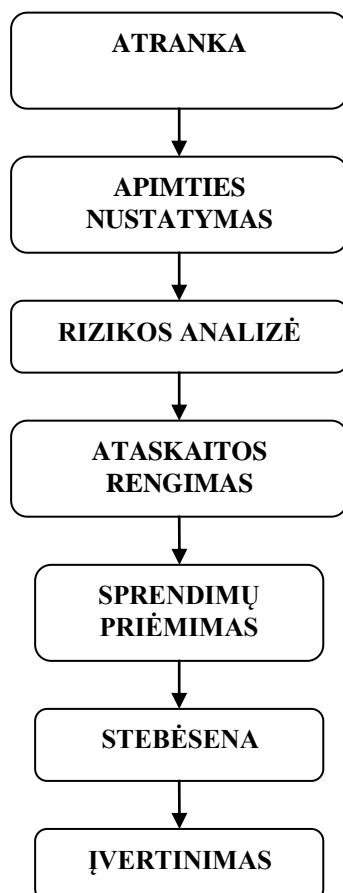
– Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymas Nr. D1-370 „Dėl Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 93-3472; 2008, Nr. 143-5750; 2010, Nr. 2-81; 2010, Nr. 89-4732; 2011, Nr. 58-2790; 2011, Nr. 108-5122; 2012, Nr. 102-5207);

– Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. D1-255 „Dėl planų ir programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214);

– Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. D1-311 „Dėl Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų nagrinėjimo aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 75-2882; 2008, Nr. 143-5749; 2009, Nr. 51-2040; 2010, Nr. 89-4731; 2011, Nr. 118-5582; 2012, Nr. 102-5208; 2012, Nr. 139-7151; 2014, Nr. 2014-01440).

3. PVSV ETAPAI IR PROCEDŪROS

Įvairiose Europos ir pasaulio šalyse PVSV procesas ir jo etapai bei procedūros gali skirtis, tačiau tarptautiniu mastu egzistuoja pripažinta klasikinio PVSV proceso struktūra, sudaryta iš vienas po kito einančių etapų (procedūrų). Klasikinio PVSV proceso struktūra pateikta 1 paveiksle.

1 pav. Klasikinio PVSV proceso struktūra

Tolesniuose poskyriuose trumpai aprašomas kiekvienas PVSV etapas, palyginant kiekvieną klasikinio PVSV procedūrą su Lietuvoje taikomomis PVSV procedūromis.

Klasikinio PVSV ir PŪV PVSV pagrindinių etapų (procedūrų) palyginimas pateiktas 2 ir 3 lentelėse.

2 lentelė. PVSV etapai (procedūros)

Klasikinis PVSV	PŪV PVSV
<ul style="list-style-type: none"> • Atranka • Apimties nustatymas • Įrodymų analizė / rizikos įvertinimas • Ataskaitos rengimas ir rekomendacijų teikimas • Stebėsena • Įvertinimas 	<ul style="list-style-type: none"> • Poveikio visuomenės sveikatai ataskaitos parengimas • Ataskaitos viešinimas, viešas visuomenės supažindinimas su Ataskaita (visuomenės informavimas) • Ataskaitos koregavimas pagal suinteresuotos visuomenės pasiūlymus • Ataskaitos teikimas nagrinėjimui ir sprendimui priimti • Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitos nagrinėjimas • Sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priėmimas • Visuomenės informavimas apie priimtą sprendimą

3 lentelė. Klasikinio PVSV procedūrų palyginimas su Lietuvoje taikomomis PVSV procedūromis

Klasikinio PVSV procedūra		Lietuvoje PVSV taikoma procedūra	
Etapas:	Rezultatas:	Etapas:	Rezultatas:
<i>Atranka</i>	Nustatoma, ar reikia atlikti PVSV	<i>Nėra (pastaba atranka netaikoma nuo 2011-11-01 d).</i>	
<i>PVSV apimties nustatymas</i>	Įvardijami galimi kenksmingi veiksniai ir formuluojami vertinimo klausimai	<i>Nėra</i>	
<i>Rizikos analizė</i>	Tiesioginių ir netiesioginių	<i>PVSV vertinimas</i>	Tiesioginių ir netiesioginių veiksmių

	veiksnių įvertinimas		įvertinimas
<i>Ataskaitos rengimas</i>	Pagrindinės informacijos pateikimas	<i>Ataskaitos rengimas</i>	Pagrindinės informacijos pateikimas
<i>Sprendimų priėmimas</i>	Alternatyvų pasirinkimas, galutinė rekomendacija dėl poveikio sumažinimo ar padidinimo priemonių	<i>Sprendimų priėmimas</i>	Priimamas sprendimas dėl PŪV leistinumo
<i>Stebėseną</i>	Rekomendacijos dėl sprendimo įgyvendinimo ir jo pasekmių stebėsenos	<i>Nėra (Ataskaitoje gali būti pateiktos rekomendacijos dėl PVSV stebėsenos)</i>	
<i>Įvertinimas</i>	Įvertinimas	<i>Nėra</i>	

3.1. ATRANKA

Šiuo metu Lietuvoje atskirame PVSV procese atrankos procedūros nėra. Pagal Tvarkos aprašą, įsigaliojusį nuo 2011 m. lapkričio 1 d., PVSV atliekamas, kai Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytais atvejais yra planuojamos ūkinės veiklos rūšys, kurioms turi būti nustatomos arba tikslinamos sanitarinės apsaugos zonų ribos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms nustatyti ar tikslinti neatliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka. Nustatant planuojamos ūkinės veiklos rūšis, kurioms turi būti nustatytos SAZ, atsižvelgiama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimą Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų“ (Žin., 1992, Nr. 22-652) ir Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 (Žin., 2004, Nr. 134-4878; 2009, Nr. 152-6849; 2011, Nr. 46-2201; TAR, 2014, Nr. 1536).

Kaip minėta jau anksčiau, poveikio visuomenės sveikatos vertinimas gali būti sudedamoji poveikio aplinkai vertinimo dalis. Kadangi pagal Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymą galimi du scenarijai, t. y. planuojamai ūkinei veiklai, įrašytai į įstatymo 1 priedą, atlikti poveikio aplinkai vertinimą būtina be papildomų sąlygų, o planuojamai ūkinei veiklai, įrašytai į įstatymo 2 priedą, prieš atliekant poveikio aplinkai vertinimą būtina atlikti atranką. Atranką atlieka atsakinga institucija, vadovaudamasi Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodiniais nurodymais (Žin., 2006, Nr. 4-129; 2010, Nr. 89-4730). Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 1 d. nutarimu Nr. 297 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 28 d. nutarimo Nr. 900 „Dėl įgaliojimų aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo“ pakeitimo“ (Žin., 2000, Nr. 65-1956; 2010, Nr. 43-2065; 2011, Nr. 116-5460; TAR, 2014 Nr. 4198) reglamentuojama, jog Aplinkos apsaugos agentūra įgaliota vykdyti Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatytas atsakingos institucijos funkcijas (nutarimas įsigaliojo 2014 m. liepos 1 dieną).

PAV atrankos metodinių nurodymų 1 priedo 6.1-6.4 p. informacija yra susijusi su planuojamos ūkinės veiklos poveikiu visuomenės sveikatai:

- „6.1. Galimas visuomenės nepasitenkinimas planuojama ūkine veikla;
- 6.2. Veiklos įtaka vietovės darbo rinkai;
- 6.3. Veiklos įtaka vietovės gyventojų demografijai;
- 6.4. Veiklos įtaka gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai“.

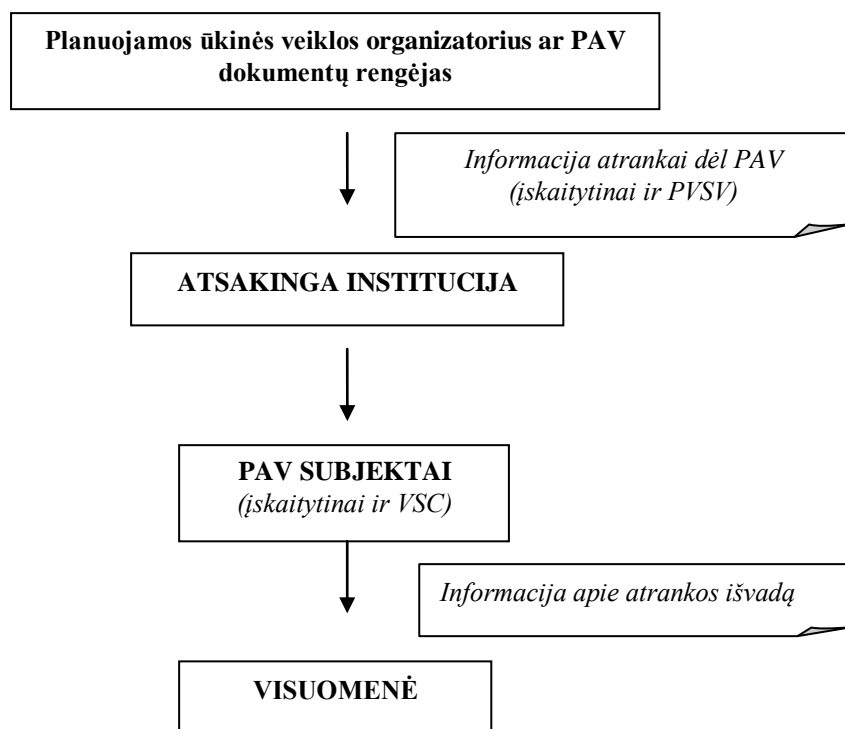
Taip pat PAV atrankos metodinių nurodymų 2 priede (lentelė „Kiti aspektai“), kaip numatomos PŪV vertinimo aspektas, pateiktas ūkinės veiklos galimas neigiamas poveikis visuomenės sveikatai dėl: fizikinės, cheminės, biologinės taršos, nemalonių kvapų, galimas visuomenės nepasitenkinimas numatoma veikla. Pažymėtina, kad *atvejai, kai numatoma planuojama ūkinė veikla gali daryti reikšmingą poveikį visuomenės sveikatai, ypač svarbūs atrankos požiūriu.*

Motyvuotą atrankos išvadą, ar privaloma atlikti PAV, atsakinga institucija per 20 darbo dienų nuo informacijos atrankai atlikti gavimo dienos raštu pateikia planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui ir poveikio aplinkai vertinimo subjektams bei informuoja visuomenę, remdamasi Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos vertinimo procese tvarkos aprašu. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjekto, atsakingo už sveikatos apsaugą, funkcijas atlikti yra įgalioti visuomenės sveikatos centrai apskrityse, kurių aptarnaujamoje teritorijoje planuojama ūkinė veikla (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos

ministro 2014 m. birželio 19 d. įsakymo Nr. V-720 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymo Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ pakeitimo“ 1 p. (TAR, 2014, Nr. 7784).

Visuomenės sveikatos centrai apskrityse, atsižvelgdami į planuojamos ūkinės veiklos sąlygojamų rizikos veiksnių galimą neigiamą poveikį visuomenės sveikatai, per 10 darbo dienų nuo atrankos išvados gavimo dienos turi teisę pateikti atsakingai institucijai motyvuotą prašymą persvarstyti atrankos išvadą. Persvarstant atrankos išvadą, visuomenės sveikatos centrų apskrityse atstovai gali pareikalauti papildomos informacijos apie planuojamą ūkinę veiklą (kuri reikalinga įvertinti galimą poveikį visuomenės sveikatai), kurią turi pateikti planuojamos ūkinės veiklos organizatorius. Gavę papildomą informaciją visuomenės sveikatos centrai apskrityse, kaip ir kiti PAV subjektai, per 5 darbo dienas nuo informacijos gavimo raštu informuoja planuojamos ūkinės veiklos organizatorių ir atsakingą instituciją apie savo išvadą, ar privaloma atlikti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą.

Išnagrinėjusi visų PAV subjektų išvadas, galutinę motyvuotą atrankos išvadą, ar privaloma atlikti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą, per 5 darbo dienas priima atsakinga institucija ir pateikia ją planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui.

2 pav. Atrankos dėl PAV procedūros sąsaja su PVSU

Nuspręsti, ar planuojamai ūkinei veiklai privaloma atlikti poveikio visuomenės sveikatai vertinimą, gali būti naudojamas klausimynas, kurio pavyzdys pateikiamas žemiau (žr.).

Pavyzdys

PVSV ATRANKOS KLAUSIMYNAS

Aspektai	Ar aspektas aktualus?		Ar aspektas sąlygoja PVSV vertinimą?
	Taip	Ne	
Planuojama ūkinė veikla įrašyta į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedą			
Planuojama ūkinė veikla įrašyta į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 priedą			
PVSV, kaip savarankiška procedūra, atliekama nustatant ar patikslinant sanitarinės apsaugos zonos dydį pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymą Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“			

Klasikinio PVSV atrankos tikslas – įvertinti, ar planuojama veikla, jos vykdymas, puoselės gyventojų sveikatą, ar atvirkščiai – turės nepriimtinių visuomenės sveikatai pasekmių. Pagrindinis klasikinio PVSV atrankos principas – nustatyti ar būtina atlikti PVSV, o aspektas - numatyti galimą veiklos tobulinimą ar keitimą, siekiant sumažinti ar panaikinti neigiamą poveikį.

Kaip vienas iš klasikinio PVSV atrankos sudedamųjų elementų – atrankos priemonės parengimo lentelė - pateikta žemiau esančiose lentelėse.

4 lentelė. *Atrankos priemonės parengimo lentelė (10)*

<i>Pasiūlymo reikšmingumas</i>	<i>Poveikio sveikatai prigimtis</i>	<i>Sveikatą lemiantys veiksniai</i>	<i>Jautrios gyventojų grupės populiacijoje</i>	<i>Gebėjimai ir ištekliai</i>
Finansinės investicijos dydis	Veikiamų žmonių skaičius	Pajamų lygis	Jauni žmonės	Finansavimas
Prioriteto lygis (didelis, vidutinis, žemas)	Veikiama geografinė vietovė	Būstas	Pagyvenę žmonės	Personalas
Priimtimumo lygmuo bendruomenėje (sveikintinas, neutralus, susirūpinimas ar konfliktas)	Poveikio dažnumas	Socialiniai kontaktai, parama, integracija	Bedarbiai ir jų šeimos nariai	Įgūdžiai
Organizacijų ir partnerių susidomėjimas	Poveikio trukmė	Oro kokybė, triukšmas, vandens kokybė	Vieniši tėvai ir jų šeimos	Patirtis
Poveikio paslaugoms lygmuo	Poveikio mastas	Atvirųjų ir žaliųjų vietovių prieinamumas	Mažas pajamas gaunantys žmonės ir jų šeimos	Duomenų prieinamumas
	Poveikio atsiradimas	Ugdymo, sveikatos ir socialinių paslaugų prieinamumas	Studentai	Įrodymų prieinamumas
	Suminis poveikio	Bendruomenės laisvalaikio ir	Fiziškai nesveiki	Informacijos apie

	potencialas	sporto paslaugų prieinamumas	žmonės	ankstesnius vertinimus prieinamumas
	Poveikio ryšys su kitu poveikiu	Nusikalstamumas ir saugumas, antisocialinis elgesys	Psichiškai nesveiki žmonės	Suinteresuoti asmenys ir jų noras dalyvauti
	Galimas poveikis ateities kartoms	Nusikalstamumo ir antisocialinio elgesio baimė	Neįgalūs žmonės	Kiek yra laiko?
	Įvairus poveikis įvairioms gyventojų grupėms	Diskriminacija ir priespauda	Žmonės su vystymosi sutrikimais ir kt. (etninės grupės, pabėgėliai, benamiai)	Galimybė informuoti sprendimų priėmėjus

3.2. APIMTIES NUSTATYMAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, atskiro PVSV proceso metu apimties procedūra nenumatyta.

PAV procese, kuriame kaip sudėtinė dalis gali būti atliekamas PVSV, apimties nustatymo procedūrą atitinka PAV programos rengimo procedūrą.

PAV programa rengiama, kai pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 7 straipsnio 1 dalies nuostatas privaloma vertinti planuojamos vertinti planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai. Programą rengia poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas, vadovaudamasis Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatais (Žin., 2006, Nr. 6-225; 2008, Nr. 79-3138; 2010, Nr. 54-2663; 2010, Nr. 89-4729).

PAV programa nustato vertinimo apimtį, ataskaitos turinį, įskaitant ataskaitos PVSV dalies turinį, joje nagrinėjamus klausimus. Minėtoje programoje turi būti pateikta informacija apie tai, kokiais aspektais bus vertinamas planuojamos ūkinės veiklos *poveikis visuomenės sveikatai* (Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų II sk. 7.5 p.).

PAV programos rengimo metu gali būti nustatomas PVSV ataskaitos turinys, joje nagrinėtini klausimai, aptariamos apimties nustatymo priemonės (PVSV kontekstas, demografinė situacija ir sveikatos būklė, praktinis kontekstas, suinteresuotų asmenų dalyvavimas, politinis ir institucinis kontekstas, įrodymai, metodika). Metodikos aptarimui nagrinėjama informacija apie metodų taikymą, kriterijų vertinimui pasirinkimą, tyrimus, PVSV stebėsenos ir įvertinimo metodus ir galimybes.

Pagrindiniai apimties nustatymo procedūros aspektai:

- mokslinės literatūros apžvalga, siekiant surinkti informaciją apie galimą ūkinės veiklos poveikį visuomenės sveikatai;
- atliktų mokslinių tyrimų duomenų, analizių rezultatų įvertinimas panašioje srityje;
- naudojamų statistinių ir kitų duomenų tinkamumo ir patikimumo įvertinimas;
- galimai veikiamos teritorijos rizikos visuomenės sveikatai įvertinimas;
- poveikio reikšmingumo (stiprumo ir tikimybės) įvertinimas).

Šiame etape siekiama užtikrinti, kad PVSV ataskaitoje bus išsamiai nagrinėjamas reikšmingas poveikis visuomenės sveikatai ir pateikta informacija, reikalinga motyvuotam sprendimui, ar planuojama ūkinė veikla, įvertinus jos pobūdį ir poveikį visuomenės sveikatai, leistina pasirinktoje vietoje, priimti.

Klasikiniame PVSV procese, apimties nustatymo procedūra – etapas, kurio metu nustatoma, kas ir kokių būdu turėtų būti išnagrinėta PVSV ataskaitoje. Apimties nustatymo metu įvardijami kenksmingi veiksniai ir teigiami veiksniai bei formuluojami klausimai, į kuriuos būtina atsakyti PVSV metu.

Klasikinio PVSV metu darbo plano parengimas apima:

- laiko grafiką, kuriame suplanuojami būtini darbai, PVSV ataskaitos parengimas, stebėsenos ir įvertinimas. Laiko grafike numatyta darbų atlikimo trukmė turi atitikti priėmimo terminą;
- PVSV biudžeto ir lėšų šaltinių nustatymą, jeigu numatomos veiklos, kurioms reikia papildomų išlaidų (konsultantų, vertintojų samdymas ir kt.);
- konsultacijų su visuomene būdo nustatymą;
- paskyrimą pagrindinio vertintojo, kuris bus atsakingas už informacijos PVSV procedūrų vykdymą, informacijos interesų grupėms parengimą ir pateikimą, interesų grupių pasiūlymų įvertinimą, mokslinių tyrimų, kitų informacijos šaltinių apžvalgą ir įvertinimą, PVSV ataskaitos parengimą. Rekomenduojama, kad apžvalginio ir išsamaus vertinimo atvejais

pagrindinis vertintojas būtų visuomenės sveikatos specialistas. Preliminaraus vertinimo atveju vertintojas gali būti specialiai apmokytas vidinis vertintojas;

- konsultacijų su interesų grupėmis organizatoriaus, kuris bus atsakingas už interesų grupių pakvietimą konsultacijoms, visus konsultacijų organizavimo klausimus (patalpos, vaizdinės priemonės, pakvietimai, darbotvarkė, dalyvių registravimas ir kt.), paskyrimą (8).

Klasikiniame PVSV gali būti rengiama programa, kuri nustato PVSV veiklas, numatomus naudoti PVSV metodus ir PVSV organizavimo reikalavimus, PVSV procedūros organizacinius ir dalykinius reikalavimus siekiant, kad ji būtų optimali ir būtų išvengta nerezultatyvių ir perteklinių veiklų. Šiame etape paskiriami už informacijos PVSV dalyviams parengimą, konsultacijų su interesų grupėmis organizavimą, PVSV ataskaitos parengimą atsakingi asmenys.

Nustatant PVSV rūšį atsižvelgiama į poveikio visuomenės sveikatai vertinimo sudėtingumą, darbų apimtį ir laiko trukmę vertinimui atlikti. Pagal vertinimo apimtį išskiriamos šios PVSV rūšys:

- preliminarus (angl. *desktop*);
- apžvalginis arba spartus (angl. *rapid*);
- išsamus (angl. *comprehensive*) (8).

Klasikinio varianto atveju naudojamos apimtį nustatymo priemonės:

- PVSV konteksto analizė (Į kuriuos specifinius poveikius sveikatai PVSV turėtų orientuotis? Koks PVSV tikslas ir uždaviniai? Kokie yra sprendimų priėmėjų, rengėjų, kitų suinteresuotų grupių lūkesčiai? Kokia sveikatos samprata bus vartojama?);

- Demografinės situacijos ir sveikatos būklės analizė (Kokia yra esama sveikatos būklė? Kokią geografinę vietovę apims PVSV? Kokios populiacijos ar bendruomenės grupės bus nagrinėjamos?);

- Praktinio konteksto analizė (Kas įeis į PVSV priežiūros grupės sudėtį, kokios bus narių pareigos? Kas bus atsakingas už PVSV ir rizikos analizę? Kas bus pagrindiniai ekspertai? Laiko planavimas, terminai, atsiskaitymas. Žmogiškieji ir finansiniai ištekliai. Rezultatų pateikimas ir platinimas. Teisiniai aspektai, autorinės teisės ir pan.);

- Suinteresuotų asmenų dalyvavimo įvertinimas (Kokius suinteresuotus asmenis reikia įtraukti (politikus, sprendimų priėmėjus, atitinkamų sektorių specialistus, veikiančią bendruomenę)? Kaip suinteresuoti asmenys bus įtraukiami į PVSV? Kaip vyks konsultacijos su suinteresuotais asmenimis dėl jų požiurio, patirties ir ekspertizės?);

- Politinis ir institucinis kontekstas ir įrodymai (Prieš ir už pasiūlymą esantys argumentai ar interesai, potencialūs poveikiai sveikatai? Kaip pasiūlymas dera platesniame

politiniame kontekste? Koks yra institucinis kontekstas? Kaip galima susieti PVSV su šiuo procesu? Kas yra itrauktas į sprendimų priėmimo procesą?);

- Metodikos aptarimas (Kokie metodai bus taikomi PVSV ir kodėl? Kokie kriterijai bus naudojami atrenkant poveikius, kurie turėtų būti giliau vertinami? Kokie mokslo tyrimai ir įrodymai bus naudojami? Ar turimus įrodymus galima bus tiesiogiai pritaikyti? Ar bus įmanoma surinkti naujus įrodymus? Kaip bus atliekama PVSV stebėseną ir įvertinimas?).

Vykdamas apimties nustatymo procedūrą, atsižvelgiama į aspektus, kurie nurodo ataskaitos lygmenį (angl. *baseline*). Išskiriami *PVSV apimties nustatymo aspektai* (2 langelis).

2 langelis. PVSV apimties nustatymo aspektai

PVSV apimties nustatymo aspektai:

- reikšmingumas vietos atžvilgiu – teritorijos, kurioje planuojama vykdyti ūkinę veiklą, ribojimasis su ligoninėmis, mokyklomis, darželiais, rekreacinėmis teritorijomis, sanitarinės apsaugos zonos dydį;
- svarba sveikatai reikšmingiems veiksniams (elgsenai ir gyvenimui, fizinės aplinkos veiksniams (spinduliuotė, triukšmas, nelaimingi atsitikimai ir kt.), socialiniams veiksniams (pajamos, laisvalaikis, migracija, išsilavinimo galimybės ir kt.), profesinės rizikos veiksniams (cheminiams, fizikiniams, biologiniams ir kt.), psichologiniams veiksniams (estetinis vaizdas, galimi konfliktai ir kt.), sveikatos priežiūros bei socialinių paslaugų prieinamumui ir kokybei (priimtumas, tinkamumas ir kt.).

3.3. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI ĮVERTINIMAS IR ATASKAITOS RENGIMAS

Surinkus reikalingą poveikio vertinimui informaciją, atlikus duomenų kiekybinę ir/ar kokybinę analizę, atliekamas poveikio visuomenės sveikatai įvertinimas. *Klasikinio PVSV atveju gali būti atliekamas preliminarus, apžvalginis, išsamus vertinimas.*

Pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymą Nr. V-491 „Dėl poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų patvirtinimo“, išskiriamos konkrečios užduotys, kurios atliekamos PVSV ataskaitos rengimo metu (1 priedas):

- bendrųjų duomenų pateikimas;
- objekto sanitarinės apsaugos zonos apibūdinimas;

- esamos visuomenės sveikatos būklės ir visuomenės sveikatai darančių įtaką veiksnių analizė;

- poveikio visuomenės sveikatai prognostinis vertinimas;
- poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodų aprašymas;
- išvadų ir rekomendacijų pateikimas.

PAV proceso metu poveikio visuomenės sveikatai vertinimo rezultatai pateikiami kaip sudėtinė PAV ataskaitos dalis, atskiro PVSV atveju – kaip atskira vertinimo ataskaita.

Rekomenduojama PVSV ataskaitos struktūra, vadovaujantis PVSV metodiniais nurodymais pateikta 5 lentelėje.

5 lentelė. PVSV ataskaitos struktūra

PVSV ataskaitos struktūra	
BENDRIEJI DUOMENYS	Informacija apie ūkinės veiklos organizatorių, informacija apie ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertintoją, ūkinės veiklos analizė (ūkinės veiklos pavadinimas, aprašymas, veiklos vykdymo etapai (statyba, veiklos nutraukimas), jų terminai, eiliškumas, numatomas veiklos vykdymo (objekto naudojimo) laikas, PVSV rengimo etapo sąsaja su planavimo ir projektavimo etapais), regiono vietos analizė (geografinė ir administracinė padėtis,) sklypo plotas, žemės naudojimas, (esama žemėnauda, vietovės infrastruktūra (apsirūpinimas vandeniu, atliekų tvarkymas), vietovėje esančios vertybės, pastatų išdėstymas, vietovės apsaugos, funkcinės zonos, teritorijų planavimo dokumentai, privažiavimo keliai), ūkinės veiklos vietos įvertinimas (vietovės svarba visuomeniniu požiūriu, ekonominė, archeologinė vietos reikšmė, vietovės ribos: su gyvenamąja aplinka, viešosios paskirties pastatais ir rekreacinėmis teritorijomis, kitais svarbiais objektais, sauga (policija, gaisrinės, greitosios pagalbos stotys), sveikatos priežiūros prieinamumas, kiti svarbūs su vieta susiję aspektai)
OBJEKTO SANITARINĖ APSAUGOS ZONA	Objekto sanitarinė apsaugos zona (sanitarinės apsaugos zonos plotas, tikslinimas, žmonių, gyvenančių sanitarinėje apsaugos

	zonoje, skaičius)
ESAMOS VISUOMENĖS SVEIKATOS BŪKLĖS IR VISUOMENĖS SVEIKATAI DARANČIŲ ĮTAKĄ VEIKSNIŲ ANALIZĖ	Visuomenės sveikatos ir aplinkos sveikatos analizė (regiono gyventojų demografiniai rodikliai: gyventojų skaičius, tankumas, pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gimstamumas, mirtingumas, mirties priežasčių struktūra, kūdikių mirtingumas, perinatalinis mirtingumas ir/ar kiti reikalingi rodikliai, gyventojų sergamumo rodiklių (sergamumas, nedarbingumo atvejų skaičius, pirminis invalidumas pagal priežastis) analizė, darbuotojų (jei veikla jau vykdoma ir planuojamas nagrinėti poveikis darbuotojų sveikatai) skaičius, pasiskirstymas pagal amžių, lytį, sergamumo, sergamumo su laikinu darbingumo netekimu analizė, sveikatai darančių įtaką veiksnių (aplinkos, gyvensenos, socialinių, psichologinių, sveikatos priežiūros prieinamumo) analizė, aplinkos sveikatos rodiklių, susijusių su nagrinėjama veikla, analizė, duomenų palyginimas su visos populiacijos duomenimis (rodikliai apskrities ir šalies lygiu vertinami kaip papildomi duomenys visuomenės sveikatos palyginamajai analizei atlikti atitinkamais lygmenimis)
POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI PROGNOSTINIS VERTINIMAS	Sveikatai darančių įtaką veiksnių ir rizikos grupių analizė (sveikatai darančių įtaką veiksnių analizė, rizikos grupių populiacijoje analizė, fizinės aplinkos veiksnių poveikio kiekybinis įvertinimas (rizikos vertinimas (žalingų veiksnių identifikavimas, pavojingumo nustatymas, dozės ir atsako įvertinimas, poveikio įvertinimas, rizikos apibūdinimas)), kitų sveikatai darančių įtaką veiksnių (socialinių ekonominių, gyvensenos, psichologinių) poveikio visuomenės sveikatai kokybinis įvertinimas, netikslumų, klaidų įvertinimas ir aprašymas, nagrinėjamos ūkinės veiklos poveikio atskiroms ūkio šakoms įvertinimas, poveikio ypatybių įvertinimas
POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI	Panaudoti kiekybiniai ir kokybiniai poveikio vertinimo metodai, metodų paskirtis, tikslas, pasirinkimo priežastis, metodų tikslumas, objektyvumas, taikytos prielaidos, vertinimo problemos

VERTINIMO METODŲ APRAŠYMAS	
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	Siūlomos planavimo alternatyvos, emisijos kontrolė, monitoringas ir pan., Neigiamo poveikio visuomenės sveikatai sumažinimo priemonių (orientuotų į labiausiai veikiamas rizikos populiacijos grupes ar/ir susijusių su labiausiai veikiamais sveikatą lemiančiais veiksniais), paskatinimo ar kompensacinių priemonių aprašymas, Pagrindiniai neigiamą poveikį mažinančių priemonių pasirinkimo argumentai, Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo išvada

Vadovaujantis poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniais nurodymais, poveikio visuomenės sveikatai vertintojas (Ataskaitos rengėjas) vertinimą atlieka pagal Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentuose pateiktą informaciją, o jeigu jų nėra – pagal ***užsakovo pateiktą informaciją***, parengtą pagal PVSV metodinių nurodymų IV sk. išdėstytus reikalavimus.

Užsakovui pateikiamas poveikio visuomenės sveikatai vertinimui reikiamos projektinės ir kitos nagrinėjamas klausimus liečiančios naujausios medžiagos sąrašas:

1. Planuojamos ūkinės veiklos PAV atrankos dokumentai, sprendimas;
2. Sklypo (-ų) dokumentai, nekilnojamojo turto (toliau – NT) registro ir kadastro išrašai;
3. Galiojantis vykdomos veiklos TIPK leidimas ir informacija apie esamą įmonės veiklą;
4. Išsamus planuojamų technologinių procesų aprašymas;
5. Principinė viso technologinio proceso schema (diagrama);
6. Pagrindinių technologinių įrenginių principinės schemas, išdėstymo teritorijoje schemas;
7. Akustinės technologinių įrenginių charakteristikos;
8. Transporto judėjimo schema, intensyvumas, srautai;
9. Informacija apie esamą taršą: triukšmas, oras, kvapai;
10. Aplinkos monitoringo programa ir ataskaitos (jei yra);
11. Darbo vietų higieninis įvertinimas (profesinės rizikos analizė) ir darbo vietų profesinės rizikos kortelės.

Išsamiau Ataskaitos rengimas aptartas 3.3.1. – 3.3.6. poskyriuose.

3.3.1. BENDRŲJŲ DUOMENŲ PATEIKIMAS

Ataskaitos sudėtinės dalys pateikiamos pagal PVSV metodinius nurodymus

Informacija apie ūkinės veiklos organizatorių (užsakovą): įmonės pavadinimas, adresas, kontaktinio asmens vardas, pavardė, telefonas, telefaksas

Informacija pateikiama pagal ūkinės veiklos organizatoriaus ir/arba poveikio visuomenės sveikatai vertinimo užsakovo pateiktą medžiagą.

Informacija apie ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertintoją: įmonės (įstaigos) pavadinimas, adresas, kontaktinio asmens vardas, pavardė, telefonas, telefaksas

Informaciją pateikia poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitos rengėjas.

Ūkinės veiklos analizė:

- Ūkinės veiklos pavadinimas, aprašymas

Šioje dalyje pateikiama informacija apie planuojamą ir/arba esamą ūkinę veiklą. Įvardinamas tikslus, išsamus ūkinės veiklos pavadinimas (pvz. naudojant Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK 2 red.), patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 (Žin., 2007, Nr.119-4877), paskirtis ir vieta. Detalus planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos technologinio proceso aprašymas. Principinė viso technologinio proceso schema (diagrama) bei technologinių įrenginių (planuojamų ir/arba esamų) išdėstymo analizuojamame sklype schemas. Duomenys apie gaminius (produkciją), naudojamos žaliavos ir medžiagos, energetiniai ir technologiniai ištekliai.

Šią informaciją galima gauti iš užsakovo (pvz., poveikio aplinkai vertinimo atrankos dokumentai).

- Veiklos vykdymo etapai (statyba, veiklos nutraukimas), jų terminai, eiliškumas

Šioje dalyje pateikiama informacija apie planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos statybos, eksploatacijos pradžią ir pabaigą, eksploataavimo laikas. Informaciją galima gauti iš užsakovo (pvz., poveikio aplinkai vertinimo atrankos dokumentai).

- Numatomas veiklos vykdymo (objekto naudojimo) laikas

Šioje dalyje pateikiama informacija apie planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos vykdymo laiką (pvz., visą parą). Informaciją galima gauti iš užsakovo (pvz., poveikio aplinkai vertinimo atrankos dokumentai).

- Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo rengimo etapo sąsaja su planavimo ir projektavimo etapais

Šioje dalyje pateikiama informacija apie planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo tikslą bei planavimo stadiją, kurioje yra atliekamas šis vertinimas. Informaciją galima gauti iš užsakovo.

Regiono vietos analizė:

- Nagrinėjamos vietos geografinė ir administracinė padėtis, sklypo plotas

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamos vietovės tikslią vietą (adresą), sklypo plotas, besiribojančius objektus.

Informaciją galima rasti interneto tinklapyje: <http://www.maps.lt/map/>; Valstybinės įmonės Registrų centro duomenys (<http://www.registrucentras.lt/>).

Žemės naudojimas:

- Esama žemėnauda

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamos vietovės, t. y. planuojamo ir/ arba esamo žemės sklypo (-ų) pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir pobūdį, pridėdant nuosavybę patvirtinančių dokumentų kopijas (Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašas).

- Vietovės infrastruktūra (apsirūpinimas vandeniu, atliekų tvarkymas)

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamoje vietovėje esančią ir/arba planuojamą infrastruktūrą, t. y. aprūpinimas geriamuoju vandeniu, susidarančių nuotekų (paviršinių, buitinių, gamybinių) bei atliekų kiekiai ir jų tvarkymas. Informaciją galima gauti iš užsakovo (pvz., poveikio aplinkai vertinimo atrankos dokumentai, vykdomos ūkinės veiklos TIPK leidimai, paraiškos).

- Vietovėje esančios vertybės, pastatų išdėstymas

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamoje vietovėje esančias artimiausias saugomas teritorijas ir kultūros paveldo objektus. Kaip vaizdinė medžiaga pateikiamos schemos.

„Natura 2000“ ir kitos saugomos teritorijos

Informaciją apie nagrinėjamos vietovės apsaugos statusą galima rasti Saugomų teritorijų kadastrė, kurio interneto tinklalapio adresas: <http://stk.vstt.lt/stk/>. Kadastrė pateikiami ne tik saugomų teritorijų žemėlapiai, bet ir informacija apie rezervatus, draustinius, gamtos paveldo objektus, atkuriamuosius sklypus, genetinius sklypus, nacionalinius parkus, regioninius parkus, biosferos rezervatus, biosferos poligonus, funkcinio zonavimo ir buferinės apsaugos zonas, „Natura 2000“ buveinių apsaugai svarbias teritorijas ir „Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbias teritorijas. Be to šiame kadastrė pateikiama saugomų teritorijų statistinė informacija, kuri apima ataskaitas apie saugomų teritorijų pasiskirstymą ir ataskaitas apie saugomas teritorijas savivaldybėse. Registruoti vartotojai turi galimybę parsisiųsti visą kartografinę medžiagą GIS

sluoksnių formatu. Registracija yra nemokama, tereikia aukščiau minėtame tinklalapyje užregistruoti prašymą ir sudaryti sutartį su Valstybine saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos interneto tinklalapyje (<http://www.vstt.lt>) galima rasti ir visą reikalingą informaciją apie „Natura 2000“ ir kitas saugomas teritorijas, šių teritorijų steigimo tikslus, saugomas vertybes, leistiną, ribojamą ir draudžiamą veiklą ir t. t.

Kultūros paveldo objektai

Informaciją apie nagrinėjamoje vietovėje saugomus kultūros paveldo objektus galima rasti Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos interneto tinklalapyje (<http://www.kpd.lt/>). Čia pateikiama informacija apie parengtus nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiuosius planus, kultūros vertybių apsaugos teisės aktus, kultūrinį kraštovaizdį ir t. t. Šiame tinklalapyje taip pat yra nuoroda į Kultūros vertybių registrą (tiesioginis adresas internete: <http://kvr.kpd.lt/heritage/>). Registre pateikiama ne tik informacija apie saugomas kultūros vertybes, bet ir grafinė medžiaga apie šių vertybių išsidėstymą pasirinktos vietos atžvilgiu.

- Vietovės apsaugos, funkcinės zonos

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamai vietai, t. y. žemės sklypui (-ams) nustatytas specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 (Žin., 1992, Nr. 22-652; 1996, Nr. 2-43; 2002, Nr. 70-2887; 2012, Nr. 64-3239; TAR, 2014, Nr. 10179)) „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“. Šią informaciją galima rasti Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašė.

- Teritorijų planavimo dokumentai

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamoje vietovėje galiojančius teritorijų planavimo dokumentus (bendrieji, specialieji, detalieji planai) bei jų sprendinius. Kaip vaizdinė medžiaga gali būti pateikiamos teritorijų planavimo dokumentų ištraukos, kuriose pažymima nagrinėjama teritorija. Informaciją apie teritorijų planavimo dokumentus galima rasti Lietuvos Respublikos Seimo tinklalapyje (<http://lrs.lt/>); savivaldybių interneto tinklalapiuose; užsakovo pateiktoje medžiagoje.

- Privažiavimo keliai

Šioje dalyje pateikiama informacija apie numatomus privažiavimo kelius prie nagrinėjamos vietovės. Kaip vaizdinė medžiaga pateikiama schema, kurioje vaizduojamos

transporto judėjimo kryptys nagrinėjamoje vietovėje ir už jos ribų. Informaciją galima gauti iš užsakovo.

Ūkinės veiklos vietos įvertinimas:

- Vietovės svarba visuomeniniu požiūriu, ekonominė, archeologinė vietos reikšmė

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamos vietovės svarbą visuomeniniu požiūriu, ekonominę ir archeologinę vietos reikšmę.

Nagrinėjami šalia esantys lankytini objektai, t. y. istorinės, kultūrinės, archeologinės reikšmės, visuomeninės paskirties objektai, šalia išsidėsčiusios įmonės, jų ūkinė veikla.

Informaciją galima rasti interneto tinklapyje: <http://www.maps.lt/map/>; gali būti naudojami Valstybinės įmonės Registrų centro duomenys (<http://www.registrucentras.lt/>).

- Vietovės ribos: su gyvenamąja aplinka, viešosios paskirties pastatais ir rekreacinėmis teritorijomis, kitais svarbiais objektais

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamoje vietovėje esančią artimiausią gyvenamąją aplinką, t. y. gyvenamuosius kvartalus, nuosavus namus, sodų bendrijas, artimiausius viešosios paskirties objektus (švietimo ir mokslo institucijas, sveikatos priežiūros įstaigas ir kt.). Kaip vaizdinė medžiaga pateikiami paveikslai, kuriuose nurodomi atstumai nuo nagrinėjamos vietovės iki artimiausios gyvenamosios aplinkos, viešosios paskirties pastatų, rekreacinių teritorijų ir kt.

Informaciją galima rasti interneto tinklapyje: <http://www.maps.lt/map/>; Valstybinės įmonės Registrų centro interneto tinklapyje (<http://www.registrucentras.lt/>).

- Sauga (policija, gaisrinės, greitosios pagalbos stotys), sveikatos priežiūros prieinamumas, kiti svarbūs su vieta susiję aspektai

Šioje dalyje pateikiama informacija apie nagrinėjamoje vietovėje esančią artimiausią policijos nuovadą, gaisrinę, greitosios pagalbos stotį. Nurodomas adresas, kontaktai, darbo laikas. Informaciją galima rasti interneto tinklapyje: <http://www.118.lt/>.

3.3.2. OBJEKTO SANITARINĖ APSAUGOS ZONA

Objekto sanitarinė apsaugos zona

Ši dalis aprašoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymu (Žin., 2002, Nr. 56-2225), Sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėmis, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 (Žin., 2004, Nr.134-4878; 2009, Nr. 152-6849; 2011, Nr.46-2201; TAR, 2014, Nr. 1536) bei Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 (Žin., 1992, Nr. 22-652;

1996, Nr. 2-43; 2002, Nr. 70-2887; 2012, Nr. 64-3239; TAR, 2014, Nr. 10179) . Kaip vaizdinė medžiaga pateikiama schema, kurioje pavaizduojamas normatyvinis SAZ dydis (jeigu planuojamai ūkinei veiklai yra nustatytas normatyvinis SAZ dydis).

Informaciją apie teisės aktus galima rasti Lietuvos Respublikos Seimo tinklapyje (<http://lrs.lt/>).

Sanitarinės apsaugos zonos plotas

Šioje dalyje pateikiama informacija apie planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos sanitarinės apsaugos zonos (pvz., normatyvinė, nustatyta teritorijų planavimo dokumentu, siūloma) plotą.

Šiai informacijai gauti reikalingi skaičiavimai atlikus planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimą pagal teisės norminiuose aktuose gyvenamajai aplinkai ir (ar) visuomeninės paskirties pastatų aplinkai nustatytų ribinių taršos (triukšmo, aplinkos oro taršos bei kvapo) verčių izolinijas, t. y. pagal izoliniją, apimančią didžiausią teritoriją (plotą).

Poveikio aplinkai vertinimo ar poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitos rengėjui nustatant SAZ ribas, vadovaujantis Sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėmis, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 (Žin., 2004, Nr.134-4878; 2009, Nr. 152-6849; 2011, Nr.46-2201; TAR, 2014, Nr. 1536), rekomenduojama įvertinti:

1. planuojamos teritorijos foninę taršą, jos šaltinius, turimus duomenis apie poveikį visuomenės sveikatai;
2. duomenis apie planuojamos ūkinės komercinės veiklos rūšis, taršos objektus, stacionarių ir mobilių taršos šaltinių išmetamus teršalus;
3. cheminės ir biologinės taršos rizikos žmonių sveikatai savybes, palankias ir nepalankias jų sklaidos sąlygas, esamų ir planuojamų koncentracijų vertes gyvenamojoje aplinkoje ir rekreacinėje teritorijoje;
4. fizikinę taršą, jos sklaidos sąlygas, esamų ir planuojamų lygių vertes gyvenamojoje aplinkoje ir rekreacinėje teritorijoje;
5. iš taršos šaltinių sklindančius pašalinius kvapus ar kitus teršalus, bloginančius gyvenamosios aplinkos ir rekreacinės teritorijos oro juslines savybes;
6. ūkinės veiklos daromą ar planuojamą daryti neigiamą psichogeninę įtaką aplinkui esantiems žmonėms, sukelti neigiamas emocijas ir kitas nepalankias psichines reakcijas;
7. cheminės ir biologinės taršos ūmius technologinius ir kitokius išmetalus, jų galimą riziką žmonių saugai, visuomenės sveikatai ir aplinkai;

8. taršos šaltinių išmetamų (planuojamų išmesti) teršalų įtaką dirvožemio ir gruntinio vandens cheminiam ir mikrobiniam užterštumui;

9. pateiktus specialiuosius reikalavimus, motyvuotus visuomenės pasiūlymus;

10. motyvuotus duomenis apie taršos objekto nepriimtina poveikį ar riziką visuomenės sveikatai;

11. perspektyvinį SAZ poreikį, atsižvelgus į įmonės ūkinės veiklos plėtros prognozę taršos kitimo aspektu;

12. SAZ ribų nustatymo sprendinių įgyvendinimo pasekmes.

Nustatant SAZ ribas poveikio aplinkai vertinimo ar poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitose rekomenduojama pateikti:

1. poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodų aprašymą, metodų pasirinkimo pagrindimą;

2. vietovės topografinę nuotrauką (brėžinį), kurioje turi būti pažymėtos taršos šaltinio(-ių) ir/ar taršos objekto(-ų) siūlomos sanitarinės apsaugos zonos(-ų) ribos, patikslintos pagal vyraujančių vėjų kryptis, gyvenamosios paskirties pastatai (namai), sodo namai, viešbučių, administracinės, prekybos, maitinimo, kultūros, mokslo, poilsio, gydymo, sporto ir religinės paskirties pastatai, specialiosios paskirties pastatai, susiję su apgyvendinimu, rekreacinės teritorijos, kiti objektai;

3. cheminių teršalų koncentracijų, fizikinės taršos rodiklių verčių matavimo ir/ar sklaidos modeliavimo ir/ar skaičiavimo duomenis;

4. topografinę nuotrauką (brėžinį, schemą) su pažymėtomis teršalų sklaidos skaičiavimų vertėmis, izolinijomis, taršos šaltiniais;

5. ūkinės veiklos poveikį visuomenės sveikatai mažinančių priemonių aprašymą, dokumentus, patvirtinančius taršos prevencijos arba mažinimo galimybes ir atitinkamų planuojamų arba įgyvendintų priemonių veiksmingumą.

Sanitarinės apsaugos zonos tikslinimas

Ši dalis aprašoma vadovaujantis Sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586 (Žin., 2004, Nr.134-4878; 2009, Nr. 152-6849; 2011, Nr. 46-2201; TAR, 2014, Nr. 1536) reikalavimais.

SAZ ribų tikslinimas – pagrįstas SAZ ribų pakeitimas (mažinimas arba didinimas), atsižvelgiant į poveikio aplinkai vertinimo ar poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitų rengėjų, valstybinės priežiūros institucijų, kitų juridinių ir fizinių asmenų, tarp jų SAZ naudotojų, motyvuotus pasiūlymus.

SAZ ribos tikslinamos atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą, kuris gali būti atskiras arba poveikio aplinkai vertinimo proceso dalis, SAZ ribų dydžiai pagrindžiami poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitoje ar poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoje.

Informaciją apie teisės aktus galima rasti Lietuvos Respublikos Seimo tinklapyje (<http://lrs.lt/>).

Žmonių, gyvenančių sanitarinėje apsaugos zonoje, skaičius

SAZ ribos turi būti tokios, kad taršos objekto keliami cheminė, fizikinė aplinkos oro tarša, tarša kvapais ar kita tarša, kurios rodiklių ribinės vertės reglamentuotos teisės norminiuose aktuose, už SAZ ribų neviršytų teisės norminiuose aktuose gyvenamajai aplinkai ir (ar) visuomeninės paskirties pastatų aplinkai nustatytų ribinių taršos verčių.

3.3.3. ESAMOS VISUOMENĖS SVEIKATOS BŪKLĖS IR VISUOMENĖS SVEIKATAI DARANČIŲ ĮTAKĄ VEIKSNIŲ ANALIZĖ

Visuomenės sveikatos ir aplinkos sveikatos analizė

Informatyviai tam tikros teritorijos visuomenės sveikatos būklę atspindi demografiniai, gimstamumo, mirtingumo rodikliai, numatoma gyvenimo trukmė, gyventojų sergamumo bei ligotumo rodikliai, nedarbingumo, invalidumo rodikliai.

Siekiant išanalizuoti tik tiriamai ūkinei veiklai reikšmingus poveikio visuomenės sveikatai aspektu visuomenės sveikatos rodiklius, pirmiausiai nustatomi ūkinės veiklos įtakojami aplinkos komponentai, sveikatai įtaką darantys veiksniai bei šių veiksnių specifinis poveikis sveikatai.

Ataskaitos rengėjas, atsižvelgdamas į poveikio visuomenės sveikatai vertinimo tikslus, vertinamos ūkinės veiklos ypatumus, šalia planuojamo (esamo) ūkinės veiklos objekto esančios teritorijos, gretimų objektų, esamos/planuojamos taršos ypatumus, galimai veikiamas visuomenės grupės ar kitus aspektus, turėtų pats nuspręsti, kokius visuomenės sveikatai darančius įtaką veiksnius analizuos, kokiai zonai ar visuomenės grupėms ūkinė veikla darys poveikį, kokius rodiklius vertins ir tai pagrįsti poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitoje.

Regiono gyventojų demografiniai rodikliai: gyventojų skaičius, tankumas, pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gimstamumas, mirtingumas, mirties priežasčių struktūra, kūdikių mirtingumas, perinatalinis mirtingumas ir/ar kiti reikalingi rodikliai

Gyventojų sergamumo rodiklių (sergamumas, nedarbingumo atvejų skaičius, pirminis invalidumas pagal priežastis) analizė

Pagal galimybę ir reikalingumą analizuojami ir papildomi rodikliai. Rekomenduojama analizuoti mažiausiai 5 paskutiniųjų metų statistinius duomenis.

Visuomenės sveikatos analizei naudojami demografiniai ir sergamumo rodikliai: informacija gaunama iš Lietuvos statistikos departamento tinklalapio – <http://www.stat.gov.lt/>, Higienos instituto tinklalapio – <http://www.hi.lt/>, pateiktų Lietuvos sveikatos rodiklių informacinės sistemos bei Higienos instituto Sveikatos informacijos centro parengtų leidinių ir apžvalgų („Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse“, „Lietuvos sveikatos statistika“, „Lietuvos gyventojų sergamumas apskrityse ir savivaldybėse“, „Lietuvos gyventojų sveikata ir sveikatos priežiūros įstaigų veikla, „Mirties priežastys“).

Darbuotojų (jei veikla jau vykdoma ir planuojamas nagrinėti poveikis darbuotojų sveikatai) skaičius, pasiskirstymas pagal amžių, lytį, sergamumo, sergamumo su laikinu darbingumo netekimu analizė

Šioje dalyje pateikiama informacija apie planuojamą ir/arba esamą darbuotojų skaičių, darbo laiką, pamainas. Vadovaujantis Profesinės rizikos bendraisiais vertinimo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. A1-457/V-921 (Žin., 2012, Nr. 126-6350) pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija. Informaciją apie darbuotojus galima gauti iš užsakovo, o teisės aktų paiešką galima vykdyti Lietuvos Respublikos Seimo interneto tinklapyje (<http://lrs.lt/>).

Jei ūkinė veikla vykdoma, pateikiama informacija apie įmonėje dirbančių darbuotojų profesinės rizikos veiksnius, numatytas profesinės rizikos šalinimo ar mažinimo priemones. Informacija gaunama iš užsakovo (Profesinės rizikos įvertinimo kortelės).

Sveikatai darančių įtaką veiksnių (aplinkos, gyvenamosios, socialinių, psichologinių, sveikatos priežiūros prieinamumo) analizė, aplinkos sveikatos rodiklių, susijusių su nagrinėjama veikla, analizė

Sveikatai įtaką darančių veiksnių (cheminių, fizikinių, biologinių ir kt.) analizė.

Triukšmas. Remiantis planuojamos ir/arba ūkinės veiklos technologinio proceso aprašymu (PVSV ataskaitos 3.-3.1 skyriai) aprašomi esami ir planuojami (stacionarūs, mobilūs) triukšmo šaltiniai, jų darbo laikas, garso lygis. Kaip vaizdinė medžiaga pateikiamos schemas, nurodant tikslias šaltinių vietas. Triukšmo ribiniai dydžiai aprašomi vadovaujantis Lietuvos

higienos norma HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011-06-13 įsakymu Nr. V-604 (Žin., 2011, Nr. 75-3638). Vertinimas atliekamas triukšmo modeliavimo programa. Pateikiami, aprašomi apskaičiuoti aplinkos triukšmo lygiai (žemėlapiai).

Oro tarša. Remiantis planuojamos ir/arba ūkinės veiklos technologinio proceso aprašymu (PVSV ataskaitos 3.-3.1 skyriai) aprašomas oro teršalų susidarymas (pvz. anglies monoksidas, azoto dioksidas, sieros dioksidas, lakieji organiniai junginiai, kietosios dalelės ir kt.), orientaciniai jų kiekiai (pagal užsakovo pateiktą informaciją, naudojami literatūros šaltiniai). Atliekama vykdomų technologinių procesų detali analizė, pateikiama informacija apie stacionarius bei mobilius aplinkos oro taršos šaltinius (taršos šaltinių charakteristikos) bei jų išmetamus teršalus (tarša į aplinkos orą). Atliekami išsamūs skaičiavimai. Kaip vaizdinė medžiaga pateikiamos schemos, nurodant tikslias šaltinių vietas. Teršalų ribinės užterštumo vertės aprašomos vadovaujantis Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal Europos Sąjungos kriterijus, sąrašu (patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. birželio 11 d. sakymo Nr. D1-239/V-469 redakcija) bei Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. D1-585/V-611, patvirtintomis „Aplinkos oro užterštumo sieros dioksidu, azoto dioksidu, azoto oksidais, benzeno, anglies monoksidu, švinu, kietosiomis dalelėmis ir ozonu normomis“. Aprašoma aplinkos oro užterštumo prognozė, t. y. naudojamos programinės įrangos pavadinimas, paskirtis, meteorologiniai parametrai (vėjų pasiskirstymo diagrama), foninė tarša (aplinkos oro foninis užterštumas vertinamas vadovaujantis Aplinkos apsaugos agentūros direktoriaus 2008 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. AV-112, patvirtintomis Foninio aplinkos oro užterštumo duomenų naudojimo ūkinės veiklos poveikiui aplinkos orui įvertinti rekomendacijomis). Vertinimas atliekamas teršalų sklaidos modeliavimo programa. Pateikiami, aprašomi teršalų sklaidos modeliavimo rezultatai (žemėlapiai), t. y. apskaičiuotos didžiausios koncentracijos nevertinant foninės taršos, o taip pat ir įvertinus foninę taršą.

Kvapai. Kvapų koncentracijas gyvenamosios aplinkos ore reglamentuoja Lietuvos higienos norma HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. V-885 (Žin., 2010, Nr. 120-6148). Planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos kvapo emisijos pateikiamos pagal užsakovo pateiktą informaciją, remiantis parengtomis 2012 m. Vilniaus Gedimino technikos universiteto „Kvapų valdymo metodinės rekomendacijomis“

(http://vsc.sam.lt/pub/imagelib/file/rekomend_kvapu.pdf), moksliniais literatūros šaltiniais, yra galimybė apskaičiuoti atskirų teršalų kvapo emisijas. Vertinimas atliekamas kvapų sklaidos modeliavimo programa. Pateikiami kvapo sklaidos modeliavimo rezultatai (žemėlapiai), t. y. apskaičiuotos didžiausios koncentracijos nevertinant foninės taršos, įvertinus foninę taršą.

Duomenų palyginimas su visos populiacijos duomenimis (rodikliai apskrities ir šalies lygiu vertinami kaip papildomi duomenys visuomenės sveikatos palyginamajai analizei atlikti atitinkamais lygmenimis)

Atliekant visuomenės sveikatos rodiklių analizę, nagrinėjami savivaldybės teritorijos, kurioje planuojama ir/arba esama ūkinė veikla, populiacijos visuomenės sveikatos būklės rodikliai, kurie lyginami su bendrais Lietuvos Respublikos rodikliais.

3.3.4. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI PROGNOSTINIS VERTINIMAS

Sveikatai darančių įtaką veiksnių ir rizikos grupių analizė:

- Sveikatai darančių įtaką veiksnių analizė

Identifikuojami ir išnagrinėjami svarbiausi veiklos lemiami veiksniai ir poveikiai bei užpildoma Metodinių nurodymų priedo 1 lentelė. Lentelėje pateikiama sutrumpinta ar išdėliuota informacija.

- Rizikos grupių populiacijoje analizė

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų 5 punkte nurodyta, jog poveikis sveikatai turi būti nagrinėjamas šioms pagrindinėms visuomenės grupėms:

- gyventojams, gyvenantiems ūkinės veiklos poveikio zonoje;
- darbuotojams, dirbantiems ūkinės veiklos objekte (jei ūkinė veikla jau vykdoma, arba būsiamiems darbuotojams;
- vartotojams (jei planuojamos ar vykdomos ūkinės veiklos produktai gali būti kenksmingi sveikatai) tais atvejais, kai tai nenustatyta kituose teisės aktuose.

Tačiau remiantis pateiktais pasiūlymais dėl Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų pakeitimo parengimo galutinėje ataskaitoje, rekomenduojama vertinti galimą poveikį ypač pažeidžiamiausių ar nepalankiose socialinėse sąlygose gyvenančių populiacijų grupių sveikatai (16).

Atliekant PVSV svarbu įvertinti pažeidžiamas ir socialiai atskirtas visuomenės grupes. Buvimas socialiai atskirtu reiškia negalėjimą dalyvauti pilnaverčiame visuomeniniame, t. y. socialiniame, politiniame, ekonominiame, kultūriniame gyvenime, kurį nulemia ribotos darbo ir

pajamų, mokymosi galimybės ir ribota prieiga prie psichosocialinių ir bendruomeninių tinklų bei veiklų. Socialinė atskirtis gali reikštis vienoje ar keliose gyvenimo srityse, tad išskiriamos tokios socialinės atskirties rūšys (5):

- atskirtis nuo gamybos (darbo rinka, išsilavinimas ir įgūdžiai);
- atskirtis nuo vartojimo (vartojimo įpročiai, gyvenimo sąlygos, būstas, sveikatos apsauga, transportas, mobilumas);
- politinė atskirtis (nematomumas viešajame gyvenime);
- atskirtis nuo socialinio gyvenimo (nedalyvavimas organizacijose, socialinių tinklų silpnumas).

Kaip pažeidžiamos ir socialiai atskirtos visuomenės grupės dažniausiai išskiriamos šios:

- vyresnio amžiaus asmenys;
- vaikai ir jaunimas;
- šeimos ir vieniši tėvai;
- nėsčiosios;
- bedarbiai;
- benamiai;
- gaunantys mažas pajamas;
- etninės mažumos;
- pabėgėliai;
- fizinę, psichinę ir protinę negalią turintys asmenys.

Rengiant ataskaitą, sudaroma Metodinių nurodymų priedo 2 lentelė, identifikuojamos svarbiausios rizikos grupės, ypač atkreipiant dėmesį į pažeidžiamiausias grupes (vaikus, pagyvenusius žmones, mažas pajamas turinčiuosius). Visuomenės rizikos grupės gali būti nagrinėjamos įvairiais aspektais: pagal amžių, lytį, šeiminių padėtį, išsilavinimą ir pan. Lentelėje pateikiama sutrumpinta, išdetalizuota informacija.

Fizinės aplinkos veiksnių poveikio kiekybinis įvertinimas (rizikos vertinimas):

- Žalingų veiksnių identifikavimas, pavojingumo nustatymas

Identifikuojami viršijantys leidžiami taršos (triukšmas, oro tarša, kvapai ir kiti veiksniai) lygiai, nustatyti higienos normose ir kituose teisės norminiuose aktuose, žalingi sveikatai veiksniai, įvertinamas taršos mastas, trukmė, poveikio sunkumas. Teisės aktų paieška vykdoma Lietuvos Respublikos Seimo interneto tinklapyje (<http://lrs.lt/>).

- Dozės ir atsako įvertinimas

Šioje dalyje, remiantis mokslinės literatūros šaltiniais, pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija. Pateikiama informacija apie nagrinėjamos planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos taršą, prognozuojamą didžiausią vertę, leistiną taršą, atsako įvertinimą (poveikio sveikatai prognozė).

- Poveikio įvertinimas

Šioje dalyje įvertinamas poveikis bet kurioms žmonių grupėms, veikiamų asmenų skaičius, poveikio trukmė, vieta, poveikio sveikatai sunkumas. Poveikio įvertinimas, remiantis vykdytais epidemiologiniais tyrimais, mokliškai pagrįstais įrodymais.

- Rizikos apibūdinimas

Šioje dalyje pateikiamas informacijos apie riziką kompleksinis įvertinimas. Šiame skyriuje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija remiantis moksliniais literatūros šaltiniais.

Kitų sveikatai darančių veiksnių įtaka

Šioje dalyje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija: socialinių, ekonominių, gyvensenos, psichologinio poveikio visuomenės sveikatai kokybinis įvertinimas. Vertinimo metodas pasirenkamas atsižvelgiant į nagrinėjamos veiklos pobūdį, galimybes, poveikio ypatybes ir pan. Pasirinktinai gali būti atliekama gyventojų apklausa, prieš tai vykdytų epidemiologinių tyrimų, nustatančių ryšius tarp tam tikrų veiklos priemonių ir veiksnių sveikatos, analizė, tiriamosios teritorijos gyventojų ir nustatyta tvarka parinktos kontrolinės teritorijos (gyvenvietės) gyventojų atitinkamo sergamumo, mirtingumo ir kt. rodiklių palyginimas, simptomų (ligų) analizė, remiantis tiriamų asmenų savo sveikatos vertinimu ir medicininių įrašų patikrinimais.

Netikslumų, klaidų įvertinimas ir aprašymas

Šioje dalyje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija apie poveikio visuomenės sveikatai vertinimo netikslumus, t.y. dėl ūkinės veiklos organizatoriaus poveikio visuomenės sveikatos vertintojui pateiktos nepilnos ar neteisingos informacijos apie nagrinėjamą planuojamą ir/arba esamą ūkinę veiklą bei veiklos lemiamus fizinės aplinkos veiksnius, darančius įtaką sveikatai, dėl taršos skaičiavimams taikytų programų patikimumo, pasirinktų metodų objektyvumo, dėl poveikio visuomenės sveikatai vertinimo rengimo tam tikruose teritorijų planavimo etapuose, planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos vietovės gyventojų visuomenės sveikatos rodiklių neprieinamumo ir kt.

Nagrinėjamos ūkinės veiklos poveikio atskiroms ūkio šakoms įvertinimas

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metu nagrinėjamos planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos poveikis atskiroms ūkio šakoms nenagrinėjamas, nes nustatant planuojamos

ir/arba esamos ūkinės veiklos poveikį supančiai aplinkai, viršnorminio poveikio zonos dydį bei SAZ ribas, atskiroms (žemės, pramonės bei paslaugų) ūkio šakoms vertinimas nėra aktualus.

Poveikio ypatybių įvertinimas (užpildoma šio priedo 3 lentelė), siekiant nustatyti identifikuoto ir išanalizuoto poveikio svarbą ir mokslinį pagrįstumą

Šioje dalyje užpildoma Metodinių nurodymų priedo 3 lentelė. Informacija pateikiama apie poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metu nustatytą planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos prognozuojamą veiksnio poveikį, veikianų asmenų skaičių, poveikio aiškumą, trukmę. Aprašoma veiksnio nustatyta poveikio atitiktis Lietuvos Respublikos teisės aktams. Teisės aktų paieška vykdoma Lietuvos Respublikos Seimo interneto tinklapyje (<http://lrs.lt/>).

3.3.5. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO METODŲ APRAŠYMAS

Panaudoti kiekybiniai ir kokybiniai poveikio vertinimo metodai

Šioje dalyje pateikiama informacija apie poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metu panaudotus poveikio vertinimo metodus, t. y. įvairūs literatūros šaltiniai, dokumentai, metodinės rekomendacijos, atlikti tyrimai, naudotos programos, taršos modeliavimo įrangos ir kt.

Metodų paskirtis, tikslas, pasirinkimo priežastis

Šioje dalyje pateikiami argumentai dėl naudotų poveikio vertinimo metodų.

Metodų tikslumas, objektyvumas, taikytos prielaidos, vertinimo problemos

Šioje dalyje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija.

3.3.6. IŠVADŲ IR REKOMENDACIJŲ PATEIKIMAS

Siūlomos planavimo alternatyvos, emisijos kontrolė, monitoringas ir pan.

Šioje dalyje pateikiama informacija apie planuojamos ūkinės veiklos alternatyvų vietas, technologijas, nagrinėjamoje vietovėje vykdomus monitoringus.

Informaciją galima gauti iš užsakovo (Poveikio aplinkai vertinimo atrankos dokumentai, ūkio subjektų aplinkos monitoringo ataskaitos).

Neigiamo poveikio visuomenės sveikatai sumažinimo priemonių (orientuotų į labiausiai veikiamas rizikos populiacijos grupes ar/ir susijusių su labiausiai veikiamais sveikatą lemiančiais veiksniais), paskatinimo ar kompensacinių priemonių aprašymas

Šioje dalyje pateikiama informacija apie ūkinės veiklos statybų bei įrenginių eksploatacijos metu naudojamas prevencines priemones (pvz. prieštriukšminių sienų projektavimas, pastato išorinių sienų garso izoliacijos parinkimas (efektyvių triukšmą

sugierančių medžiagų paieška), apželdinimas ir pan.), t. y. siekiant išvengti poveikio visuomenės sveikatai vertinimo bei poveikio aplinkai planuojamos ir/arba esamos ūkinės veiklos eksploatacijos ir statybos darbų vykdymo metu, naudojami labiausiai tinkami statybos metodai ir technologijos.

Informaciją galima gauti iš užsakovo.

Pagrindiniai neigiamą poveikį mažinančių priemonių pasirinkimo argumentai

Šioje dalyje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija.

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo išvada

Šioje Ataskaitos dalyje pateikiama išvada apie planuojamos ūkinės veiklos galimą poveikį visuomenės sveikatai. Nurodoma, jog planuojamos ūkinės veiklos sąlygos atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus arba kokių visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimų planuojamos ūkinės veiklos sąlygos neatitinka (nurodant konkretaus teisės akto straipsnį, jo dalį, punktą).

Šioje Ataskaitos dalyje kartu su poveikio visuomenės sveikatai vertinimo išvada pateikiamas siūlomas sanitarinės apsaugos zonos ribų dydis (pridedamas brėžinys (topografinė nuotrauka ar kadastrinis žemėlapis), kuriame nurodytos sanitarinės apsaugos zonos ribos). Taip pat nurodomas sanitarinės apsaugos zonos ribų dydis (pvz. sutapatinant su žemės sklypo ribomis, pagal planuojamos ir/arba esamo ūkinės veiklos triukšmo vertės izoliniją ir t.t.) metrais, taršos šaltinis (-iai), nuo kurio (-ių) nustatomas sanitarinės apsaugos zonos ribų dydis.

PVSV ataskaita, kaip sudėtinė PAV ataskaitos dalis, rengiama pagal Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatus (Žin., 2006, Nr. 6-225; 2008, Nr. 79-3138; 2010, Nr. 54-2663; 2010, Nr. 89-4729). Informacija, skirta poveikio visuomenės sveikatai vertinti, pateikiama minėtų nuostatų priedo 4.9. dalyje „Visuomenės sveikata“. Šioje dalyje aptariama bendra informacija, kurios turinyje pateikiama esama visuomenės sveikatos būklė ir galimų veiksnių (cheminių, fizikinių, biologinių ir kt.), darančių įtaką visuomenės sveikatai, analizė. Taip pat įvertinamas ir pateikiamas planuojamos ūkinės veiklos cheminės, biologinės ir fizikinės taršos galimas poveikis visuomenės sveikatai, aprašomi vertinimo metodai, jų pasirinkimo pagrindimas, SAZ zonos nustatymas. Pateikiant informaciją labai svarbu, įvertinus ir nustatčius galimą poveikį, numatyti ir nurodyti šio poveikio mažinimo priemones. Visą minėtą informaciją papildo vaizdinės priemonės (modeliavimo duomenys, žemėlapiai ir pan.).

Svarbu pažymėti, jog PAV metu reikalaujama informacija apie planuojamos ūkinės veiklos poveikį visuomenės sveikatai yra mažiau detali lyginant su PVSV metodiniuose nurodymuose pateikta vertintina medžiaga.

3 langelis. PVSV dalis PAV ataskaitos sudėtyje

1. Bendra informacija
Esamos visuomenės sveikatos būklės ir veiksnių (cheminių, fizikinių, biologinių ir kt.), darančių įtaką visuomenės sveikatai, analizė.
2. Galimas (numatomas) poveikis
Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodų aprašymas. Metodų pasirinkimo pagrindimas. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas: planuojamos ūkinės veiklos cheminės, biologinės (mikroorganizmai, virusai ir kt.) ir fizikinės (triukšmas, jonizuojančioji ir nejonizuojančioji spinduliuotė ir kt.) taršos, galinčios daryti poveikį visuomenės sveikatai, vertinimas. Galimas planuojamos ūkinės veiklos poveikis visuomenės sveikatai, atsižvelgiant į ūkinės veiklos metu į aplinką skleidžiamus kvapus. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas atliekamas remiantis kitose poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos dalyse pateikta informacija bei duomenimis.
Sanitarinė apsaugos zona (SAZ). Normatyvinis SAZ dydis. Siūlomas patikslintas SAZ dydis, įvertinus planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai. Išvados ir rekomendacijos.
3. Poveikio visuomenės sveikatai sumažinimo priemonės.
Kvapų sklidimą mažinančios priemonės.
Kitos planuojamos ūkinės veiklos poveikį visuomenės sveikatai mažinančios priemonės.
4. Skyriaus „Visuomenės sveikata“ schemas, žemėlapiai
Išmetamų teršalų galimų didžiausių pažemio koncentracijų žemėlapis-schema, kurioje pažymimas planuojamas objektas, teršalų šaltiniai, atskirų teršalų koncentracijų bei suminiu poveikiu pasižyminčių teršalų grupių koncentracijų izolinijos (galima tik viršijančių DLK), prognozuojami fizikinės taršos (triukšmo, jonizuojančios ir nejonizuojančios spinduliuotės) lygiai ar dydžiai, planuojamo objekto gretimybės (gyvenamieji namai, taršos ar kiti reikšmingi objektai), normatyvinis SAZ dydis, siūlomas patikslintas SAZ dydis.

3.4. PVSV KOKYBĖS KONTROLĖ

Kontrolės kokybės procesas turi būti kompleksiškas. Procesų ir rezultatų kokybė priklauso nuo PVSV dokumentų rengėjo, atsakingų institucijų, jų kompetencijos, o taip pat tinkamos procesų priežiūros.

Kalbant apie PVSV kokybę ir jos įvertinimą būtina pabrėžti, kad galutinis šios veiklos tikslas – gyventojų sveikata. Kokybė ir jos gerinimas yra kiekvienos valstybės sveikatos sistemos uždavinys, todėl ir kokybės įtvirtinimas visuomenės sveikatos priežiūroje yra svarbus procesas.

Ataskaitos kokybę reglamentuoja Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. V-491 „Dėl poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų patvirtinimo” (27). PVSV ataskaitos turi būti rengiamos pagal Metodinių nurodymų reikalavimus ir Ataskaitų turinio atitiktis šiam teisės aktui traktuojama kokybės požiūriu.

PVSV kokybės kontrolė – neatsiejama PVSV proceso dalis, kurios metu subjekto, atsakingo už sveikatos apsaugą (VSC) specialistai:

- patikrina, ar visos PVSV procedūros buvo tinkamai atliktos;
- nustato, ar PVSV ataskaita parengta pagal PVSV teisinės nuostatas;
- nustato, ar PVSV ataskaitoje tinkamai įvertintas ir išanalizuotas galimas planuojamos ūkinės veiklos poveikis visuomenės sveikatai;
- atlieka PVSV dalyvių išvadų ar pasiūlymų dėl planuojamos ūkinės veiklos ir PVSV dokumentų kokybės analizę;
- įvertina, ar PVSV ataskaitoje pateikta informacija yra teisinga moksliniu ir techniniu požiūriu.

Vertinimo kokybę užtikrina:

- metodinių dokumentų taikymas;
- vertinimo patirtį turinčių specialistų darbo grupės subūrimas;
- patikimų duomenų surinkimas ir taikymas;
- išsamios konsultacijos;
- profesionalūs vadybiniai veiksmai koordinuojant procesą.

Kokybės elementai PVSV procese pateikiami 3 paveiksle.

Kokybės vertinimo pagrindą sudaro PVSV ataskaitų rengėjai (asmenys, atitinkantys reikalavimus bei įgiję licencijas) bei VSC specialistai, atsakingi už dalyvavimą PVSV procese ir ataskaitų vertinimą. Nuolatinis šių specialistų mokymas, jų kvalifikacijos kėlimas, nustatytų

standartų taikymas bei jų darbo rezultatų apžvalga užtikrina PVSV proceso įgyvendinimo kokybę. Vertinimo metu, kuomet nustatoma atitiktis teisės aktų nuostatomis bei atsižvelgiama į šioje srityje taikomas rekomendacijas, būtina paminėti procesų gerinimo ir darbo supaprastinimo svarbą. Tai padeda paprasčiau ir greičiau užtikrinti vertinimo kokybę PVSV procese. Kokybės užtikrinimo rezultatų sekimas galimas per veiklos rezultatų registravimo ir stebėjimo priemonės.

Struktūra →	Procesas →	Rezultatas
Visuomenės sveikatos personalas: Licencijavimas <i>Tęstinis mokymas/kvalifikacijos kėlimas</i> Darbo rezultatų apžvalga Standartai ir rekomendacijos	<i>Atitikties vertinimas</i> <i>Praktinės rekomendacijos</i> Procesų gerinimas Darbo supaprastinimas	<i>Rezultatų registravimo ir stebėjimo priemonės</i>

3 pav. Kokybės elementai PVSV procese

3.5. SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS

Sprendimas – išvada, ar galima vykdyti planuojamą ūkinę veiklą, o jeigu taip, kokių priemonių reikia imtis, kad būtų apsaugota sveikata. Šis PVSV etapas apsprendžia ar planuojama ūkinė veikla gali būti vystoma.

Visuomenės sveikatos centrai apskrityse nagrinėja Ataskaitas ir priima sprendimus dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių vadovaudamiesi Tvarkos apraše nustatytais reikalavimais (2 priedas).

Tvarkos aprašo 32 punktas reglamentuoja, kad visuomenės sveikatos centras apskrityje, gavęs iš pareiškėjo Ataskaitą su priedais, atitinkančią Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimus, įvertinęs, ar pateiktos Ataskaitos forma ir turinys atitinka Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinius nurodymus, ar planuojama ūkinė veikla atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus, ar visuomenės supažindinimas su Ataskaita atliktas pagal nustatytus reikalavimus, taip pat atsižvelgęs į visuomenės sveikatos centro apskrityje raštu pateiktas išvadas dėl Ataskaitos (Tvarkos aprašo 23 punkte nustatytu atveju, kai planuojama

ūkinė veikla apima kelių visuomenės sveikatos centrų apskrityse aptarnuojamas teritorijas), ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo Ataskaitos gavimo visuomenės sveikatos centre apskrityje dienos:

1. teikia motyvuotus reikalavimus Ataskaitą pataisyti ar papildyti, arba
2. priima sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių.

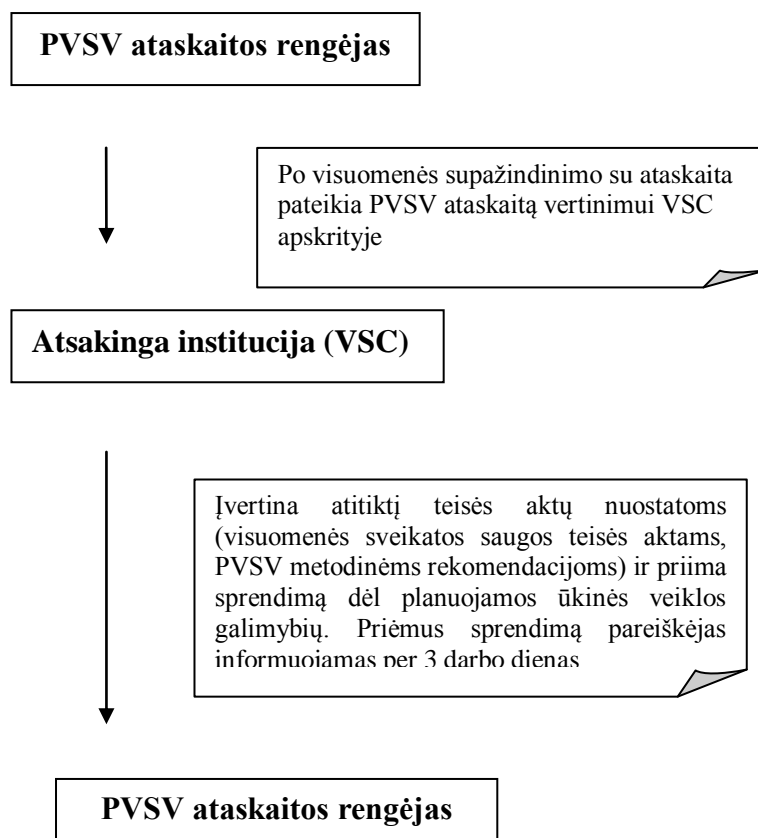
Jeigu priimamas sprendimas, kad Ataskaitą būtina pataisyti ar papildyti, pareiškėjas apie tai informuojamas visuomenės sveikatos centro apskrityje direktoriaus ar jo įgalioto asmens raštu, kuriame siūloma ištaisyti nurodytus trūkumus, pateikti kitą reikalingą informaciją, pateikti pataisytą, papildytą ar patikslintą Ataskaitą su visais priedais laikantis Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimų (jei Ataskaita buvo pateikta popierine forma, ji gražinama pareiškėjui) bei informuojama, kad terminas, skirtas sprendimui dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priimti ar pakartotiniams motyvuotiems reikalavimams Ataskaitą pataisyti ar papildyti pateikti, bus skaičiuojamas nuo visų tinkamai įformintų dokumentų ir trūkstamos informacijos gavimo dienos.

Visuomenės sveikatos centras apskrityje, iš pareiškėjo gavęs pataisytą ar papildytą Ataskaitą, ją išnagrinėja ir Tvarkos apraše nustatytais atvejais ir tvarka suderinęs savo sprendimus su kitu visuomenės sveikatos centru apskrityje, ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo pataisytos ar papildytos Ataskaitos gavimo dienos pakartotinai teikia motyvuotus reikalavimus Ataskaitą pataisyti ar papildyti, arba priima sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių.

Patvirtintos formos sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priimamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo Ataskaitos, parengtos pagal Tvarkos aprašo reikalavimus, gavimo visuomenės sveikatos centre apskrityje dienos. Apie priimtą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, planuojamos ūkinės veiklos organizatorius apie tai ne vėliau kaip per 3 darbo dienas yra informuojamas VSC direktoriaus arba jo įgalioto asmens raštu. Jei priimamas sprendimas, jog planuojama ūkinė veikla yra neleistina pasirinktoje vietoje, t. y. planuojamos ūkinės veiklos sąlygos neatitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimų, planuojama ūkinė veikla negali būti vykdoma. Apie šį sprendimą VSC apskrityje per 10 darbo dienų po sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priėmimo turi paskelbti informaciją apie priimtą sprendimą savo interneto svetainėje.

Sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių forma yra patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-474 ir iš dalies pakeista Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. V-720 (žr. 2 priedą).

VSC apskrityje priimtas sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių galioja neterminuotą laiką, jei nesikeičia esminės aplinkybės (pvz., ūkinės veiklos apimtys, technologiniai procesai, taršos šaltiniai, taršos mažinimo priemonės ir pan.), visuomenės sveikatos saugos teisės aktai, susiję su sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymu, taip pat aplinkybės planuojamai ūkinei veiklai gretimose teritorijose dėl planuojamos ar vykdomos ūkinės veiklos, jose esamų ar planuojamų objektų, dėl kurių sanitarinės apsaugos zonos ribos turi būti koreguojamos. Pasikeitus minėtoms sąlygoms PVSV atliekamas iš naujo teisės aktų nustatyta tvarka.

4 pav. Sprendimo priėmimo procesas

3.6. STEBĖSENA

Stebėseną – sistemingas specifinės informacijos kaupimas apie tam tikrus faktorius, jų vyksmą, savybes, kitimą laiko ir (ar) erdvės atžvilgiu, veiklos poveikio stebėjimas, nustatant pokyčių pobūdį (19).

Atliekant stebėseną užtikrinama, kad nepažeidžiami nustatyti planuojamos ūkinės veiklos vykdymo reikalavimai ir kontroliuojamas poveikio sumažinimo priemonių efektyvumas. Tuo pačiu įvertinamas ir poveikio prognozavimo metodų tikslumas ir efektyvumas.

Klasikinio PVSV atveju stebėseną vykdoma dviem būdais:

- planuojant veiklą;
- vykdant veiklą.

Antrasis būdas dažniausiai taikomas kaip papildoma priemonė. Tuo atveju, priėmus sprendimą, sąlygose nurodoma, jog stebėjimas reikalingas ir veiklos vykdymo metu. Vykdytą veiklą dažniausiai stebimas taršos lygio didėjimas/mažėjimas (triukšmo lygis, kietųjų dalelių skaičius ir pan.). Klasikinio PVSV metu dažniau poveikis stebimas ne visuomenei, o veiklos vykdymo procese dirbančių darbuotojų atžvilgiu. Dažniausiai veiklos vykdymo pradžioje nusprendžiama kokios priemonės ar veiksmai bus taikomi nustatant taršos viršijimą ar poveikį bei nustatomas stebėjimo laikas, dažnumas, standartus atitinkanti įranga, reikalinga stebėjimui ir pan.

Lietuvoje atskiro PVSV proceso metu stebėsenos procedūra netaikoma.

Lietuvoje ūkio subjektų stebėsenos vykdymo tvarką reglamentuoja Aplinkos monitoringo įstatymas (29). Šiame įstatyme numatoma aplinkos monitoringo sistemos dalis, vadinama „ūkio subjektų aplinkos monitoringu“, kuri atlieka juridiniai ir fiziniai asmenys, veikiantys aplinką ir naudojantys gamtos išteklius. Ūkio subjektų aplinkos monitoringas vykdomas siekiant nustatyti ūkio subjektų taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekį ir ūkinės veiklos poveikį gamtinei aplinkai ir užtikrinti jų sukeltą taršos ar kito neigiamo poveikio mažinimą. Vadovaujantis šia nuostata galima stebėseną visuomenės sveikatos aspektu. Ūkio subjektai savo lėšomis vykdo taršos šaltinių ir jų poveikio aplinkai monitoringą, informuoja apie ūkinės veiklos poveikį aplinkai, teikia monitoringo informaciją valstybės ir savivaldos institucijoms.

PVSV ataskaitose gali būti pateikiamos rekomendacijos dėl aplinkos ir sveikatos rodiklių stebėsenos/monitoringo. Stebėseną siūloma, kai veiksnio poveikis yra reikšmingas ir taikomos neigiamą poveikį mažinančios priemonės, pvz.:

- rekomenduojamas tikslus triukšmo lygio prie pastatų įvertinimas (matavimo būdu);
- rekomenduojamas triukšmo užtvarų efektyvumo tikrinimas (matavimo būdu). Uztvarų efektyvumo tikrinimas atliekamas po jų įdiegimo;
- rekomenduojama paviršinio, požeminio vandens ir dirvožemio apsaugai įdiegtų priemonių efektyvumo stebėseną (laikinių priemonių – statybos metu ir ilgalaikių priemonių – po įrengimo);
- kt.

Rekomendavus vykdyti stebėseną, turėtų būti sudaromas preliminarus planas, kuriame turėtų būti nurodyti stebimi rodikliai, jų įvertinimo metodai bei stebėsenos laikas/trukmė/dažnumas (19).

Įvertinus stebėsenos rezultatus (pagal galiojančius normatyvinius dokumentus, prognozinis vertinimus), jei reikia, turėtų būti numatomi tolimesni veiksmai (pvz.: papildomos techninės priemonės, papildomos aplinkosauginės priemonės).

4. VISUOMENĖS DALYVAVIMAS

Visuomenė, jos grupės turi teisę gauti informaciją, susijusią su gyvenimo kokybe, sauga ir sveikata. PVSV proceso pagrindinis objektas – planuojama ūkinė veikla, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai gali daryti poveikį visuomenės sveikatai dėl neigiamų cheminių, fizikinių, biologinių ir kitų veiksnių. Šio proceso objektas tiesiogiai liečia ir įtakoja visuomenę, jos sveikatą.

Su visuomenės sveikata, sauga ir gyvenimo kokybe glaudžiai susiję planuojamos ūkinės veiklos PAV ir PVSV procesai. Lietuvos Respublikos Seimas, pripažindamas, kad gyventojų sveikata yra didžiausia visuomenės socialinė ir ekonominė vertybė, 1994 m. priėmė Sveikatos sistemos įstatymą, kuriame išreiškė siekį „užtikrinti prigimtine žmogaus teise turėti kuo geresnę sveikatą, taip pat teisę turėti sveiką aplinką, priimtą, prieinamą ir tinkamą sveikatos priežiūrą“ (30). Šiuo siekiu Sveikatos sistemos įstatymas įgyvendina tiek Konstituciją, tiek Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, Europos socialinę chartiją, Europos žmogaus teisių ir biomedicinos konvenciją ir kt. (4).

PVSV proceso metu visuomenės informavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atvejų vertinimo atlikimo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) (27) (2 priedas). Tvarkos aprašo II skyriuje pateikti reikalavimai dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procese, o IV skyriaus nuostatos reglamentuoja visuomenės informavimo apie priimtą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių tvarką.

Suinteresuota visuomenė (toliau – visuomenė) Tvarkos apraše apibūdinama kaip vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų, kuriems daro arba gali daryti poveikį sprendimai, veiksmai ar neveikimas visuomenės sveikatos saugos srityje arba kurie yra suinteresuoti šių sprendimų procesu. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktu nustatyta tvarka ir skatina aplinkos ir visuomenės sveikatos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis (31).

Visuomenės informavimas ir dalyvavimas poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procese.

Tvarkos apraše reglamentuojamas pranešimo turinys apie paruoštą poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitą ir jo viešinimas, PVSV ataskaitos viešinimas, viešo visuomenės supažindinimo su PVSV ataskaita procedūra ir jos įforminimas (protokolo turinys), galimybė

visuomenei susipažinti su šiuo protokolu, visuomenės pastabų pateikimas ir PVSV ataskaitos rengėjo argumentuoto visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumento parengimas.

Vadovaujantis Tvarkos aprašo II skyriaus reikalavimais, Ataskaitos rengėjas savo lėšomis organizuoja visuomenės supažindinimą su Ataskaita. Ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų iki numatyto visuomenės viešo supažindinimo su PVSV ataskaita susirinkimo Ataskaitos rengėjas paskelbia informaciją, susijusią su planuojama ūkine veikla nustatytuose informaciniuose šaltiniuose (6 lentelė).

Būtina pabrėžti, jog svarbus tinkamas visuomenės informavimas apie susirinkimą, kurio metu organizuojamas visuomenės supažindinimas su parengta PVSV ataskaita.

6 lentelė. Visuomenės informavimas PVSV procese

<p>Ataskaitos rengėjas skelbia informaciją apie PVSV ataskaitą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • respublikinėje spaudoje ir miesto arba rajono spaudoje; • seniūnijos (savivaldybės, jeigu joje nėra seniūnijų), kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, skelbimų lentoje; • Ataskaitos rengėjo interneto svetainėse, jeigu tokių turi; • registruotu laišku, faksu arba elektroniniu paštu visuomenės sveikatos centrui apskrityje, kurio teritorijoje planuojama ūkinė veikla. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus pavadinimas, buveinės adresas / adresas korespondencijai, telefonas, faksas, elektroninio pašto adresas;</i> • <i>Ataskaitos rengėjo pavadinimas, buveinės adresas / adresas korespondencijai, telefonas, faksas, elektroninio pašto adresas;</i> • <i>planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas, vieta (adresas);</i> • <i>trumpas planuojamos ūkinės veiklos aprašymas;</i> • <i>kur, nuo kada, iki kada viešai eksponuojama Ataskaita (adresas ir laikas susipažinti su PVSV ataskaita);</i> • <i>kur ir kada įvyks viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimas (vieta, adresas, laikas);</i> • <i>kam (nurodomas Ataskaitos rengėjo adresas) ir kokiais būdais (raštu, elektroniniu paštu ar kt.) iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo teikti visuomenės pasiūlymus Ataskaitos klausimais.</i>
--	---

Ataskaita ne vėliau kaip 10 darbo dienų iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo turi būti viešai paskelbta seniūnijos, (savivaldybės, jeigu joje nėra seniūnijų), kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, administracinėse patalpose arba kitose pasirinktose ir su seniūnija (savivaldybe, jeigu joje nėra seniūnijų) suderintose patalpose, esančiose teritorijoje, kurioje planuojama ūkinė veikla. Ataskaitos rengėjas taip pat turi sudaryti sąlygas ir kitais būdais visuomenei susipažinti su Ataskaita: buveinėje, veiklos vykdymo vietoje ar skelbti interneto svetainėse.

Ataskaitos vieša ekspozicija – viešumą užtikrinanti procedūra, kurios metu viešai eksponuojama parengta ataskaita.

Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimas turi vykti seniūnijos (savivaldybės, jeigu joje nėra seniūnijų), kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, administracinėse patalpose arba kitose pasirinktose ir su seniūnija (savivaldybe, jeigu joje nėra seniūnijų) suderintose patalpose, esančiose teritorijoje, kurioje planuojama ūkinė veikla, ne darbo metu. Iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo pradžios ar jo metu Ataskaitos rengėjas turi paskirti viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo pirmininką ir sekretorių bei užregistruoti dalyvius. Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo dalyvių kalbos yra protokoluojamos. Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkime turi dalyvauti planuojamos ūkinės veiklos organizatorius ir PVSV ataskaitos rengėjas. Šie atstovai viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo metu turi pristatyti planuojamos ūkinės veiklos organizatorių, Ataskaitos rengėją, apibūdinti planuojamą ūkinę veiklą, supažindinti su parengta Ataskaita, atsakyti į pateiktus klausimus, įvertinti iki susirinkimo pradžios gautus suinteresuotos visuomenės pasiūlymus bei informuoti, kur galima susipažinti su susirinkimo protokolu ir per kiek laiko galima teikti pastabas dėl šio protokolo.

Susirinkimo metu būtina užregistruoti visus asmenis, dalyvavusius šiame susirinkime ir parengti susirinkimo protokolą, kuriame turi būti nurodoma informacija pagal Tvarkos aprašo (2 priedas) 14 punkto reikalavimus. Protokolas turi būti parengtas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo. Protokolą turi pasirašyti pirmininkas ir sekretorius.

Visuomenė su protokolu gali susipažinti Ataskaitos rengėjo buveinėje, jo veiklos vykdymo vietoje ir Ataskaitos rengėjo interneto svetainėse, jei tokių turi, arba kitoje viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkime bendrai sutartoje vietoje ir pateikti pastabas per 3 darbo dienas nuo jo pateikimo visuomenei susipažinti dienos. Pastabos dėl protokolo visuomenės supažindinimo susirinkimą rengusiam Ataskaitos rengėjui teikiamos raštu arba

elektroniniu paštu, nurodant teikėjo vardą, pavardę (juridinio asmens pavadinimą), adresą, teikimo datą. Ataskaitos rengėjas per 3 darbo dienas išnagrinėja pateiktas pastabas dėl protokolo ir nurodo, kurios pastabos laikomos pagrįstomis, kurios nepagrįstomis ir motyvus. Pastabos ir jų įvertinimo dokumentai pridedami prie protokolo.

Po viešo visuomenės supažindinimo su PVSV ataskaita susirinkimo visuomenė per 10 darbo dienų turi teisę pateikti Ataskaitos rengėjui pasiūlymus dėl pristatytos ataskaitos. Gavęs pasiūlymų, Ataskaitos rengėjas turi parengti argumentuoto visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumentą (jame nurodydamas visuomenės pasiūlymo gavimo datą, asmens, pateikusio pasiūlymą, vardą, pavardę (juridinio asmens pavadinimą) ir adresą, visuomenės pasiūlymą ir aplinkybes, įrodymus, kuriais pagrindžiamas pasiūlymas, visuomenės pasiūlymo argumentuotą įvertinimą, kuriame nurodoma, ar jis pagrįstas ar ne) ir ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo jų gavimo raštu informuoti pasiūlymus pateikusius visuomenės atstovus, kaip įvertinti jų pasiūlymai.

Ataskaitos rengėjas, atsižvelgdamas į pagrįstus visuomenės pasiūlymus, pataiso Ataskaitą. Pažymėtina, kad visi dokumentai, susiję su visuomenės informavimu, pridedami kaip Ataskaitos priedai.

Visuomenės informavimas apie priimtą sprendimą. Visuomenės sveikatos centras apskrityje per 10 darbo dienų po sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priėmimo turi paskelbti informaciją apie priimtą sprendimą savo interneto svetainėje:

1. planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas, adresas (apskritis, miestas, rajonas, seniūnija, kaimas, gatvė);
2. planuojamos ūkinės veiklos organizatorius, Ataskaitos rengėjas;
3. planuojamos ūkinės veiklos trumpas aprašymas;
4. Ataskaitoje siūlomas sanitarinės apsaugos zonos ribų dydis, brėžinys (topografinė nuotrauka ar kadastrinis žemėlapis), kuriame nurodytos sanitarinės apsaugos zonos ribos;
5. visuomenės sveikatos centro apskrityje sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, jo priėmimo data, numeris.

Visuomenės informavimo ir dalyvavimo procedūras *poveikio aplinkai vertinimo procese* reglamentuoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-370 patvirtintas Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašas (32).

Visuomenės dalyvavimo poveikio aplinkai vertinimo procese privalumai:

- gyventojai gali suteikti vertingą informaciją apie vietos sąlygas;

- visuomenės dalyvavimas užtikrina, kad PAV dokumentai bus rengiami objektyviai, įvertinus visus galimus aspektus;
- vietos gyventojai gali pasiūlyti papildomų alternatyvų;
- visuomenės dalyvavimas užtikrina, kad bus laiku išvengta konfliktų;
- visuomenės pritarimas gali būti papildomas argumentas gauti teigiamą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos;
- visuomenės dalyvavimas užtikrina viso PAV proceso ir sprendimų priėmimo viešumą, skaidrumą ir objektyvumą.

PAV etapai, kurių metu pageidautinas visuomenės dalyvavimas ar bent jos informavimas:

- atrankos metu – pateikiant informaciją, kuria remiantis buvo atliekama atranka, ir sprendimą dėl poveikio aplinkai vertinimo;
- apimties nustatymo (PAV programos rengimo) metu, užtikrinant, kad į visuomenės pastabas bus atsižvelgiama atliekant PAV studiją ir rengiant PAV ataskaitą;
- parengus PAV ataskaitą, t. y. prieš priimant sprendimą dėl veiklos vykdymo;
- priėmus sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos vykdymo galimybių pasirinktoje vietoje.

Detali informacija apie visuomenės informavimo tvarką PAV proceso metu išdėstyta Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos apraše (Žin., 2005, Nr. 93-3472; 2008, Nr. 143-5750; 2010, Nr. 2-81; 2010, Nr. 89-4732; 2011, Nr. 58-2790; 2011, Nr. 108-5122; 2012, Nr. 102-5207) bei PAV vadove (<http://www.am.lt/VI/files/0.519685001249378224.pdf>).

5. REIKALAVIMAI POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINTOJAMS

Vadovaujantis Tvarkos aprašo (2 priedas) I skyriaus 5 d., Ataskaitą rengia Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai, kiti fiziniai asmenys, kurie naudojami Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos teisės aktų jiems suteiktomis judėjimo Lietuvos Respublikoje ar kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys, kitų Europos Sąjungos valstybių narių juridiniai asmenys, organizacijos ar jų filialai, taip pat kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose užsienio valstybėse įsteigtų juridinių asmenų ar organizacijų Lietuvos Respublikoje registruoti filialai, turintys visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licenciją verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimo veikla (toliau – Ataskaitos rengėjas). Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 43 straipsnis nustato reikalavimus teisei verstis visuomenės sveikatos priežiūros veikla.

PVSV veiklos licencijavimą reglamentuoja visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licencijavimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 1 d. įsakymu Nr. V-868 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licencijavimo nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Licencijavimo nuostatai) (Žin., 2010, Nr. 120-6145; 2012, Nr. 71-3687), kurių VI skyriaus „Kvalifikaciniai reikalavimai fiziniams asmenims, siekiantiems verstis atitinkamos rūšies visuomenės sveikatos priežiūros veikla“ 29 d. nustatyta, kad fizinis asmuo, siekiantis gauti licenciją verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimu arba siekiantis verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimu licencijuotame juridiniame asmenyje, turi atitikti šiuos kvalifikacinius reikalavimus:

1. turėti aukštąjį universitetinį biomedicinos mokslų studijų srities visuomenės sveikatos studijų krypties (pagal visuomenės sveikatos ar visuomenės sveikatos vadybos studijų programą) bakalauro ar magistro kvalifikacinio laipsnio ar jam prilygintą išsilavinimą (baigęs studijas iki 1995 m. – aukštąjį medicininį išsilavinimą pagal sanitarijos, higienos ir epidemiologijos programas);

2. turėti ne trumpesnę kaip penkerių metų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo patirtį arba būti baigęs per paskutinius penkerius metus 72 val. (jei turi magistro kvalifikacinio laipsnio ar jam prilygintą išsilavinimą) arba 120 val. (jei turi bakalauro kvalifikacinio laipsnio ar jam prilygintą išsilavinimą) poveikio visuomenės sveikatai vertinimo srities kvalifikacijos tobulinimo kursus pagal su Sveikatos apsaugos ministerija suderintas programas, atitinkančius Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme nustatytas profesinio tobulinimosi formas (33).

Licencijavimo nuostatų VI skyriaus 30 dalis nustato, kad fizinis asmuo, turintis licenciją verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimu ir siekiantis ją išlaikyti arba besiverčiantis poveikio visuomenės sveikatai vertinimu licencijuotame juridiniame asmenyje, kas penkerius metus turi išklaudyti ne mažiau kaip 36 val. tęstinius poveikio visuomenės sveikatai vertinimo srities kvalifikacijos tobulinimo kursus pagal su Sveikatos apsaugos ministerija suderintas programas, atitinkančius Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme nustatytas profesinio tobulinimosi formas.

Atliekant PVSV procedūras PAV ir SPAV procesų metu iškyla problemos dėl nevienodų reikalavimų PVSV dalies dokumentų rengėjams. Atskiro PVSV proceso metu Ataskaitų rengėjai (rengiantys PVSV ataskaitas) privalo turėti licenciją verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimu. Tuo tarpu PAV ir SPAV procesų metu rengiant PVSV ataskaitas, dokumentus ar informaciją, susijusią su visuomenės sveikatą lemiančių analize ar planų ir programų poveikio visuomenės sveikatai vertinimu, minėti kvalifikaciniai reikalavimai rengėjams nėra taikomi.

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas numato, kad planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas) įpareigoja bet kurį fizinį, juridinį ar juridinio asmens teisių neturintį asmenį, kuris galėtų nustatyti, apibūdinti ir įvertinti planuojamos ūkinės veiklos galimą poveikį aplinkai, teikti informaciją atrankai atlikti, rengti poveikio aplinkai vertinimo programą bei ataskaitą ir atlikti šio įstatymo jam nustatytas poveikio aplinkai vertinimo procedūras. Atestato ar licencijos nereikalaujama. Tačiau planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas numato, kad PAV dokumentus gali rengti planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) įgaliotas fizinis asmuo, turintis atitinkamą aukštąjį išsilavinimą ar kvalifikaciją srities, kuri atitinka rengiamų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką, arba juridinis asmuo, turintis specialistus su atitinkamu aukštuoju išsilavinimu ar kvalifikacija srities, kuri atitinka rengiamų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką. Lietuvoje yra nemažai mokslinių institutų, universitetų ir konsultacinių firmų, kurios gali atlikti PAV studiją ir rengti PAV dokumentus. Paminėtina, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija parengė galimų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjų sąrašą, kuris skelbiamas Aplinkos ministerijos Interneto tinklalapyje (www.am.lt). Šis sąrašas pildomas pačių rengėjų pageidavimu pagal jų pateiktą informaciją (17).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintame Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše nustatyta, kad atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą bei rengti vertinimo dokumentus gali ne tik pats plano ar programos rengimo organizatorius, bet ir organizatoriaus sutartiniais pagrindais pasitelkti fiziniai ar juridiniai asmenys (aprašė dar vadinami konsultantais). Teisės

aktuose nėra reikalaujama, kad strateginį pasekmių aplinkai vertinimą atliekantys bei vertinimo dokumentus rengiantys fiziniai ar juridiniai asmenys turėtų specialų atestatą ar licenciją, tačiau plano ar programos rengimo organizatorius turėtų būti suinteresuotas, kad jo pasitelkti konsultantai turėtų atitinkamą aukštąjį išsilavinimą ar kvalifikaciją srities, kuri atitinka rengiamų vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką (18).

6. METODINIAI PVSU ASPEKTAI

PVSU metu įvertinami *sveikatos determinantai* – faktoriai, kurie turi įtakos sveikatos būklei ir lemia sveikatos skirtumus ir netolygumus. Šių faktorių yra daug, jie skirtingi ir apima natūralius biologinius faktorius (amžių, lytį, etninę padėtį), elgseną ir gyvenimą (rūkimą, alkoholio vartojimą, mitybą, fizinį aktyvumą), fizinę ir socialinę aplinką (būsto kokybę, darbo aplinką, miestų ar kaimo vietovių aplinką), sveikatos priežiūros prieinamumą (13).

Visi minėti faktoriai yra tarpusavyje susiję ir skirtingi jų lygiai lemia sveikatos netolygumus. Sveikatos determinantai dar vadinami visuomenės sveikatai įtaką darančiais veiksniais – žmogaus aplinkos biologinių, cheminių, ekonominių, ergonominių, fizikinių, socialinių, psichologinių ir kitų veiksnių, darančių įtaką ir žmogaus, ir visuomenės sveikatai, visuma (26).

Įvertinimas (angl. *appraisal*) yra PVSU etapas, kuris seka po PVSU apimties nustatymo, kai, naudojantis prieinamais pagrindais įrodymais, ankstesnėje stadijoje nustatyti poveikiai sveikatai įvertinami kokybiniu ir kiekybiniu būdu.

PVSU metu naudojami kiekybiniai (empiriniai) ir kokybiniai metodai pateikti 6.3 paveiksle. Vertinimo metodas pasirenkamas atsižvelgiant į nagrinėjamos veiklos pobūdį, galimybes, poveikio ypatybes ir pan.

Kokybiniai ir kiekybiniai įrodymai apima egzistuojančius kiekybinius moksliskai pagrįstus įrodymus, tačiau gali apimti ir bendrą kokybinę informaciją, t. y. nuomones, patirtį, lūkesčius asmenų, kuriems politiniai sprendimai turės tiesioginės įtakos. PVSU procese kokybiniai ir kiekybiniai įrodymai derinami tarpusavyje. Bendrąja prasme kiekybiniai įrodymai yra pagrįsti duomenimis, kuriuos galima išmatuoti ar apskaičiuoti, o kokybiniai įrodymai negali būti išmatuoti įprastais būdais ir yra subjektyvūs bei atspindi gyventojų jautimus, nuomones ir požiūrius (13).

Vertinimo metu turi būti naudojami tik pagrįsti įrodymai, kurie yra informacija, surinkta iš statistinių analizių, publikuotų tyrimų ir pilkosios literatūros, kuri pateikia žinias apie sveikatą veikiančius faktorius. Pavyzdžiui, kalbant apie būstą, yra daugybė studijų, kuriose pateikiama informacija apie drėgno ir šalto būsto ryšį su kvėpavimo sistemos ligomis arba ryšį tarp geros kokybės būsto ir gyvenimo kokybės (13).

Esamai visuomenės sveikatos būklei ir visuomenės sveikatai darančių įtaką veiksnių analizei atlikti naudojamas aprašomasis statistinis ir palyginamosios analizės metodai, kuomet, naudojantis oficialiomis statistinėmis duomenų bazėmis (Higienos instituto Lietuvos sveikatos informacijos centro duomenų bazė, Statistikos departamento duomenų bazės) ir oficialiais

statistiniais leidiniais, pagal planuojamos ūkinės vriklos teritorijos duomenis analizuojama situacija.

PVSV prognostinio vertinimo metu taip pat naudojamas aprašomasis metodas, kuomet pildomos sveikatai darančių įtaką veiksnių ir rizikos grupių populiacijoje analizių matricos. Aprašomojo metodo metu naudojami duomenys, literatūros šaltiniai apie priemonių galimą poveikį visuomenės sveikatai ir sveikatą lemiančių veiksnių įtaka žmonių sveikatai (23):

- institucijų duomenų bazės (internetinės ir kitos);
- užklausos institucijoms, disponuojančioms reikalingomis ekspertų žiniomis;
- interesų grupių apklausa;
- moksliniai straipsniai, leidiniai ir kt., tyrimų analizės ir pan.;
- ankstesnės patvirtintos PVSV, PAV ar SPAV ataskaitos;
- PVSV vertinimai kitose šalyse vykdant paiešką internetinėse ir kitose duomenų bazėse, tinklalapiuose, panaudojant paieškos sistemas (pvz., *Google*);
- Visuomenės sveikatos ekspertų (pvz., teritorinių visuomenės sveikatos centrų, Higienos instituto, Sveikatos mokslų universiteto Visuomenės sveikatos fakulteto specialistų) apklausa.

PVSV metodų nustatymo klausimynas pavaizduotas 7 lentelėje.

7 lentelė. PVSV metodų nustatymo klausimynas (8)

Aspektai	Įvertinimas
<p>Koks numatomas PVSV metodas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokybinis - Kiekybinis - Mišrus <p>Pagrindimas:</p>	
<p>Kokie informacijos šaltiniai (poveikio visuomenės sveikatai įrodymai) bus naudojami? Gali būti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarptautinės internetinės bibliotekos ir kitos mokslinių tyrimų internetinės duomenų bazės; Informacijos paieška per paieškos sistemas; Informacijos paieška gyventojų sveikatos rodiklių duomenų 	

bazėse; Ekspertų apklausa; Interesų grupių apklausa	
Kurių informacijos šaltinių nėra galimybės naudoti? Pagrindimas (esami duomenys apima didesnę negu reikia geografinę vietovę, reikalingi duomenys nėra renkami įprastine tvarka, yra žinoma, kad reikalingi duomenys nėra patikimi)	
Kokie numatomi tyrimai reikiamai informacijai gauti (gali būti atskirai surenkama informacija apie esamą gyventojų sveikatos būklę pagal pasirinktą geografinę vietovę, gyventojų sveikatos apklausą, ekspertų apklausą ir pan.)	
Ar numatomos konsultacijos su interesų grupėmis ir suinteresuota visuomene? Pagrindimas (siekiama nustatyti visuomenės nuomonę)	

Vertinimo metodai pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. PVSV vertinimo metodai (15)

Vertinimo metodai	Metodo apibūdinimas	
Pradinių kiekybinių duomenų surinkimas iš atitinkamų institucijų ir jų analizė	Reikalingų duomenų pvz.: nacionaliniai ir/ar regioniniai sveikatos statistikos duomenys; aplinkos būklės duomenys; demografiniai duomenys	Būtinai ir nebrangus metodas
Lauko tyrimai, jų rezultatų fiksavimas ir analizė	Tiriama biofizikinė aplinka, socialinė aplinka, tam tikrais atvejais institucinė aplinka	Vidutiniškai brangus - brangus metodas
Matavimai	Faktinės matavimų informacijos gali reikėti	Retai taikomas, brangus metodas

	tik tam tikrais specifiniais atvejais (pvz. reikia įvertinti triukšmą, o nėra pradinių duomenų, kt.)	
Aktualios mokslinės ir kt. literatūros sisteminė apžvalga	Pvz. įrodymų (paskelbtų atliktų tyrimų rezultatų, medžiagos) paieška	Nebrangus metodas
Ankščiau atliktų analogiškų projektų dokumentų ir juose taikytų duomenų apžvalga	Pvz. įrodymų (paskelbtų atliktų tyrimų rezultatų, medžiagos) paieška	Vidutiniškai brangus - brangus metodas
Informatorių apklausa, visuomenės (rizikos grupių) apklausa ir diskusijos	Galimi apklausų tipai: tiesioginis pokalbis; tiesioginė apklausa su klausimynu; elektroninė apklausa; apklausa paštu, apklausa telefonu; mišrus (kelių tipų junginys)	Vidutiniškai brangus - brangus metodas
Skaičiavimas, modeliavimas (tiek esamos situacijos, tiek prognozuojamos situacijos)	Kiekybiškai vertinamų veiksnių atveju būtinas metodas. Skaičiavimams naudojamos kompiuterinės programos. Taikomi patvirtinti ir rekomenduojami skaičiavimo metodai	Brangus metodas
GIS (Geografinės Informacinės Sistemos)	Taikymas: esamos ir naujos (surinktos vertinimo metu) informacijos analizė; variantų palyginimas;	Brangus metodas

	duomenų, rezultatų pateikimas	
Ekspertų metodas*	Taikomas kokybiniame aprašomajame vertinime	Brangus metodas
Kontroliniai sąrašai	Egzistuojančiuose teisiniuose dokumentuose, metodikose, kituose šaltiniuose esantys klausimynai, kontroliniai sąrašai	Nebrangus metodas
Matricos	Egzistuojančiuose teisiniuose dokumentuose, metodikose, kituose šaltiniuose esančios matricos. Taikymo pvz.: alternatyvų palyginimas	Vidutiniškai brangus metodas
Ekonominio tyrimo duomenų panaudojimas	Statistikos vertinimas	Nebrangus metodas
Ekonominis vertinimas	Žalos įvertinimas; naudos-kaštų analizė, rekomenduojant priemones	Brangus metodas, nes vertinimui reikia modeliavimo duomenų. Dažniausiai pateikiamas projekto ekonominėje dalyje

* Ekspertinio vertinimo tikslas – žinių iš žmogaus eksperto gavimo sisteminis organizavimas, kodavimas, struktūrinis perdirbimas ir interpretavimas, taikant loginius ir matematinius metodus. Rezultatas – nuomonė, kurios gavimui pritaikomos specialistų ekspertų žinios, patirtis ir intuicija. Ekspertiniai vertinimai yra nepakeičiami sprendžiant neformalius tiriamuosius uždavinius. Ekspertu vadinamas specialistas, turintis tam tikros srities žinių ir patyrimo. Ekspertų metodas tinka tais atvejais, kai labai sudėtinga arba praktiškai neįmanoma pritaikyti objektyvius skaičiuojamuosius ar empirinio tyrimo metodus.

Poveikio visuomenės sveikatai įrodymų įvertinimo reikalavimai:

- nurodomas mokslinio įrodymo šaltinio pavadinimas ir autorius;
- nurodomos mokslinių įrodymų įvertinimą vykdančio asmens pareigos, vardas ir pavardė;
- pateikiamas toks mokslinių įrodymų apžvalgos dėstymas: apžvalgos tikslas, apžvalgos procedūros aprašymas, kas nustatyta, mokslinių įrodymų literatūros sąrašas, išvados, apžvalgos data. Gali būti pateikta kiekvieno vertinto mokslinio tyrimo santrauka, kritinis tyrimo vertinimas, tyrimo paklaidos, tendencingumas (8).

Vertinant kiekvieną poveikio visuomenės sveikatai įrodymą:

- nurodoma, koks yra įvertinimo metodas, kiekybinis ar kokybinis;
- pateikiamas mokslinių įrodymų trūkumų aprašymas;
- pateikiami faktoriai, kurie turėjo įtakos įrodymų kokybei (pvz., tendencingumas ir pan.);
- kai įmanoma, aptariamos neigiamo poveikio mažinimo priemonės;
- kai įmanoma, aptariamas poveikis sveikatos netolygumams;
- kai įmanoma, aptariami sąnaudų ir naudos vertinimai;
- kai įmanoma, nurodomi moksliniai įrodymai dėl sveikatos netolygumų;
- kai įmanoma, nurodomas dozės ir atsako ryšys;
- jeigu moksliniai įrodymai yra priešaringi, pateikiami išvadų suformulavimo principai (atskiriems įrodymams suteikiamas reikšmingumas);
- pateikiamas išsamus naudotos literatūros sąrašas.

Parengiama įvertintų poveikio visuomenės sveikatai įrodymų apžvalga, kurioje rekomenduojama nurodyti:

- vertintų mokslinių įrodymų publikavimo laikotarpį;
 - naudotas mokslinių tyrimų duomenų bazes;
 - užklausos terminus;
 - ekspertus, su kuriais buvo konsultuotasi;
 - pilkąją literatūrą;
 - mokslinių tyrimų publikacijų skaičių;
- apžvalgos metu nustatytas kliūtis.

Susistemintus poveikių visuomenės sveikatai įrodymus galima rasti toliau pateiktuose užsienio (daugiausia Jungtinės Karalystės) interneto tinklalapiuose:

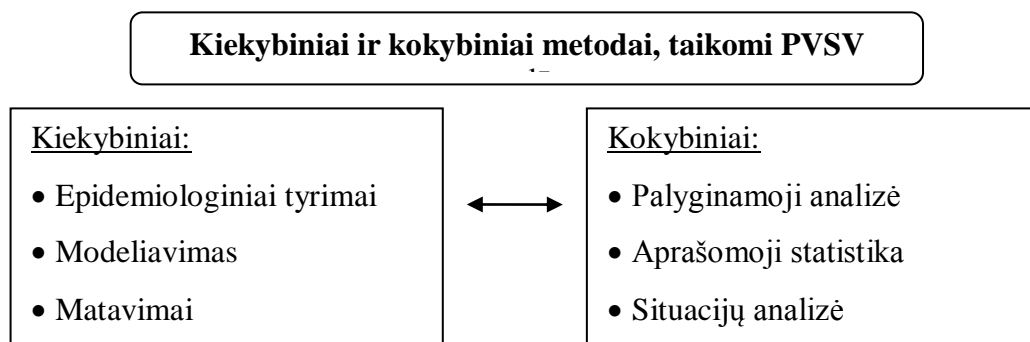
- *Cochrane Collaboration*. Prieiga per internetą: <http://www.cochrane.org>;

- *Campbell Collaboration*. Prieiga per internetą: <http://www.campbellcollaboration.org/>;
- *Evidence for Policy and Practice Information*. EPPI-Centre. Prieigos per internetą: <http://eppi.ioe.ac.uk/cms/Default.aspx?tabid=61>;
<http://eppi.ioe.ac.uk/cms/Default.aspx?tabid=185>;
- National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE) Public Health. Prieiga per internetą: <http://guidance.nice.org.uk/PHG/Published>;
- Centre for Reviews and Dissemination (CRD), University of York: Database of Abstracts of Reviews of Effects (DARE). Prieiga per internetą: <http://www.york.ac.uk/inst/crd/>;
- *CRD's Health Technology Assessment*: Prieiga per internetą: <http://www.york.ac.uk/inst/crd/>;
- *Health Evidence Bulletins – Wales*. Prieiga per internetą: <http://hebw.uwcm.ac.uk>;
- Turning Research into Practice (TRIP) Database of Evidence-based Articles. Prieiga per internetą: <http://www.tripdatabase.com>;
- *Community Guide (Guide to Community Preventive Services)*. Prieiga per internetą: www.thecommunityguide.org;
- Economic and Social Research Council (ESRC) UK Centre for Evidence Based Policy and Practice, Queen Mary, University of London: Prieiga per internetą: <http://www.esrc.ac.uk/impacts-and-findings/research-catalogue/>;
- World Health Organization (WHO) Health Evidence Network. Prieiga per internetą: www.euro.who.int/HEN;
- HIA Gateway. Prieiga per internetą: http://www.nice.org.uk/aboutnice/howweare/aboutthehda/hiagateway/hia_gateway.jsp
- London Health Commission. Prieiga per internetą: <http://www.londonhealth.gov.uk/allpubs.htm#hia>.

Siekiant vertinimo patikimumo, rekomenduojama įvertinti ne tik mokslinių tyrimų rezultatus, bet ir tyrimų metodologiją, prielaidas, galimą rezultatų šališkumą. Vertinant būtina susipažinti su mokslinių tyrimų rezultatų patikimumo vertinimo aspektais. Vertinimo metodologija yra plačiau aprašyta leidiniuose „Naudojamų poveikio visuomenės sveikatai vertinimuose publikuotų įrodymų apžvalgos vadovas“ (*A Guide to Reviewing Published Evidence for use in Health Impact Assessment*. London Health Observatory. Prieiga per internetą:

http://www.lho.org.uk/Download/Public/10846/1/Reviewing%20EvidenceFinal%20v6.4_230806.pdf) ir „Visuomenės sveikatos politika ir praktika. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo

pagalbinės įrodymų bazės struktūra“ (Joffe, M.; Mindell, J. *Public Health Policy and Practice. A Framework for the Evidence Base to Support Health Impact Assessment*. Epidemiol Community Health, 2002. 56: 132–138. Prieiga per internetą: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1732070/pdf/v056p00132.pdf>.

5 pav. *Kiekybiniai ir kokybiniai metodai, taikomi PVSV procedūrose*

PVSV ataskaitoje ypač didelis dėmesys skiriamas fizinės aplinkos veiksnių poveikio kiekybiniam įvertinimui. Tam naudojami taršos (oro taršos, triukšmo, kvapo ir kt.) vertinimo metodai, tokie kaip: užterštumo matavimai, taršos šaltinių teršalų inventorizacija, taršos sklaidos modeliavimas. Pagrindinis modeliavimo uždavinys yra nustatyti atitikimą/neatitikimą ribinėms aplinkos užterštumo vertėms. Šie vertinimo metodai sudaro fizinės aplinkos veiksnių poveikio įvertinimo pagrindą. Dažniausiai modeliavimas derinamas su palyginamąja analize.

Modelius galima suskirstyti į tris pagrindines grupes:

- *Paprasti modeliai* – tai nesudėtingi modeliai (grafikai, nomogramos, Microsoft Excel programos pagrindu parengti modeliai), turintys iš anksto įvestas meteorologines sąlygas tam, kad modeliavimo procesas būtų paprastesnis. Šie modeliai skaičiuoja teršalo koncentraciją prie blogiausių teršalų išsisklaidymo meteorologinių sąlygų, įvertina foninę koncentraciją. Supaprastinti modeliai – būdas kaip greitai ir pigiai gauti pradinę informaciją apie oro užterštumo lygį, bet paprastai jie vienu metu gali vertinti tik vieną taršos šaltinį. Jeigu sumodeliuota koncentracija yra arti ribinės vertės arba viršija ją, tokiu atveju reikia pasirinkti detalesnį modelį.

- *Specialios paskirties modeliai, skirti tik linijinių taršos šaltinių (tokių kaip kelių, gatvių) transporto taršos modeliavimui.* Šie modeliai gali būti iš anksto parengti skaičiavimams t. y. pritaikyti (adaptuoti) modeliuoti pagal iš anksto įvestus vietovės meteorologinius, šalies autotransporto parko duomenis ir yra pakankamai tikslūs.

- *Kompleksiniai modeliai*, skirti visiems taršos šaltiniams tiek transporto, tiek pramonės objektams. Tai modeliai, kurie reikalauja didesnės apimties kompiuterinių resursų ir įvesties duomenų, o jų rezultatai gali būti daug tikslesni, jei naudojami emisijos ir meteorologiniai duomenys yra detalūs ir pakankamai tikslūs. Kompleksiniai modeliai yra paremti įvairiais dalelių dispersijos ore metodais: Gauso metodas; Lagranžo metodas.

Visuose modeliuose turi būti vertinama foninė tarša. Pasirinkti sudėtingus modelius ne visada yra rekomenduotina. Tam reikia labai daug pradinių įvesties duomenų, yra labai ilgas skaičiavimo laikas, didesnės finansinės išlaidos, žmogiškų išteklių poreikis. Sudėtingus modelius rekomenduojama naudoti esant sudėtingam reljefui, skaičiuojant daugiau taršos šaltinių. Kitais atvejais, kuomet modeliuojamas vienas taršos šaltinis, užtenka paprastų modelių resursų ir įvesties duomenų, o jų rezultatai gali būti daug tikslesni.

Tuo atveju, jeigu sumodeliuota teršalų koncentracija viršys ribines vertes arba labai priartės prie jų, rekomenduotina pasitikrinimui atlikti detalesnius skaičiavimus, naudojant specifinius arba kompleksinius modelius. Rekomendacijas modelių pasirinkimui galima rasti Aplinkos ministerijos puslapyje: <http://www.am.lt/VI/index.php#a/6968>, Aplinkos agentūros rekomendacijose, taip pat Aplinkos oro kokybės vertinimo vadove. Visą modelių katalogą su detaliais aprašymais galima rasti Europos oro kokybės ir klimato kaitos centro EIONET puslapyje:

http://pandora.meng.auth.gr/mds/strquery.php?wholedb&MTG_Session=abbce1d682576ec8c12ce3488c823c50.

Naujosios ES oro kokybės direktyvos skatina modelių naudojimą, nes jie, skirtingai negu matavimai, kurie yra tik fakto konstatavimas tam tikro taško erdvėje, leidžia geriau įvertinti erdvinį teršalų pasiskirstymą.

Dažnai oro teršalų modeliavimui naudojami šie sklaidos modeliai – AERMOD, ADMS 3, ADMS–SCREEN, CALPUFF ir OML. Triukšmo sklaidos vertinimui naudojami šie modeliai - DataKustik, CadnaA, MapNoise, EKOL, o kvapų sklaidos – AERMOD. 4 langelyje pateiktas modeliuojamų ir matuojamų teršalų sąrašas.

4 langelis. *Teršalu, kurie gali būti modeliuojami ir matuojami, sąrašas*

Teršalu, kurie gali būti modeliuojami ir matuojami, sąrašas:

Stacionarių aplinkos oro taršos šaltinių išmetami aplinkos teršalai (parametrai):

dujų srauto greičio ir tūrio matavimas, dulkės (kietosios dalelės), azoto monoksidas (NO), azoto dioksidas (NO₂), sieros dioksidas, anglies monoksidas, deguonis, acto rūgštis, amoniakas, formaldehidas, sieros rūgštis, tepalo aerosolis, chloro vandenilis, šarmai, fenolis, kiti;

Paviršiniai ir nutekamieji vandenys:

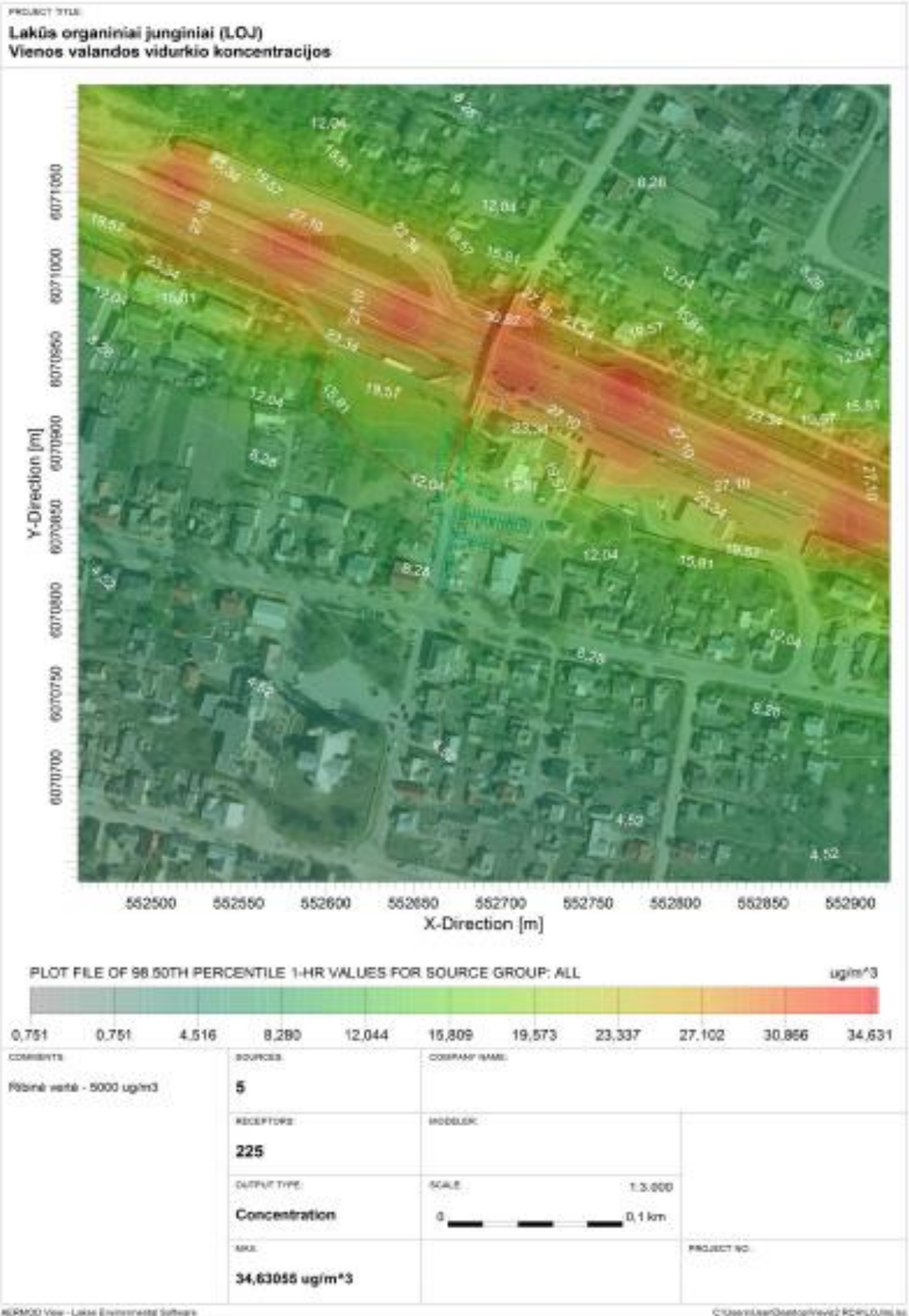
debitas, temperatūra, spalva, skaidrumas, kvapas, pH; ištirpęs deguonis, skendinčios medžiagos, ChDS_{Mn}, ChDS_{Cr}, BDS₇, chloridai, sulfatai, bendras azotas, amonio azotas, naftos produktai, fosfatai, bendras fosforas, nitritai, nitratai, detergentai, kiti;

Dirvožemis:

naftos produktai, chromas, nikelis, varis, pesticidai, mikrobiologinė analizė kiti;

Geriamas vanduo:

naftos produktai, chloridai, sulfatai, nitritai, nitratai, geležis, kiti.

6 pav. Lakiųjų organinių junginių oro teršalų sklaidos modeliavimas

7 pav. Planuojamų transporto srautų akustinio triukšmo sklaidos modeliavimas

Iki šiol Lietuvoje nebuvo sukurto PVSV vadovo, tačiau PAV ir SPAV procedūroms yra sukurti vertinimo vadovai, kuriais remiantis PAV ir SPAV dokumentų rengėjai rengia šioms procedūroms reikalingą dokumentaciją (17, 18).

Įgyvendinant 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonės VP1-4.3-VRM-02-V „Viešųjų politikų reformų skatinimas“ valstybės projektą „Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo plėtojimas Lietuvoje“ (Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-04-001) parengtos šios metodinės rekomendacijos, kuriomis vadovaujantis kaip pagalbine priemone, gali būti atliekamas PVSV ir rengiamos ataskaitos:

- Atskirų ūkio šakų ir sveikatą lemiančių veiksnių poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos (Gyvulininkystės kompleksų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos; Vėjo energetikos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos; Kelių transporto infrastruktūros poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos ir kt);

- Įvairaus lygmens sektorialių strateginių dokumentų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos (Aplinkos apsaugos sektorialių strateginių dokumentų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos; Energetikos sektorialių strategijų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos; Nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens teritorijų planavimo poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos; Turizmo sektorialių strateginių dokumentų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos; Nacionalinių transporto sektorialių strategijų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos). Šios metodinės rekomendacijos prieinamos Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro internetinėje svetainėje (www.smlpc.lt).

Rengiant Ataskaitas, vertinant aplinkos sveikatos rizikos veiksnius, rekomenduojama naudotis projekto „Gyvenamosios aplinkos sveikatos rizikos veiksnių vertinimas ir valdymas“, finansuojamo pagal 2007–2013 metų Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ VP1-4.3-VRM-02-V priemonę „Viešųjų politikų reformų skatinimas“ iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, vykdymo metu parengtomis metodinėmis rekomendacijomis, su kuriomis galima susipažinti Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos internetinėje svetainėje (<http://nvspl.index.php?30141836>).

7. PVSV IR PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO SĄSAJOS

PVSV gali būti sudėtinė PAV proceso dalimi, kuomet ūkinė veikla patenka į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2000, Nr. 39-1092) 1 ar 2 priedėlį arba PŪV PVSV gali būti atliekamas, kaip atskiras procesas, kai Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytais atvejais yra planuojamos ūkinės veiklos rūšys, kurioms turi būti nustatomos arba tikslinamos sanitarinės apsaugos zonų ribos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms nustatyti ar tikslinti neatliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka (27).

Atskiras poveikio visuomenės sveikatai vertinimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ ir Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniais nurodymais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-491 „Dėl Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų patvirtinimo“. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas kaip poveikio aplinkai vertinimo proceso dalis atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. D1-636 „Dėl Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų patvirtinimo“.

Atskiro PVSV proceso metu atrankos procedūros nėra, tačiau prieš atliekant poveikio aplinkai vertinimą būtina atlikti atranką. Atranką atlieka atsakinga institucija, vadovaudamasi Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodiniais nurodymais (Žin., 2006, Nr. 4-129; 2010, Nr. 89-4730).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, atskiro PVSV proceso metu apimties procedūra nenumatyta. PAV procese, kuriame, kaip sudėtinė dalis, gali būti atliekamas PVSV, apimties nustatymo procedūrą atitinka PAV programos rengimo procedūrą. PAV programa

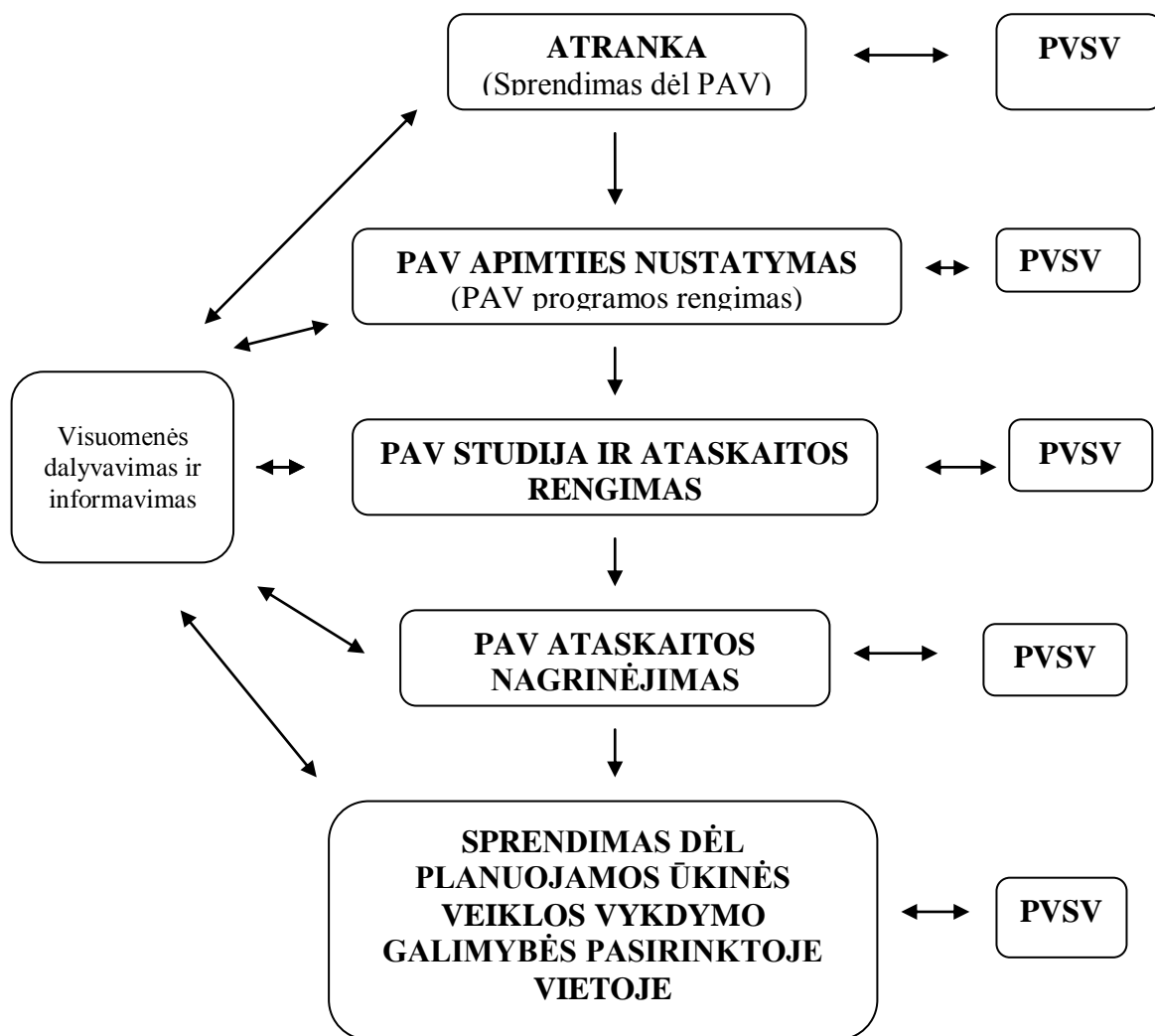
rengiama, kai pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 7 straipsnio 1 dalies nuostatas privaloma vertinti planuojamos vertinti planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai. Programą rengia poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas, vadovaudamasis Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatais (Žin., 2006, Nr. 6-225; 2008, Nr. 79-3138; 2010, Nr. 54-2663; 2010, Nr. 89-4729).

PVSV ataskaita, kaip sudėtinė PAV ataskaitos dalis, rengiama pagal Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatus (Žin., 2006, Nr. 6-225; 2008, Nr. 79-3138; 2010, Nr. 54-2663; 2010, Nr. 89-4729). Informacija, skirta poveikio visuomenės sveikatai vertinti, pateikiama minėtų nuostatų priedo 4.9. dalyje „Visuomenės sveikata“. Atskira PVSV ataskaita rengiama vadovaujantis Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniais nurodymais.

Sprendimo priėmimo dėl PŪV veiklos vykdymo procese atsakinga institucija sprendimą priima tik išnagrinėjusi ataskaitą, poveikio aplinkai vertinimo subjektų išvadas dėl ataskaitos ir dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, argumentuotą visuomenės pasiūlymų įvertinimą ir raštu gautus suinteresuotos visuomenės pasiūlymus. Sprendimas priimamas per 25 darbo dienas nuo būtinų dokumentų gavimo dienos ir raštu pateikiamas PAV subjektams ir planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui (užsakovui) ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjui.

PVSV atveju parengta PVSV ataskaita, su kuria yra supažindinta visuomenė, su visais priedais pateikiama visuomenės sveikatos centrui apskrityje (kai planuojama ūkinė veikla apima visuomenės sveikatos centro apskrityje aptarnaujamą teritoriją) arba pasirinktinai vienam iš visuomenės sveikatos centrų apskrityje, kurioje planuojama ūkinė veikla (kai planuojama ūkinė veikla apima kelių visuomenės sveikatos centrų apskrityse aptarnaujamą teritorijas). Pastaruoju atveju visuomenės sveikatos centras apskrityje, kuriam pareiškėjas pateikė Ataskaitą su priedais, pateikia jų kopiją (popierine arba elektronine forma) ir kitą gautą informaciją kitam visuomenės sveikatos centrui apskrityje, kurioje planuojama ūkinė veikla. Visuomenės sveikatos centro atstovai sprendimą priima per 20 darbo dienų nuo ataskaitos su priedais gavimo dienos (27).

PVSV ir planuojamos ūkinės veiklos PAV sąsajos pateiktos 8 paveiksle.

8 pav. PVSV ir planuojamos ūkinės veiklos PAV sąsajos

8. PVSV IR STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO SĄSAJOS

PVSV koncepcija yra pagrįsta sveikatai įtakos turinčių veiksnių identifikavimu. Mokslininkai, politikai pripažįsta, kad sveikatai turi įtakos daugelis veiksnių, įskaitant sąlygas, kuriose gyventojai gyvena, mokosi, dirba ir ilsisi. Planai ir programos, kurios anksčiau nebuvo siejamos su visuomenės sveikata, dabar yra priskiriamos prie veiksnių, kurie turi pasekmių visuomenės sveikatai. Poveikio visuomenės sveikatai vertinime pripažįstamas priežastinis ryšys tarp planų ir programų įgyvendinimo bei rizikos faktorių paplitimo, kurie turi įtakos sergamumui ir mirtingumui.

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procedūra, priimant sprendimus dėl strategijų, šiuo metu yra gana plačiai taikoma Europos šalyse, JAV, Australijoje, Naujojoje Zelandijoje, kai kuriose Afrikos ir Azijos šalyse. Planų ir programų poveikio visuomenės sveikatai vertinimas yra gana plačiai taikomas plėtros projektuose, kuriuos finansuoja didžiausi pasaulio bankai.

Pasaulio banko padalinys, Tarptautinė finansų korporacija, (angl. *International Finance Corporation*) 2009 m. yra išleidusi metodinį dokumentą „Poveikio sveikatai vertinimo įvadas“ (angl. *Introduction to Health Impact Assessment*), kurio tikslas yra pateikti projekto įgyvendinimo poveikio visuomenės sveikatai gerosios praktikos vadovą.

Planų ir programų poveikio visuomenės sveikatai vertinimą PSO rekomenduoja įtvirtinti kaip priemonę, veikiančią sprendimus, priimamus kituose (ne sveikatos priežiūros) sektoriuose, kad būtų keičiama fizinė ir socialinė aplinka, užtikrinant visuomenės ir individo sveikatos puoselėjimą (12). PVSV proceso strateginiame pasekmių vertinimo procese pagrindiniai bruožai yra šie:

- tinkamumas vertinti specifines strategijas, programas ir projektus;
- išsamus potencialių poveikių sveikatai vertinimas;
- įvairių mokslo sričių įtraukimas į vertinimo procesą, panaudojant skirtingų sveikatos ir kitų sektorių (aplinkos, socialinio ir ekonominio) duomenis;
- lankstumas, užtikrinantis metodo panaudojimą įvairiose planavimo stadijose ir įvairiais sprendinių variantais.

PVSV procesas strateginiame pasekmių vertinimo procese užtikrina:

- planų ir programų rengėjų, pagrindinių interesų grupių, bendruomenių dalyvavimą priimant sprendimus;
- planų ir programų alternatyvų galimų pasekmių sveikatai (teigiamų ir neigiamų) prognozę;

- reikšmingų poveikių visuomenės sveikatai nustatymą;
- teigiamų poveikių sveikatai ir neigiamų poveikių prevencijos prioritetų nustatymą;
- bendradarbiavimą tarp planų, programų rengėjų ir institucijų, atsakingų už visuomenės sveikatą;
- informacijos sklaidą visuomenei, kad poveikiai visuomenės sveikatai yra vertinami priimant sprendimus dėl planų ir programų.

Strateginio pasekmių vertinimo tikslas yra užtikrinti, kad plėtros planų, strategijų ir programų pasekmės aplinkai būtų įvertintos ir suderintos iš anksto, prieš patvirtinant planus. SPAV procedūra skirta užtikrinti, kad visuomenė ir įvairios interesų grupės galėtų pareikšti savo nuomonę dėl numatomų plėtros planų, strategijų ir programų. Planavimo proceso metu visos pastabos turi būti svarstomos. Po plano ar programos patvirtinimo visuomenė informuojama apie priimtą sprendimą, argumentuotai pagrindžiant sprendimo būtinybę ir išaiškinant, kaip buvo atsižvelgta į visuomenės ir interesų grupių pareikštas aplinkosaugines pastabas ir reikalavimus (10 pav.). Galimo tarpvalstybinio poveikio aplinkai atveju kaimyninė valstybė, kuriai gali daryti poveikį planuojama plėtra, yra informuojama ir turi galimybę pareikšti pastabas, į kurias taip pat turi būti atsižvelgta priimant plėtros sprendimus.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (Žin., 1992, Nr. 5-75; 2004, Nr. 36-1179) 27 straipsniu, įgyvendindama 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste Strateginio aplinkos vertinimo protokolą, ratifikuotą Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste pirmojo ir antrojo pakeitimų ir 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste Strateginio aplinkos vertinimo protokolo ratifikavimo“ (Žin., 2010, Nr. 137-7010), ir 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai (OL 2004 m. specialusis leidimas, 15 skyrius, 6 tomas, p. 157), Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą (toliau – SPAV tvarkos aprašas). Pagal SPAV tvarkos aprašo III skyriaus 7 dalį, vertinimą privaloma atlikti, kai:

1. planai ir programos skirti pramonės, energetikos, transporto, telekomunikacijų, turizmo, žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės, vandens ūkio plėtrai, atliekų tvarkymui, žemės naudojimui (paskirčiai) nustatyti ar teritorijoms planuoti ir lemia ūkinės veiklos projektų, įrašytų į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 2005, Nr. 84-3105; 2013, Nr. 64-3177; 2013, Nr. 76-3835) 1 ar 2 priedus, plėtros pagrindus;

2. rengiami nacionalinio, regiono ir rajono lygmenų bendrojo teritorijų planavimo dokumentai ar esminiai jų pakeitimai;

3. planų ir programų įgyvendinimas susijęs su įsteigta ar potencialia „Natura 2000“ teritorija ar artima tokios teritorijos aplinka ir institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka nustato, kad pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos (92/43/EEB) dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos nuostatas tokio plano ar programos įgyvendinimas (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms;

4. per atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti nusprendžiama, kad privaloma atlikti konkretaus plano ar programos strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

SPAV procese PVSV procedūros gali būti taikytinos 1, 2 ir 4 punktuose numatytais atvejais. Be to SPAV tvarkos aprašo 1 priedo 2 dalyje „Planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo kriterijai, nustatomi pagal pasekmių pobūdį ir teritorijos, kurioje gali kilti pasekmių, savybes“ nurodyti du reikšmingumo kriterijai (2.4. ir 2.5. punktuose), kurie susieti su PVSV:

- poveikis visuomenės sveikatai;
- pasekmių visuomenės sveikatai mastas ir teritorijos dydis.

Įgyvendindami Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimą Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650), visuomenės sveikatos centrai ir Sveikatos apsaugos ministerija, kaip vertinimo subjektai, atsakingi už sveikatos apsaugą, dalyvauja SPAV procese, vertindami planų ir programų poveikio visuomenės sveikatai aspektus: kai atliekamas savivaldybės ir vietovės lygmenų planų ir programų vertinimas – atitinkamas visuomenės sveikatos centras apskrityje; kai atliekamas valstybės lygmens planų ir programų vertinimas – Sveikatos apsaugos ministerija. Atsakingi visuomenės sveikatos specialistai (vertinimo subjektai – SAM, VSC) pagal kompetenciją nagrinėja vertinimo atrankos, vertinimo apimties nustatymo dokumentus ir vertinimo ataskaitas, teikia išvadas dėl vertinimo dokumentų kokybės ir išsamumo, teikia pasiūlymus dėl vertinimo apimties.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procesą sudaro penki pagrindiniai etapai:

- atranka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti;
- strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento rengimas ir nagrinėjimas (įskaitant konsultacijas su visuomene ir valstybės bei savivaldybių institucijomis);
- vertinimo ataskaitos rengimas ir nagrinėjimas (įskaitant konsultacijas su visuomene ir valstybės bei savivaldybių institucijomis);

– sprendimo dėl planavimo dokumento patvirtinimo priėmimas (atsižvelgiant į informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir į konsultacijų su visuomene bei valstybės ir savivaldybių institucijomis rezultatus);

– plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas (stebėsena) (18).

PSO apimties nustatymą strateginiame pasekmių vertinimo procese įvardija kaip procesą, kurio metu identifikuojami planų ir programų ar projektų potencialūs poveikiai sveikatai ir pagrindinės interesų grupės, nustatomi potencialių poveikių visuomenės sveikatai prioritetai, kurie bus vertinami atliekant PVSV procedūrą. Šis identifikavimas vykdomas apžvelgiant mokslines, tiriamąsias publikacijas, pagrįstus kokybinius ir kiekybinius įrodymus (13).

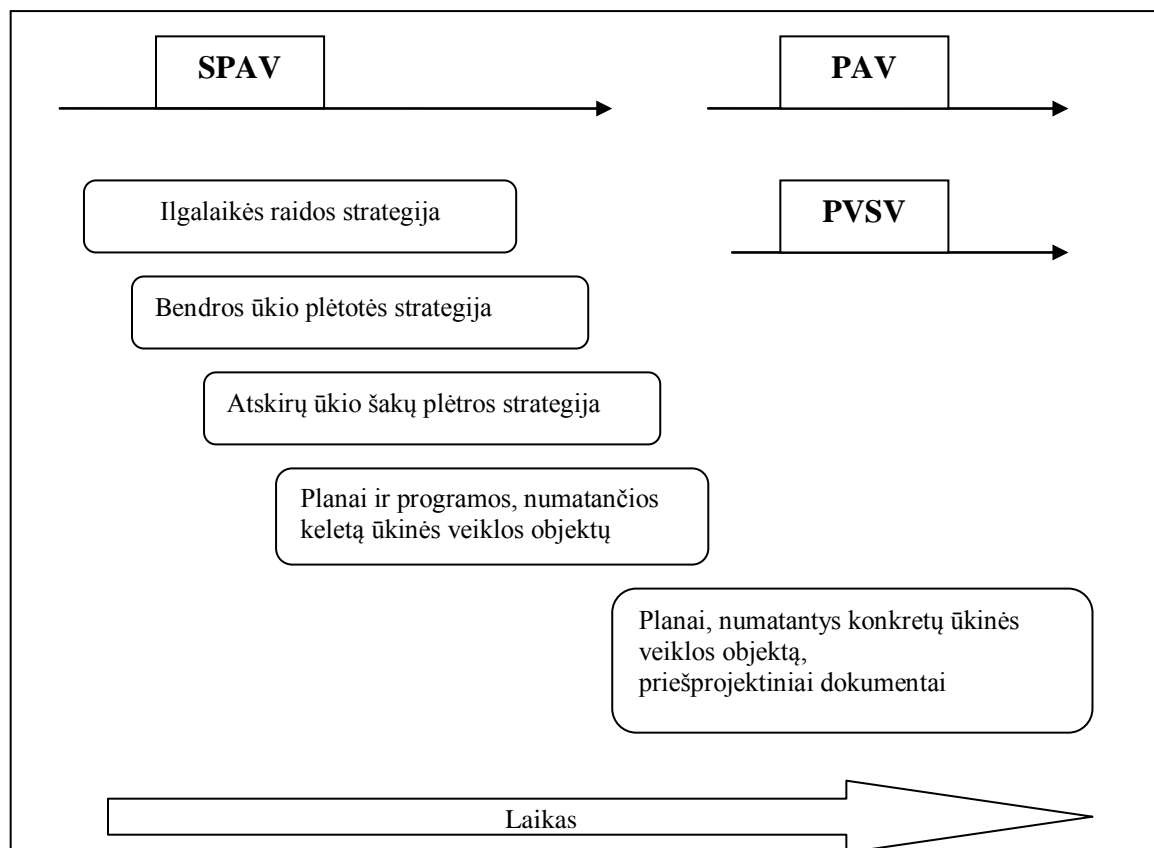
Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymas – tai vertinimo proceso etapas, kurio metu nustatomi svarbiausi su aplinkos apsauga susiję aspektai, kurie turės būti išsamiai išnagrinėti ir aprašyti vertinimo ataskaitoje. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo teisės aktai reglamentuoja, kad vertinimo apimties nustatymas yra privaloma procedūra, atliekama visais atvejais, kai vertinamos konkretaus plano ar programos įgyvendinimo pasekmės aplinkai.

Vertinimo ataskaita – tai neatsiejama plano ar programos rengimo dokumentacijos dalis ir pagrindinis SPAV dokumentas, kuriame pateikiami plano ar programos įgyvendinimo galimų reikšmingų pasekmių aplinkai įvertinimo rezultatai, išsamiai išnagrinėjant visus vertinimo apimties nustatymo dokumente numatytus klausimus ir pateikiant kitą vertinimo atžvilgiu svarbią informaciją. Šios informacijos apimtis ir išsamumas priklauso nuo plano ar programos tikslų, geografinės aprėpties, plano ar programos turinio ir išsamumo, su planu ar programa susijusių sprendimų priėmimo ir planavimo lygmens, tačiau pati ataskaitos sudėtis yra griežtai reglamentuota Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 2 priede.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitą rengia plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas. Parengęs ataskaitą, organizatorius privalo nustatyta tvarka konsultuotis su visuomene bei organizuoti viešą visuomenės supažindinimą su plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita bei plano ar programos projektu (kai vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – supažindinimą su ataskaita ir plano koncepcijos nustatymo stadijoje parengtais sprendiniais).

Apie priimtą sprendimą plano ar programos rengimo organizatorius privalo informuoti visuomenę ir SPAV procese dalyvavusias valstybės ir savivaldybių institucijas bei Europos Sąjungos valstybes, dalyvavusias tarpvalstybinėse konsultacijose (jei tokios vyko). Nepriklausomai nuo to, ar planavimo dokumento rengimo metu buvo atliekamas strateginis

pasekmių aplinkai vertinimas, patvirtinus planą ar programą, jos įgyvendinimo metu dažniausiai atliekamas dokumente numatytų tikslų ir priemonių įgyvendinimo tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių monitoringas, t. y. po tam tikro laikotarpio (arba periodiškai) stebima, ar tinkamai įgyvendinami planavimo dokumente numatyti sprendiniai (18).

9 pav. PVSV ir SPAV sąsajos

Analizuojant PVSV teisinę bazę SPAV kontekste, tenka konstatuoti, kad yra tik vienas dokumentas, kuris gali būti taikomas vertinant visuomenės sveikatos aspektus atliekant planų ir programų SPAV, tai Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniai nurodymai (1 priedas), patvirtinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-491.

Planų ir programų PVSV pagrindas yra poveikio visuomenės sveikatai nustatymas, naudojantis įvairiapusiais šaltiniais, kritinis poveikio sveikatai įrodymų kokybės įvertinimas ir įrodymų analizė, siekiant nustatyti galimą mokslinio tyrimo šališkumą ar įrodymo pritaikomumą vertinamai plano ar programos sričiai. Planų ir programų PVSV bei PŪV PVSV palyginimas pavaizduotas 9 lentelėje.

9 lentelė. Planų ir programų PVSV bei PŪV PVSV palyginimas (18)

Kriterijus	Strateginiai dokumentai	Planuojama ūkinė veikla
Vertinimo principas	Poveikių visuomenės sveikatai nustatymas ir rekomendacijų strategijai tobulinti parengimas, diegiant visuomenės sveikatos puoselėjimo priemones	Atitikties visuomenės sveikatos teisės aktams nustatymas
Vertinimo pagrindas	Poveikio nustatymas ir neigiamo poveikio mažinimo rekomendacijų parengimas, naudojantis poveikio visuomenės sveikatai pagrįstų įrodymų baze	Kokybinis ir kiekybinis aplinkos rodiklių įvertinimas ir atitikties ribinėms vertėms nustatymas
Visuomenės įtraukimas	Užtikrinti demokratijos principą, t. y. visuomenės dalyvavimą priimančiųjų gyvenimui svarbius sprendimus. Informacijos iš interesų grupių gavimas apie poveikius visuomenės sveikatai ir plano ar programos tobulinimo priemones	Užtikrinti teisę gauti informaciją, visuomenės dalyvavimą priimančiųjų sprendimus ir teisę kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija)
Svarba priimančiųjų sprendimą	Patariamasis vaidmuo priimančiųjų sprendimą	Pagrindas sprendimui priimti
Vyraujantis vertinimo metodas	Kokybinis	Kiekybinis

Kaip matyti iš lentelėje pateikto planų ir programų PVSV bei PŪV PVSV palyginimo, teisėkūros iniciatyvoms, planams ir programoms vertinti atitikties visuomenės sveikatos teisės aktų reikalavimams kriterijus nėra tinkamas, nes sprendiniai gali įtakoti aspektus, kuriems nėra nustatyti visuomenės sveikatos saugos reikalavimai, o iš mokslinės literatūros yra žinoma, kad galimi neigiami poveikiai. Minėtiems dokumentams vertinti tinkamesnė būtų klasikinio PVSV koncepcija.

9. PVSV IR TARPVALSTYBINIO POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO SĄSAJOS

Tarpvalstybinį PAV procesą Europos Sąjungos šalyse reglamentuoja Tarybos direktyva dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (85/337/EEB) su pakeitimais (97/11/EB ir 2003/35/EB). Ši procedūra įgyvendinama, kuomet planuojama ūkinė veikla, kurios metu poveikis ir veiklos mastas liečia keletą valstybių.

Tarpvalstybinio požiūriu, kaimyninė valstybė(s), kuriai gali daryti poveikį planuojama plėtra, turi būti informuojama ir turi galimybę pareikšti pastabas, į kurias taip pat turi būti atsižvelgta priimant plėtros sprendimus.

Lietuvoje Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas, kurio sudėtyje PAV direktyvų, Konvencijos ir tarptautinių sutarčių dėl Konvencijos įgyvendinimo nuostatos, reglamentuoja tarpvalstybinio PAV procedūras (17).

Kadangi PVSV yra sudėtinė PAV proceso dalis, šios nuostatos taikomos ir įgyvendinant PVSV tarpvalstybinio mastu. Tarpvalstybinio PAV metu, kuomet Lietuva yra poveikį patirianti šalis, tarpvalstybinio PAV procedūras Lietuvoje koordinuoja atsakinga institucija – aplinkos ministerija. Ji organizuoja poveikio aplinkai vertinimo dokumentų pateikimą šalies institucijoms ir visuomenei, organizuoja viešą visuomenės supažindinimą su poveikio aplinkai vertinimo dokumentais, koordinuoja komentarų teikimą šalies viduje, teikia Lietuvos poziciją nusakančius argumentus ir komentarus poveikį sukeliančiai šaliai, kartu su suinteresuotomis Lietuvos valstybės ar savivaldybių institucijomis dalyvauja tarpvalstybinėse konsultacijose. Visuomenės sveikatos centro atstovai atlieka koordinacinę funkciją sveikatos apsaugos aspektu.

Kai Lietuva yra poveikį sukelianti šalis, sprendimą dėl veiklos galimybių poveikio aplinkai požiūriu visada priima Lietuvos atsakinga institucija. Jei atsakinga institucija, išnagrinėjusi informaciją atrankai, mano, kad planuojama ūkinė veikla gali daryti reikšmingą neigiamą poveikį ES ar Konvencijos šaliai, ar kai ES ar Konvencijos šalis to pareikalauja, informacija atrankai turi būti perduota atsakingai institucijai, kad ši pateiktų išvadas dėl planuojamos ūkinės veiklos PAV taikymo tarpvalstybiniame kontekste. Taikyti tarpvalstybinio PAV proceso metu, atsakinga institucija turi priimti išvadą, kad PAV privalomas, o sprendimą dėl veiklos galimybių turės priimti atsakinga institucija (17).

Analogiškos procedūros atliekamos ir tolesniuose PAV (įskaitytinai ir PVSV) proceso etapuose. Jei atsakinga institucija, gavusi PAV programą, mano, kad planuojama ūkinė veikla gali turėti reikšmingą neigiamą tarpvalstybinį poveikį ar kai ES ar Konvencijos šalis to pareikalauja, ji pateikia PAV sąsajose su PVSV programą atsakingai institucijai išvadoms dėl tarpvalstybinio PAV sąsajose su PVSV priimti. Jei atsakinga institucija nusprendžia taikyti tarpvalstybinio PAV procedūras, tuomet ji tampa atsakinga institucija, kuri priims sprendimą dėl veiklos galimybių poveikio aplinkai požiūriu.

10. PVSV IR SPRENDIMŲ POVEIKIO VERTINIMO SĄSAJOS

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo I skyriaus 3 dalyje numatyta, kad pagal šį Aprašą atlikto strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu gauta informacija apie plano ar programos įgyvendinimo pasekmes aplinkai gali būti naudojama sprendimų projektų poveikio vertinimui atlikti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimą Nr. 276 „Dėl Sprendimų projektų poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 23-975; 2012, Nr. 124-6234).

Šiuo teisės aktu reikalaujama atlikti prioritetinių teisėkūros iniciatyvų, įstatymų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektų, teikiamų svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, kai numatoma reglamentuoti iki tol nereglamentuotus santykius, taip pat, kai iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atlieka projekto rengėjas (35).

Poveikio vertinimas atliekamas vadovaujantis šiais principais:

- proporcingumas – projekto poveikio analizės detalumas turi atitikti prognozuojamų pasekmių mastą. Kuo platesnio masto ir (ar) reikšmingesnės galimos projekto pasekmės, tuo išsamiau reikia įvertinti būsimą poveikį;
- profesionalumas – projekto poveikį turi vertinti kvalifikuoti specialistai;
- bendradarbiavimas – siekdami kvalifikuotai, išsamiai ir tiksliai įvertinti projekto poveikį, jo rengėjai bendradarbiauja su visuomenės interesams tam tikroje srityje atstovaujančiomis organizacijomis (asociacijų, profesinių sąjungų, kitų nevyriausybinių organizacijų atstovais), prireikus – su kitomis institucijomis ir įstaigomis, taip pat su fizinių ir (ar) juridinių asmenų grupėmis (35).

Atsižvelgiant į numatomo teisinio reguliavimo pobūdį, poveikis vertinamas tam tikrais aspektais. Viena iš vertinimo sričių yra poveikis aplinkai, apimantis ir tai, kaip projekto įgyvendinimas paveiktų žmones ir jų sveikatą.

- poveikis atitinkamai sričiai (įvertinamas galimas poveikis konkrečiai viešosios politikos ir (ar) visuomeninių santykių sričiai, kurioje numatoma daryti pakeitimus);
- poveikis valstybės finansams (įvertinamas galimas poveikis valstybės biudžetui ir (ar) savivaldybių biudžetams, finansiniams įsipareigojimams ir kita);
- poveikis piliečių ir kitų asmenų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų administracinei naštai, kai projektu siūloma šiems subjektams nustatyti naujus, keisti, naikinti galiojančius informacinius įpareigojimus (informacinis įpareigojimas – teisės aktuose nustatytas

įpareigojimas nustatytais atvejais teikti atitinkamą informaciją nustatytoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ar įstaigoms arba jų įgaliotiems asmenims);

- poveikis ekonomikai (įvertinamas galimas poveikis ekonominėms, verslo ir konkurencijos sąlygoms);

- poveikis socialinei aplinkai (įvertinamas galimas poveikis įvairioms socialinėms grupėms ir socialiniams santykiams);

- poveikis viešojo valdymo sistemai (viešajam administravimui) (įvertinamas galimas poveikis viešojo valdymo procesams, valstybės institucinei sandarai, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų administraciniams gebėjimams);

- **poveikis aplinkai** (įvertinamas galimas poveikis aplinkai, tame tarpe ir *poveikis visuomenės sveikatai*);

- poveikis regionų plėtrai (įvertinamas galimas poveikis socialinių ir ekonominių skirtumų tarp regionų ir regionų viduje pokyčiams, teritorinei sanglaudai);

- poveikis teisinei sistemai;

- poveikis kriminogenei situacijai;

- prireikus poveikis ir kitoms sritims (35).

Kaip minėta ankstesniuose PVSV vadovo skyriuose, teisėkūros iniciatyvoms vertinti atitikties visuomenės sveikatos teisės aktų reikalavimams kriterijus nėra tinkamas, nes sprendiniai gali įtakoti aspektus, kuriems nėra nustatyti visuomenės sveikatos saugos reikalavimai, nors iš mokslinės literatūros šaltinių yra žinoma, kad galimi atitinkamų sprendimų neigiami poveikiai visuomenės sveikatai. Teisiniams dokumentams, sprendimams vertinti rekomenduojama vadovautis klasikinio PVSV koncepcijos principais.

Projektų rengėjams atliekant poveikio vertinimą siūloma vadovautis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo klausimynu bei įgyvendinant 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonės VP1-4.3-VRM-02-V „Viešųjų politikų reformų skatinimas“ valstybės projektą „Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo plėtojimas Lietuvoje“ (Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-04-001) parengtomis metodinėmis rekomendacijomis, kuriomis galima vadovautis kaip pagalbinėmis priemonėmis, atliekant teisėkūros iniciatyvų, sprendimų, planų ir programų, strategijų poveikio visuomenės sveikatai vertinimus. Metodinės rekomendacijos pateiktos Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro internetinėje svetainėje (www.smlpc.lt): Įvairaus lygmens sektorialių strateginių dokumentų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos; Sveikatos aspektų integravimo į sprendimų poveikio vertinimą rekomendacijos.

11. KITI AKTUALŪS PVSU ASPEKTAI

Pateikiami aktualūs PVSU aspektai PVSU subjektams ir kitiems proceso dalyviams.

Kas yra PVSU?

PVSU - planuojamos ūkinės veiklos veiksmų, darančių įtaką visuomenės sveikatai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, kurio metu įvertinamas galimas ūkinės veiklos vystymo poveikis visuomenės sveikatai ir šio poveikio mažinimo galimybės. PVSU procedūros ir jų trukmė pateikta 10 lentelėje.

Kada reikia atlikti PVSU?

Nuo 2011 m. lapkričio 1 d., PVSU kaip savarankiška procedūra atliekama tik tais atvejais, kai reikia nustatyti ar patikslinti sanitarinės apsaugos zonos dydį, o poveikio aplinkai vertinimo atlikti nereikalaujama. Tačiau PVSU yra ir sudedamoji poveikio aplinkai vertinimo dalis. Pagal Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymą planuojamai ūkinei veiklai, įrašytai į 1 įstatymo priedą, atlikti poveikio aplinkai vertinimą būtina be papildomų sąlygų, o planuojamai ūkinei veiklai, įrašytai į 2 įstatymo priedą, prieš atliekant poveikio aplinkai vertinimą būtina atlikti atranką. Sprendimą dėl poveikio aplinkos vertinimo atrankos išvados tvirtinimo atlieka atsakingoji institucija – regioniniai aplinkos apsaugos departamentai. Apie atrankos išvadas informuojamas VSC, kuris turi teisę pareikšti nuomonę dėl priimtos atrankos išvados.

Kieno lėšomis atliekamas PVSU?

PVSU atliekamas planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) lėšomis. PVSU ataskaitos rengėjas savo lėšomis organizuoja visuomenės supažindinimą su šia ataskaita.

Asmenys, kurie pageidauja išsamiau susipažinti ir gauti PVSU ataskaitos dokumentų kopijas, atlygina PVSU ataskaitos rengėjui kopijavimo išlaidas.

Kas gali rengti PVSU ataskaitą?

PVSU dokumentus gali rengti Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai, kiti fiziniai asmenys, kurie naudojami Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos teisės aktų jiems suteiktomis judėjimo Lietuvos Respublikoje ar kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys, kitų Europos Sąjungos valstybių narių juridiniai asmenys, organizacijos ar jų filialai, taip pat kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose užsienio valstybėse įsteigtų juridinių asmenų ar organizacijų Lietuvos Respublikoje registruoti filialai, turintys visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licenciją verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimo veikla.

Ar galima ir kada galima pareikšti pastabas dėl PVSV?

Pastabas dėl PVSV galima pareikšti PVSV ataskaitos vertinimo metu. Per 10 d. d. po PVSV ataskaitos pristatymo susirinkimo suinteresuota visuomenė turi teisę pateikti raštu argumentuotas pastabas, kurios turi būti apsvarstytos ir išanalizuotos.

Kas ir kur gali susipažinti su PVSV ataskaita?

Suinteresuotos visuomenės atstovai **turi teisę** susipažinti su viešai eksponuojama PVSV ataskaita ne mažiau kaip 10 darbo dienų seniūnijos (savivaldybės, jeigu joje nėra seniūnijų), kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, administracinėse patalpose arba kitose pasirinktose ir su seniūnija (savivaldybe, jeigu joje nėra seniūnijų) suderintose patalpose, esančiose teritorijoje, kurioje planuojama ūkinė veikla. Taip pat PVSV ataskaitos rengėjas turi sudaryti sąlygas visuomenei su PVSV ataskaita susipažinti jo buveinėje arba jo veiklos vykdymo vietoje ir gali paskelbti Ataskaitą kitais būdais (pvz., paskelbti savo interneto svetainėse, kitose interneto svetainėse ar kt.).

Ar galima gauti PVSV ataskaitos kopiją?

PVSV ataskaitos, kaip ir kitų viešų dokumentų, kopijų gavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymas. Pagal šį įstatymą bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Dokumentų kopijų parengimo išlaidų atlyginimo tvarką, pareiškėjas gali gauti dokumento kopiją, pateikęs atitinkamą prašymą bei atlyginęs įstaigai išlaidas už kopijos parengimą.

10 lentelė. PVSV procedūros ir jų trukmė

Procedūra	Maksimali trukmė (darbo dienomis)
Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas - ataskaitos viešinimas	10
Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitos nagrinėjimas	20
Pareiškėjo informavimas apie priimtą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių	3
Iš viso	33

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Mokslinė literatūra

1. A Guide to Health Impact Assessment: A Policy Tool for New Zealand. Public Health Advisory Committee, 2005.
2. Abbing, Ernst W Roscam. HIA and national policy in the Netherlands. In „Health Impact Assessment“ ed. Kemm, J, Parry, J, Palmer S. Oxford, 2004:
http://siteresources.worldbank.org/INTRANETENVIRONMENT/17057361127758054592/20677668/HIA_policy_level_NL.pdf.
3. Ambient Air Quality in Claremont. Public Health Assessment. New Hampshire Department of Environmental Services, 2009.
4. Birmontienė T. Health legislation in Eastern European Countries: the baltic States. European Journal of Health Law. 2004; 11:77-86.
5. Burchardt, T. et al. Degrees of Exclusion: Developing a Dynamic, Multidimensional Measure. In Phil Agulnik, Understanding Social Exclusion. Oxford University Press, 2002.
6. Būsto poveikio sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos savivaldybėms. Valstybinis aplinkos sveikatos centras, 2008, p. 6.
7. Elliot I.A *paper to focus an the HIA of public policy*, Institute of Public Health in Ireland, 2001:
http://www.publichealth.ie/sites/default/files/documents/files/HIA_introduutory_paper.pdf.
8. Energetikos sektoriaus strategijų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos:
http://www.smlpc.lt/media/file/Programos_projektai/Tarptautiniai_projektai/Europos_sajungos_fondu/1.3.4.2.pdf.
9. EnHealth Council, *Health Impact Assessment Guidelines*, Canberra: enHealth Council, National Public Health Partnership, 2001:
http://enhealth.nphp.gov.au/council/pubs/pdf/hia_guidelines.pdf;
10. http://www.euro.who.int/Document/Hcp/HIA_toolkit_1.pdf.
11. Gothenburg Consensus paper. Health impact assessment: main concepts and suggested approach, 1999.
12. Health Impact Assessment as Part of Strategic Environmental Assessment. World Health Organization, Regional Office for Europe, 2001.
13. Health Impact Assessment. Glosaary of terms used. Prieiga per Internetą:
<http://www.who.int/hia/about/glos/en/index2.html>.

14. Health Impact Assessment: Main Concepts and Suggested Approach. Gothenburg Consensus Paper, December 1999. European Centre for Health Policy, 1999. In: Diwan, V.; et al., eds. Health Impact Assessment: From Theory to Practice. Gothenburg: Nordic School of Public Health: 89–103. Prieiga per internetą: <http://www.apho.org.uk/resource/view.aspx?RID=44163>.
15. Kelių transporto infrastruktūros poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos: http://www.smlpc.lt/media/file/Programos_projektai/Tarptautiniai_projektai/PVSV-KELIAMS-GALUTINE.pdf.
16. Pasiūlymų dėl poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų pakeitimo parengimo galutinė ataskaita: http://www.smlpc.lt/media/file/Programos_projektai/Tarptautiniai_projektai/Pasiulymai_psv_v_met_rekomendacijoms.pdf.
17. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo vadovas: (<http://www.am.lt/VI/files/0.519685001249378224.pdf>).
18. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo vadovas (<http://www.am.lt/VI/files/0.963772001168320854.pdf>).
19. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo stebėsenos, kokybės įvertinimo ir audito modelio galutinė ataskaita: http://www.smlpc.lt/media/file/Programos_projektai/Tarptautiniai_projektai/Europos_sajungos_fondu/1.2.4.pdf.
20. Quigley, R., L. den Broeder, P. Furu, Bond A., Cave B. and Bos R. Health Impact Assessment International Best Practice Principles. Special Publication Series No. 5. Fargo, International Association for Impact Assessment, 2006: <http://www.iaia.org/publicdocuments/special-publications/SP5.pdf?AspxAutoDetectCookieSupport=1>.
21. Scott-Samuel, A.; Birley, M.; Ardern, K. Merseyside Guidelines for Health Impact Assessment Liverpool. Merseyside Health Impact Assessment Steering Group/Liverpool Public Health Observatory, 1998.
22. Strategic Health Impact Assessment on Wind Energy Development in Oregon. Oregon Health Authority, 2012.
23. Turizmo sektoriaus strateginių dokumentų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių rekomendacijų galutinė ataskaita: http://www.smlpc.lt/media/file/Programos_projektai/Tarptautiniai_projektai/Europos_sajungos_fondu/1.3.4.5.pdf.

24. Wismar M., Blau, J., Ernst, K., Figueras, J. The Effectiveness of Health Impact Assessment, ed. 2007, http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/98283/E90794.pdf;

Teisės aktai

25. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. spalio 30 d. nutarimas Nr. I-1939 „Dėl Lietuvos Nacionalinės sveikatos koncepcijos ir jos įgyvendinimo“ (Žin., 1991, Nr.33-893).
26. Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas Nr. IX-886 (Žin. 2002, Nr. 56-2225).
27. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 19 d. įsakymas Nr. V-720 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymo Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ pakeitimo“ (TAR 2014-06-19, Nr. 07784).
28. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymas „Dėl poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų patvirtinimo“ Nr. V-491 // Žin., 2004, Nr. 106-3947.
29. Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas Nr. VIII-529 (Žin., 1997, Nr. 112-2824).
30. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas Nr. I-552 // Žin. 1994, Nr. 63-1231.
31. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ Nr. V-474 (Žin., 2011, Nr. 61-2923).
32. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymas „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. D1-370 // Žin., 2005, Nr. 93-3472; 2008, Nr. 143-5750; 2010, Nr. 2-81; 2010, Nr. 89-2790; 2011, Nr. 108-5122; 2012, Nr. 102-5207.
33. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 1 d. įsakymas „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licencijavimo nuostatų patvirtinimo“ Nr. V-868 // Žin., 2010, Nr. 120-6145.

34. Europos Bendrijos direktyva 2001/42/EB „Dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo“.
35. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. spalio 16 d. nutarimo Nr. 1276 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. Nr. 276 nutarimo „Dėl sprendimų projektų poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ pakeitimo“ // Žin., 2012, Nr. 124-6234.

PRIEDAI

**1 PRIEDAS. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
2004 M. LIEPOS 1 D. NR. V-491 Į S A K Y M A S „DĖL POVEIKIO VISUOMENĖS
SVEIKATAI VERTINIMO METODINIŲ NURODYMŲ PATVIRTINIMO“**

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO

Į S A K Y M A S

**DĖL POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO
METODINIŲ NURODYMŲ PATVIRTINIMO**

2004 m. liepos 1 d. Nr. V-491

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo (Žin., 2002, Nr. 56-2225) 38 straipsnio 2 dalimi:

1. T v i r t i n u Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinius nurodymus (pridedama).
2. P a v e d u ministerijos sekretoriui Eduardui Bartkevičiui įsakymo vykdymo kontrolę.

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

JUOZAS OLEKAS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos

ministro 2004 m. liepos 1 d.

įsakymu Nr. V-491

POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO METODINIAI NURODYMAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo pagrindiniai tikslai:
 - 1.1. nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimą ūkinės veiklos poveikį visuomenės sveikatai;
 - 1.2. pasiūlyti pašalinti arba sumažinti kenksmingą visuomenės sveikatai poveikį tinkamomis priemonėmis;
 - 1.3. motyvuotai pritarti ar nepritarti ūkinei veiklai pasirinktoje vietoje.
2. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo objektas yra ūkinė veikla, įrašyta į:

2.1. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2000, Nr. 39-1092) 1 priedėlį „Planuojamos ūkinės veiklos, kurios poveikis aplinkai privalo būti vertinamas, rūšių sąrašas“;

2.2. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2000, Nr. 39-1092) 2 priedėlį „Planuojamos ūkinės veiklos, kuriai turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai privalomo vertinimo, rūšių sąrašas“;

2.3. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atvejų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. V-50 (Žin., 2003, Nr. 18-794).

3. Šiuose metodiniuose nurodymuose vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai turi tą pačią reikšmę kaip Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme (Žin., 2002, Nr. 56-2225) ir Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2000, Nr. 39-1092).

II. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO RŪŠYS

4. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas gali būti kompleksinis arba specialus.

4.1. Kompleksinis poveikio visuomenės sveikatai vertinimas – visų arba kelių visuomenės sveikatai darančių įtaką veiksnių ir/ar visuomenės grupių analizė bei poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitos pateikimas.

4.2. Specialus poveikio visuomenės sveikatai vertinimas – vieno visuomenės sveikatai darančio įtaką veiksnio ir/ar visuomenės grupės analizė bei poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitos pateikimas.

5. Poveikis sveikatai nagrinėjamas šioms pagrindinėms visuomenės grupėms:

5.1. gyventojams, gyvenantiems ūkinės veiklos poveikio zonoje;

5.2. darbuotojams, dirbantiems ūkinės veiklos objekte (jei ūkinė veikla jau vykdoma), arba būsimiems darbuotojams;

5.3. vartotojams (jei planuojamos ar vykdomos ūkinės veiklos produktai gali būti kenksmingi sveikatai) tais atvejais, kai tai nenustatyta kituose teisės aktuose.

III. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO ORGANIZAVIMAS

6. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimą atlieka poveikio visuomenės sveikatai vertintojas, gavęs ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) paraišką.

7. Poveikio visuomenės sveikatai vertintojas išnagrinėja planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo programą ir ataskaitą, jei jų nėra (tais atvejais, kai poveikio aplinkai vertinimas neatliekamas) – ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) pateiktą informaciją poveikio visuomenės sveikatai vertinimui, parengtą pagal šių metodinių nurodymų 13–22 punktų reikalavimus.

8. Prireikus poveikio visuomenės sveikatai vertintojas gali pareikalauti iš ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) papildomos informacijos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitai parengti.

9. Atlikdamas poveikio visuomenės sveikatai vertinimą, vertintojas šiam darbui gali pasitelkti kitų valstybės institucijų, mokslo, mokymo įstaigų kompetentingus asmenis.

10. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo terminai nustatomi poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo sutartyje. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metu prireikus atlikti nenumatytus tyrimus ar paaiškėjus, kad būtina atlikti kitus papildomus darbus, poveikio visuomenės sveikatai vertinimo terminai šalių susitarimu gali būti koreguojami.

11. Atlikus poveikio visuomenės sveikatai vertinimą, ūkinės veiklos organizatoriui (užsakovui) pateikiama poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaita.

12. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitoje informacija turi būti pateikiama pagal šių nurodymų priede pateiktus reikalavimus.

IV. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMUI PATEIKIAMOS INFORMACIJOS TURINYS

13. Ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) pateikiamos informacijos turinys

13.1. Kontaktinis asmuo (vardas, pavardė, telefonas, telefaksas, el. pašto adresas).

13.2. Įmonės pavadinimas, adresas, telefonas, telefaksas ir kt.

13.3. Ūkinės veiklos pavadinimas, ekonominės veiklos rūšies kodas, gaminamų produktų paskirtis, numatomos investicijos.

13.4. Veiklos vykdymo terminai ir eiliškumas, jos vykdymo trukmė (tais atvejais, kai planuojama terminuota ūkinė veikla).

13.5. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo sąsaja su planavimo ir projektavimo etapais (kuriuo veiklos etapu atliekamas poveikio visuomenės sveikatai vertinimas).

13.6. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo atrankos išvada, jei ji atlikta pagal Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodinius nurodymus, patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 263 (Žin., 2000, Nr. 57-1698).

14. Informacija apie vietą, kurioje numatyta vykdyti planuojamą ūkinę veiklą

14.1. Sklypo situacijos planas (kopija).

14.2. Ištrauka iš teritorijų planavimo registro (jei yra patvirtintas teritorijų planavimo dokumentas).

14.3. Esamos žemėnaudos duomenys.

14.4. Vietovės infrastruktūra, vietovės ribos su gyvenamąja teritorija, viešosios paskirties statiniais, rekreacinėmis teritorijomis ir kitais svarbiais objektais.

14.5. Vietovės svarba, paskirtis visuomeniniu požiūriu, prieš tai buvusi šios vietovės paskirtis.

14.6. Sanitarinės apsaugos zonos duomenys.

14.7. Kita informacija.

15. Veiklos lemiami fizinės aplinkos veiksnių, darančių įtaką sveikatai, pokyčiai

15.1. Taršos fonas, vykdomų monitoringų duomenys.

15.2. Avarijų tikimybė, priemonės ypatingoms sąlygoms valdyti ir pasekmėms likviduoti.

15.3. Gaminama produkcija, naudojami energetiniai ištekliai (pavadinimas, kiekis per metus).

15.4. Naudojamos žaliavos, cheminės medžiagos, preparatai (pavadinimas, kiekis per metus, pavojingumas, rizika).

15.5. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaita (kopija), jei ji parengta pagal Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 262 (Žin., 2000, Nr. 57-1697).

15.6. Statybos techninio projekto aplinkos apsaugos dalis (kopija), jei ji parengta pagal Organizacinį tvarkomąjį statybos techninį reglamentą „Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 701 (Žin., 2004, Nr. 50-1675).

15.7. Vykdomos ūkinės veiklos poveikio aplinkos orui vertinimo ataskaita (kopija), jei ji parengta pagal Vykdomos ūkinės veiklos poveikio aplinkos orui vertinimo ataskaitų rengimo, sudėties nustatymo ir įforminimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. 64 (Žin., 2001, Nr. 19-611; 2003, Nr. 100-4507).

15.8. Kita informacija, jei ji nebuvo pateikta aukščiau minėtuose dokumentuose

15.8.1. Veiklos lemiamą fizikinę, cheminę ir biologinę taršą (užpildoma 1 lentelė)

16.1.3. Darbuotojų saugos ir sveikatos būklės pasas (kopija), jei jis buvo išduotas pagal Įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos būklės paso tipinės formos ir pildymo tvarką, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. A1-158/V-611 (Žin., 2003, Nr. 100-4503).

16.1.4. Darbuotojų profesinės rizikos įvertinimas, jei jis buvo atliktas pagal Profesinės rizikos vertinimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. A1-159/V-612 (Žin., 2003, Nr. 100-4504).

16.2. Jei veikla planuojama vykdyti, pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija apie galimą veiklos poveikį darbuotojams, galimus profesinės rizikos veiksnius.

17. Informacija apie galimą veiklos įtaką socialiniams veiksniams (pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija, vertės skaičiais pateikiamos, jei užsakovas tokia informacija disponuoja)

17.1. Veiklos įtaka vietovės darbo rinkai (naujų darbo vietų sukūrimas).

17.2. Veiklos įtaka išsilavinimo galimybėms.

17.3. Veiklos įtaka bendravimui ir kitiems socialiniams veiksniams.

18. Informacija apie galimą veiklos įtaką psichologiniams veiksniams (pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija)

18.1. Veiklos įtaka aplinkos estetiniam vaizdui.

18.2. Galimas visuomenės nepasitenkinimas planuojama ūkine veikla, galimi konfliktai.

19. Veiklos įtaka elgsenos ir gyvenenos veiksniams (tiriamų visuomenės grupių mitybos įpročiams, žalingiems įpročiams, fiziniam aktyvumui).

20. Veiklos įtaka sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų prieinamumui ir kokybei.

21. Numatomos poveikio sumažinimo priemonės, svarstomos alternatyvos.

22. Informacijoje vertės skaičiais pateikiamos, jei užsakovas jais disponuoja.

Poveikio visuomenės sveikatai
vertinimo metodinių nurodymų
priedas

REKOMENDUOJAMA POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO ATASKAITOS STRUKTŪRA

I. BENDRIEJI DUOMENYS

1. Informacija apie ūkinės veiklos organizatorių (užsakovą): įmonės pavadinimas, adresas, kontaktinio asmens vardas, pavardė, telefonas, telefaksas.

2. Informacija apie ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertintoją: įmonės (įstaigos) pavadinimas, adresas, kontaktinio asmens vardas, pavardė, telefonas, telefaksas.

3. Ūkinės veiklos analizė

3.1. Ūkinės veiklos pavadinimas, aprašymas.

3.2. Veiklos vykdymo etapai (statyba, veiklos nutraukimas), jų terminai, eiliškumas.

3.3. Numatomas veiklos vykdymo (objekto naudojimo) laikas.

3.4. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo rengimo etapo sąsaja su planavimo ir projektavimo etapais.

4. Regiono vietos analizė

4.1. Nagrinėjamos vietos geografinė ir administracinė padėtis, sklypo plotas.

4.2. Žemės naudojimas.

4.2.1. Esama žemėnauda.

4.2.2. Vietovės infrastruktūra (apsirūpinimas vandeniu, atliekų tvarkymas).

4.2.3. Vietovėje esančios vertybės, pastatų išdėstymas.

4.2.4. Vietovės apsaugos, funkcinės zonos.

4.2.5. Teritorijų planavimo dokumentai.

4.2.6. Privažiavimo keliai.

4.3. Ūkinės veiklos vietos įvertinimas

4.3.1. Vietovės svarba visuomeniniu požiūriu, ekonominė, archeologinė vietos reikšmė.

4.3.2. Vietovės ribos: su gyvenamąja aplinka, viešosios paskirties pastatais ir rekreacinėmis teritorijomis, kitais svarbiais objektais.

4.3.3. Sauga (policija, gaisrinės, greitosios pagalbos stotys), sveikatos priežiūros prieinamumas, kiti svarbūs su vieta susiję aspektai.

II. OBJEKTO SANITARINĖ APSAUGOS ZONA

5. Objekto sanitarinė apsaugos zona (aprašoma pagal Sanitarinių apsaugos zonų nustatymo ir priežiūros tvarką, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. 10 (Žin., 2001, Nr. 5-152).

5.1. Sanitarinės apsaugos zonos plotas.

5.2. Sanitarinės apsaugos zonos tikslinimas.

5.3. Žmonių, gyvenančių sanitarinėje apsaugos zonoje, skaičius.

III. ESAMOS VISUOMENĖS SVEIKATOS BŪKLĖS IR VISUOMENĖS SVEIKATAI DARANČIŲ ĮTAKĄ VEIKSNIŲ ANALIZĖ

6. Visuomenės sveikatos ir aplinkos sveikatos analizė. (Analizuojami tik tie visuomenės grupių sveikatos ir aplinkos sveikatos rodikliai, kurie yra reikšmingi tiriamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai aspektu. Pagal galimybę ir reikalingumą analizuojami ir papildomi rodikliai. Rekomenduojama analizuoti mažiausiai paskutiniųjų 5 metų statistinius duomenis.)

6.1. Regiono gyventojų demografiniai rodikliai: gyventojų skaičius, tankumas, pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gimstamumas, mirtingumas, mirties priežasčių struktūra, kūdikių mirtingumas, perinatalinis mirtingumas ir/ar kiti reikalingi rodikliai.

6.2. Gyventojų sergamumo rodiklių (sergamumas, nedarbingumo atvejų skaičius, pirminis invalidumas pagal priežastis) analizė.

6.3. Darbuotojų (jei veikla jau vykdoma ir planuojamas nagrinėti poveikis darbuotojų sveikatai) skaičius, pasiskirstymas pagal amžių, lytį, sergamumo, sergamumo su laikinu darbingumo netekimu analizė.

6.4. Sveikatai darančių įtaką veiksnių (aplinkos, gyvensenos, socialinių, psichologinių, sveikatos priežiūros prieinamumo) analizė, aplinkos sveikatos rodiklių, susijusių su nagrinėjama veikla, analizė.

6.5. Duomenų palyginimas su visos populiacijos duomenimis (rodikliai apskrities ir šalies lygiu vertinami kaip papildomi duomenys visuomenės sveikatos palyginamajai analizei atlikti atitinkamais lygmenimis).

IV. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI PROGNOSTINIS VERTINIMAS

7. Sveikatai darančių įtaką veiksnių ir rizikos grupių analizė

7.1. Sveikatai darančių įtaką veiksnių analizė. (Identifikuojami svarbiausi veiklos lemiami veiksniai ir poveikiai (pagal šio priedo 1 lentelę) ir išnagrinėjami užpildant šio priedo 1 lentelę.)

7.2. Rizikos grupių populiacijoje analizė. (Įvertinamas veikiamos populiacijos pasiskirstymas. Sudaroma šio priedo 2 lentelė, identifikuojamos svarbiausios rizikos grupės, ypač atkreipiant dėmesį į pažeidžiamiausias grupes (vaikus, pagyvenusius žmones, mažas pajamas turinčiuosius).

Visuomenės rizikos grupės gali būti nagrinėjamos įvairiais aspektais: pagal amžių, lytį, šeimines padėtis, išsilavinimą ir pan.)

7.3. Fizinės aplinkos veiksnių poveikio kiekybinis įvertinimas (rizikos vertinimas).

7.3.1. Žalingų veiksnių identifikavimas, pavojingumo nustatymas (Identifikuojami viršijantys leidžiami taršos lygiai, nustatyti higienos normose ir kituose teisės norminiuose aktuose, žalingi sveikatai veiksniai, įvertinamas taršos mastas, trukmė, poveikio sunkumas).

7.3.2. Dozės ir atsako įvertinimas.

7.3.3. Poveikio įvertinimas. (Įvertinamas poveikis bet kurioms žmonių grupėms, veikiamų asmenų skaičius, poveikio trukmė, vieta, poveikio sveikatai sunkumas.) Poveikio įvertinimas, remiantis vykdytais epidemiologiniais tyrimais, mokliškai pagrįstais įrodymais.

7.3.4. Rizikos apibūdinimas (informacijos apie riziką kompleksinis įvertinimas).

7.4. Kitų sveikatai darančių įtaką veiksnių (socialinių ekonominių, gyvenamosios, psichologinių) poveikio visuomenės sveikatai kokybinis įvertinimas. (Vertinimo metodas pasirenkamas atsižvelgiant į nagrinėjamos veiklos pobūdį, galimybes, poveikio ypatybes ir pan. Gali būti atliekama pasirinktinai gyventojų apklausa, prieš tai vykdytų epidemiologinių tyrimų, nustatančių ryšius tarp tam tikrų veiklos priemonių ir veiksnių sveikatos, analizė, tiriamosios teritorijos gyventojų ir nustatyta tvarka parinktos kontrolinės teritorijos (gyvenvietės) gyventojų atitinkamo sergamumo, mirtingumo ir kt. rodiklių palyginimas, simptomų (ligų) analizė, remiantis tiriamų asmenų savo sveikatos vertinimu ir medicininių įrašų patikrinimais).

7.5. Netikslumų, klaidų įvertinimas ir aprašymas.

7.6. Nagrinėjamos ūkinės veiklos poveikio atskiroms ūkio šakoms įvertinimas.

7.7. Poveikio ypatybių įvertinimas (užpildoma šio priedo 3 lentelė), siekiant nustatyti identifikuoto ir išanalizuoto poveikio svarbą ir mokslinį pagrįstumą.

V. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO METODŲ APRAŠYMAS

8. Panaudoti kiekybiniai ir kokybiniai poveikio vertinimo metodai.

9. Metodų paskirtis, tikslas, pasirinkimo priežastis.

10. Metodų tikslumas, objektyvumas, taikytos prielaidos, vertinimo problemos.

VI. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

11. Siūlomos planavimo alternatyvos, emisijos kontrolė, monitoringas ir pan.

12. Neigiamo poveikio visuomenės sveikatai sumažinimo priemonių (orientuotų į labiausiai veikiamas rizikos populiacijos grupes ar/ir susijusių su labiausiai veikiamais sveikatą lemiančiais veiksniais), paskatinimo ar kompensacinių priemonių aprašymas.

13. Pagrindiniai neigiamą poveikį mažinančių priemonių pasirinkimo argumentai.

14. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo išvada.

1 lentelė. Ūkinės veiklos poveikis (tiesioginis ir netiesioginis) sveikatai darantiems
įtaką veiksniams

Sveikatai darantys įtaką veiksniai	Veiklos rūšis ar priemonės, taršos šaltiniai	Poveikis sveikatai darantiems įtaką veiksniams	Poveikis sveikatai : teigiama s (+) neigiama s (-)	Nagrinėja mų rodiklių prognozuo jami pokyčiai	Galimy bės sumaži nti (panaik inti) neigiam ą poveikį	Komentariai ir pastabos
1	2	3	4	5	6	7
1. Elgsenos ir gyvensenos veiksniai						
1.1. Mitybos įpročiai						
1.2. Alkoholio vartojimas						
1.3. Rūkymas						
1.4. Narkotinių bei psichotropinių vaistų vartojimas						
1.5. Lošimas						
1.6. Fizinis aktyvumas						
1.7. Saugus seksas						
1.8. Kita						
2. Fizinės aplinkos veiksniai*						
2.1. Oro kokybė						
2.2. Vandens kokybė						
2.3. Maisto kokybė						
2.4. Dirvožemis						
2.5. Spinduliuotė						

2.6. Triukšmas						
2.7. Būsto sąlygos						
2.8. Sauga						
2.9. Susisiekimai						
2.10. Teritorijų planavimas						
2.11. Atliekų tvarkymas						
2.12. Energijos panaudojimas						
2.13. Nelaimingų atsitikimų rizika						
2.14. Pasyvus rūkymas						
2.15. Kita						
3. Socialiniai ekonominiai veiksniai						
3.1. Kultūra						
3.2. Diskriminacija						
3.3. Nuosavybė						
3.4. Pajamos						
3.5. Išsilavinimo galimybės						
3.6. Užimtumas, darbo rinka, darbo galimybės						
3.7. Nusikalstamumas						
3.8. Laisvalaikis, poilsis						
3.9. Judėjimo galimybės						
3.10. Socialinė parama (socialiniai kontaktai ir gerovė, sauga)						
3.11. Visuomeninis, kultūrinis, dvasinis bendravimas						
3.12. Migracija						

3.13. Šeimos sudėtis						
3.14. Kita						
4. Profesinės rizikos veiksniai						
4.1. Cheminiai						
4.2. Fizikiniai						
4.3. Biologiniai						
4.4. Ergonominiai						
4.5. Psichosocialiniai						
4.6. Fiziniai						
5. Psichologiniai veiksniai						
5.1. Estetinis vaizdas						
5.2. Suprantamumas						
5.3. Sugebėjimas valdyti situaciją						
5.4. Prasmingumas						
5.5. Galimi konfliktai						
6. Socialinės ir sveikatos priežiūros paslaugos						
6.1. Priimtinumai						
6.2. Tinkamumas						
6.3. Tęstinumas						
6.4. Veiksmingumas						
6.5. Sauga						
6.6. Prieinamumas						
6.7. Kokybė						
6.8. Pagalba sau						
7. Kita (nurodyti)						

*** Fizinės aplinkos veiksniai kiek įmanoma įvertinami kiekybiškai, nustatomi prognozuojami taršos kiekiai, kokybinė teršalų sudėtis, jų atitiktis teisės norminiams aktams. Veiksnių kiekybinės išraiškos įvertinamos remiantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos duomenimis, techninio projekto aplinkos apsaugos dalimi, o jei jų nėra, – užsakovo pateikta informacija.**

2 skiltyje trumpai aprašomos veiklos rūšys, kurios, kaip prognozuojama, turės poveikį sveikatai darantiems įtaką veiksniams ir sveikatai.

3 skiltyje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija apie prognozuojamą teigiamą ar/ir neigiamą poveikį sveikatai darantiems įtaką veiksniams.

4 skiltyje pažymima, koks poveikis prognozuojamas: teigiamas (+) ar neigiamas (-).

5 skiltyje nurodomi pagrindiniai su veikla susijusių rodiklių (nagrinėtų tiriant esamą situaciją ir papildomų) prognozuojami pokyčiai.

6 skiltyje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija apie galimas (arba negalimas) poveikio sumažinimo ir/ar panaikinimo priemones.

7 skiltyje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija apie prognozuojamą poveikį, aprašomos problemos.

2 lentelė. Ūkinės veiklos galimas poveikis visuomenės grupėms

Visuomenės grupės	Veiklos rūšys ar priemonės, taršos šaltiniai	Grupės dydis (asm. skaičius)	Poveikis: teigiama (+) neigiama (-)	Komentarai ir pastabos
1	2	3	4	5
1. Veiklos poveikio zonoje esančios visuomenės grupės (vietos populiacija)				
2. Darbuotojai				
3. Veiklos produktų vartotojai				
4. Mažas pajamas turintys asmenys				
5. Bedarbiai				

6. Etninės grupės				
7. Sergantys tam tikromis ligomis (lėtinėmis priklausomybės ligomis ir pan.)				
8. Neįgalieji				
9. Vieniši asmenys				
10. Prieglobsčio ieškantys ir emigrantai, pabėgėliai				
11. Benamiai				
12. Kitos populiacijos grupės (areštuotieji, specialių profesijų asmenys, atliekantys sunkų fizinį darbą ir pan.)				
13. Kitos grupės (pavieniai asmenys)				
<p>Lentelė skirta identifikuoti pagrindines labiausiai veikiamas visuomenės grupes, jų dydį, poveikių šaltinius.</p> <p>2 skiltyje trumpai aprašomos veiklos rūšys, kurios, kaip prognozuojama, turės poveikį atitinkamai visuomenės grupei.</p> <p>5 skiltyje pateikiama aprašomojo pobūdžio informacija apie prognozuojamą poveikį, pagrindžiamas nagrinėjamos visuomenės grupės pažeidžiamumas.</p>				

3 lentelė. Poveikių ypatybių įvertinimas

Veiksnių sukeltas poveikis	Poveikio ypatybės			Pastabos ir komentarai
	Veikiamų asmenų skaičius	Aiškumas (tikimybė), įrodymų stiprumas	Trukmė	

	Iki 500 žm.	501– 1000 žm.	Daugia u kaip 100 1 žm.	Aišku s*	Galim as**	Tikėti nas** *	Trumpa s (iki 1 m.)	Vidutini o ilgumo (1–3 m.)	Ilgas (daugia u kaip 3 m.)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.										
2.										
3.										

*Poveikis aiškus arba pagrįstas norminiais aktais, patikimais tyrimais ir įrodymais.

**Kai kurie patikimi tyrimai įrodo ryšį, yra svarbiausi priežastiniai kriterijai.

***Įrodymai apie poveikį mažos vertės, nustatyti kai kurie priežastiniai kriterijai.

**2 PRIEDAS. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2011
M. GEGUŽĖS 13 D. ĮSAKYMAS NR. V-474 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO
ĮSTATYME NENUMATYTŲ POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO
ATLIKIMO ATVEJŲ NUSTATYMO IR TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO IR
ĮGALIOJIMŲ SUTEIKIMO“**

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO
APLINKAI VERTINIMO ĮSTATYME NENUMATYTŲ POVEIKIO VISUOMENĖS
SVEIKATAI VERTINIMO ATLIKIMO ATVEJŲ NUSTATYMO IR TVARKOS
APRAŠO PATVIRTINIMO IR ĮGALIOJIMŲ SUTEIKIMO**

2011 m. gegužės 13 d. Nr. V-474

Vilnius

Igyvendindamas Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo (Žin., 2002, Nr. [56-2225](#)) 25 straipsnio 2 dalį, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. [82-1965](#); 2005, Nr. [84-3105](#); 2008, Nr. [81-3167](#); 2010, Nr. [54-2647](#)) 5 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 10 d. nutarimą Nr. 1610 „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 2002, Nr. [99-4407](#)):

1. Į g a l i o j u planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjekto, atsakingo už sveikatos apsaugą, funkcijas atlikti:

1.1. Valstybinei visuomenės sveikatos priežiūros tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos pavaldžias teritorines visuomenės sveikatos priežiūros įstaigas – kai planuojama ūkinė veikla teritorinės įstaigos aptarnaujamoje teritorijoje;

1.2. Valstybinę visuomenės sveikatos priežiūros tarnybą prie Sveikatos apsaugos ministerijos – kai planuojama ūkinė veikla kelių teritorinių įstaigų aptarnaujamoje teritorijoje.

2. N u s t a t a u, kad:

2.1. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatyti atvejai yra planuojamos ūkinės veiklos rūšys, kurioms turi būti nustatomos arba tikslinamos sanitarinių apsaugos zonų ribos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms neturi būti taikomos poveikio aplinkai vertinimo procedūros Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka.

2.2. šis įsakymas įsigalioja 2011 m. lapkričio 1 d.

3. T v i r t i n u pridedamus:

3.1. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos aprašą;

3.2. Sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių formą.

4. P r i p a ž į s t u netekusiais galios:

4.1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. vasario 6 d. įsakymą Nr. 87 „Dėl įgaliojimų suteikimo“ (Žin., 2001, Nr. [15-461](#));

4.2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. rugsėjo 18 d. įsakymą Nr. 455 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 87 „Dėl įgaliojimų suteikimo“ pakeitimo“ (Žin., 2002, Nr. [93-4002](#));

4.3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 31 d. įsakymą Nr. V-50 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atvejų ir vertinimo atlikimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [18-794](#));

4.4. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 5 d. įsakymą Nr. V-511 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 31 d. įsakymo Nr. V-50 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atvejų ir vertinimo atlikimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2004, Nr. [109-4091](#)).

5. P a v e d u viceministrui pagal administravimo sritį kontroliuoti šio įsakymo vykdymą.

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

RAIMONDAS ŠUKYS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos
apsaugos ministro 2011 m.
gegužės 13 d. įsakymu
Nr. V-474

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO
APLINKAI VERTINIMO
ĮSTATYME NENUMATYTŲ POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO
ATLIKIMO ATVEJŲ
TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitos (toliau – Ataskaita) rengimo, visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo (toliau – PVSV) procese, Ataskaitos pateikimo Valstybinei visuomenės sveikatos priežiūros tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VVSPT) pavaldžiai teritorinei visuomenės sveikatos priežiūros įstaigai (toliau – teritorinė įstaiga) arba VVSPT, Ataskaitos nagrinėjimo ir sprendimo dėl jos ir planuojamos ūkinės veiklos galimybių priėmimo sąlygas ir tvarką.

2. PVSV atliekamas, kai Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme (Žin., 1996, Nr. [82-1965](#); 2005, Nr. [84-3105](#)) nenumatytais atvejais yra planuojamos ūkinės veiklos rūšys, kurioms turi būti nustatomos arba tikslinamos sanitarinių apsaugos zonų ribos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms neturi būti taikomos poveikio aplinkai vertinimo procedūros Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka.

3. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

planuojama ūkinė veikla – ūkinė veikla, kuri yra planuojama arba kuriai nustatomos arba tikslinamos sanitarinių apsaugos zonų ribos;

planuojamos ūkinės veiklos organizatorius – fizinis ar juridinis asmuo, taip pat Lietuvoje veikiantys Europos Sąjungos valstybių narių bei kitų užsienio valstybių įmonių filialai, planuojantys ūkinę veiklą, kuriai turi būti atliktos Tvarkos apraše nustatytos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procedūros;

suinteresuota visuomenė (toliau – visuomenė) – vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų, kuriems daro arba gali daryti poveikį sprendimai, veiksmai ar neveikimas visuomenės sveikatos saugos srityje arba kurie yra suinteresuoti šių sprendimų procesu. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina aplinkos ir visuomenės sveikatos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis;

ataskaitos vieša ekspozicija – viešumą užtikrinanti procedūra, kurios metu viešai eksponuojama parengta Ataskaita;

visuomenės pasiūlymas – visuomenės siūlymas (prašymas) dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo;

visuomenės pasiūlymų argumentuotas įvertinimas – tai procesas, kurio metu atliekama visuomenės pasiūlymų analizė, išsamiai išnagrinėjant siūlymus dėl PVSV, šiuos siūlymus pagrindžiančius faktinius duomenis, rodiklius, faktines aplinkybes, taip pat siūlyme nurodytų teisės aktų nuostatas ar kitus dokumentus. Nurodant argumentus, yra nustatoma, ar visuomenės pasiūlymas yra pagrįstas ir ar į jį turi būti atsižvelgta bei kaip į jį atsižvelgta.

4. Kitos Tvarkos apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme (Žin., 2002, Nr. [56-2225](#)) ir Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme vartojamas sąvokas.

5. Ataskaitą rengia Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai, kiti fiziniai asmenys, kurie naudojami Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos teisės aktų jiems suteiktomis judėjimo Lietuvos Respublikoje ar kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys, kitų Europos Sąjungos valstybių narių juridiniai asmenys, organizacijos ar jų filialai, taip pat kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ar kitose užsienio valstybėse įsteigtų juridinių asmenų ar organizacijų registruoti filialai Lietuvos Respublikoje, turintys visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licenciją verstis poveikio visuomenės sveikatai vertinimo veikla (toliau – Ataskaitos rengėjas).

II. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR DALYVAVIMAS POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO PROCESU

6. Ataskaitos rengėjas savo lėšomis organizuoja visuomenės supažindinimą su Ataskaita.

7. Ataskaitos rengėjas Tvarkos aprašo 8 punkte nurodytą informaciją skelbia (praneša):

7.1. respublikinėje spaudoje ir miesto (-ų) arba rajono (-ų), kuriame planuojama vykdyti ūkinę veiklą, spaudoje;

7.2. seniūnijos, kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, skelbimų lentoje;

7.3. Ataskaitos rengėjo tinklalapiuose;

7.4. registruotu laišku arba faksu ir elektroniniu paštu teritorinei įstaigai arba VVSPT.

8. Ataskaitos rengėjas, parengęs Ataskaitą ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų iki Tvarkos aprašo 8.6 punkte numatyto viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo, turi paskelbti pagal Tvarkos aprašo 7 punkte nustatytus reikalavimus šią informaciją:

8.1. planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus pavadinimas, buveinės adresas / adresas korespondencijai, telefonas, faksas;

8.2. Ataskaitos rengėjo pavadinimas, buveinės adresas / adresas korespondencijai, telefonas, faksas;

8.3. planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas, vieta (adresas);

8.4. trumpas planuojamos ūkinės veiklos aprašymas;

8.5. kur, nuo kada, iki kada viešai eksponuojama Ataskaita (nurodoma adresas ir laikas susipažinti su Ataskaita);

8.6. kur ir kada įvyks viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimas (vieta, adresas, laikas);

8.7. kam (nurodomas Ataskaitos rengėjo adresas) ir kokiais būdais iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo teikti visuomenės pasiūlymus Ataskaitos klausimais.

9. Ataskaita privalo būti viešai eksponuojama ne mažiau kaip 10 darbo dienų seniūnijos administracinėse patalpose arba kitoje pasirinktoje su seniūnija suderintoje vietoje, kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla. Taip pat Ataskaitos rengėjas turi sudaryti sąlygas visuomenei su Ataskaita susipažinti jo buveinėje arba jo veiklos vykdymo vietoje.

10. Informaciją apie Ataskaitos viešą ekspoziciją, nurodant viešos ekspozicijos adresą, pradžią ir pabaigą, turi patvirtinti seniūnijos atstovas. Šis dokumentas turi būti pridėtas prie Ataskaitos.

11. Asmenys, pageidaujantys gauti Ataskaitos dokumentų kopijas, atlygina Ataskaitos rengėjui kopijavimo išlaidas.

12. Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimas turi vykti seniūnijos administracinėse patalpose arba kitoje pasirinktoje su seniūnija suderintoje vietoje, kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla. Iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo pradžios ar jo metu Ataskaitos rengėjas turi paskirti viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo pirmininką ir sekretorių bei užregistruoti dalyvius. Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo dalyvių kalbos yra protokoluojamos.

13. Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkime turi dalyvauti planuojamos ūkinės veiklos organizatorius ir Ataskaitos rengėjas. Planuojamos ūkinės veiklos organizatorius arba Ataskaitos rengėjas viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo metu turi pristatyti planuojamos ūkinės veiklos organizatorių, Ataskaitos rengėją, apibūdinti planuojamą ūkinę veiklą ir supažindinti su Ataskaita, atsakyti į pateiktus klausimus ir įvertinti iki susirinkimo pradžios gautus suinteresuotos visuomenės pasiūlymus.

14. Protokole nurodoma:

14.1. viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo data ir vieta;

14.2. viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo dalyviai, taip pat nurodoma, kad prie protokolo pridedamas užsiregistravusių dalyvių sąrašas;

14.3. svarstomos Ataskaitos pavadinimas;

14.4. trumpas pranešimas apie poveikio visuomenės sveikatai vertinimą;

14.5. iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo gautų suinteresuotos visuomenės pasiūlymų aptarimas ir įvertinimas;

14.6. dalyvių pasisakymai svarstomu klausimu;

14.7. kad dalyviams yra išaiškinta susipažinimo su protokolu tvarka bei terminai (nurodo, kur ir per kiek laiko jie gali susipažinti su protokolu).

15. Protokolas turi būti baigtas rašyti ir pirmininko bei sekretoriaus pasirašytas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas (nurodant pasirašymo datą) po viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo.

16. Visuomenė su protokolu gali susipažinti Ataskaitos rengėjo buveinėje arba jo veiklos vykdymo vietoje ir pateikti pastabas per 3 darbo dienas nuo jo pasirašymo dienos. Pastabos dėl protokolo visuomenės supažindinimo susirinkimą vykdžiusiam Ataskaitos rengėjui teikiamos raštu, nurodant teikėjo vardą, pavardę (juridinio asmens pavadinimą), adresą, teikimo datą.

17. Pastabas dėl protokolo per 3 darbo dienas nuo pastabų pateikimo termino pabaigos išnagrinėja viešą visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimą vykdęs Ataskaitos rengėjas, nurodydamas, kurios pastabos laikomos pagrįstomis, kurios nepagrįstomis, ir to motyvus. Visais atvejais pastabos ir jų įvertinimo dokumentai dėl protokolo pridedamos prie jo.

18. Jei per valandą nuo nustatytos viešo supažindinimo su Ataskaita susirinkimo pradžios į jį neatvyksta nė vienas visuomenės atstovas, viešo supažindinimo su Ataskaita susirinkimo pirmininkas konstatuoja, kad viešo supažindinimo su Ataskaita susirinkimo procedūra atlikta, o visuomenė nėra suinteresuota planuojama ūkine veikla. Tai įforminama protokolu, kurį pasirašo pirmininkas ir sekretorius.

19. Visuomenė per 10 darbo dienų po viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo turi teisę pateikti Ataskaitos rengėjui pasiūlymus dėl Ataskaitos.

20. Ataskaitos rengėjas turi parengti argumentuoto visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumentą (jame nurodydamas visuomenės pasiūlymo gavimo datą, asmens, pateikusio pasiūlymą, vardą, pavardę (juridinio asmens pavadinimą) ir adresą, visuomenės pasiūlymą ir aplinkybes, įrodymus, kuriais pagrindžiamas pasiūlymas, visuomenės pasiūlymo argumentuotą įvertinimą, kuriame nurodoma, ar jis pagrįstas ar ne) ir per 10 darbo dienų nuo jų gavimo raštu atsakyti pasiūlymus pateikusiems visuomenės atstovams, kaip įvertinti jų pasiūlymai.

21. Ataskaitos rengėjas atsižvelgdamas į visuomenės pasiūlymus, kurie argumentuoto visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumente buvo įvertinti kaip pagrįsti, pataiso Ataskaitą.

22. Visi dokumentai, susiję su visuomenės informavimu (paskelbimo visuomenės informavimo priemonėse, registruotų laiškų (su įteikimo žyma) kopijos, duomenys apie Ataskaitos viešą ekspoziciją, viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo protokolas, atsakymai į visuomenės pasiūlymus, visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumentas) pridedami kaip Ataskaitos priedai.

III. ATASKAITOS PATEIKIMAS, NAGRINĖJIMAS IR SPRENDIMO PRIĖMIMAS

23. Parengta Ataskaita, su kuria Tvarkos aprašo II skyriuje nustatyta tvarka yra supažindinta visuomenė su visais priedais pateikiama teritorinei įstaigai (kai planuojama ūkinė veikla apima

teritorinės įstaigos aptarnaujamą teritoriją) arba VVSPT (kai planuojama ūkinė veikla apima kelių teritorinių įstaigų aptarnaujamą teritoriją).

24. Ataskaita turi būti parengta vadovaujantis Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniais nurodymais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-491 (Žin., 2004, Nr. [106-3947](#)).

25. Ataskaita turi būti parengta lietuvių kalba, spausdinta.

26. Ataskaita teritorinei įstaigai arba VVSPT turi būti išsiųsta registruotu laišku, per pašto kurjerį ar planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus arba Ataskaitos rengėjo (toliau – pareiškėjas) įteikta asmeniškai.

27. Pareiškėjas turi pateikti teritorinei įstaigai arba VVSPT:

27.1. vieną Ataskaitos ir jos priedų originalą; ant pateikiamo Ataskaitos originalo turi būti nurodyta – „ORIGINALAS“;

27.2. elektroninę Ataskaitos ir jos priedų versiją (įrašytą į elektroninę laikmeną).

28. Ataskaitos originalo ir elektroninės Ataskaitos versijos turinys turi būti identiški. Nustačius originalo ir elektroninės paraiškos versijos neatitikimų, vadovaujamosi Ataskaitos popierinio varianto originale pateikta informacija.

29. Ataskaita turi būti susęgta į segtuvą. Visi Ataskaitos ir pridedamų dokumentų lapai turi būti sunumeruoti eilės tvarka.

30. Atsiuntusiam ar įteikusiam asmeniškai Ataskaitą pareiškėjui ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo ataskaitos gavimo dienos teritorinės įstaigos arba VVSPT direktoriaus ar jo įgalioto asmens raštu išsiunčiamas Ataskaitos registravimo patvirtinimas, kuriame nurodoma, kad Ataskaita yra gauta ir atitinka Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimus. Jeigu pateikta Ataskaita neatitinka Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimų, šiame rašte nurodoma pataisyti nustatytus trūkumus ir informuojama, kad per 5 darbo dienas nuo rašto gavimo dienos neištaisius nurodytų trūkumų Ataskaita bus atmetama.

31. Per Tvarkos aprašo 30 punkte nustatytą terminą negavus trūkstamų dokumentų ar pareiškėjui neištaisius nurodytų trūkumų, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šio termino pasibaigimo dienos teritorinės įstaigos arba VVSPT direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimu paraiška atmetama. Apie šį sprendimą pareiškėjas turi būti informuotas ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos teritorinės įstaigos arba VVSPT direktoriaus ar jo įgalioto asmens raštu, kuriame turi būti nurodytos paraiškos atmetimo priežastys bei šio sprendimo apskundimo tvarka.

32. Teritorinės įstaigos arba VVSPT įgaliotas valstybės tarnautojas įvertina, ar pateikti visi tinkamai įforminti Tvarkos aprašo 22 punkte nurodyti dokumentai, ar pateiktos Ataskaitos forma ir turinys atitinka sveikatos apsaugos ministro patvirtintus Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinius nurodymus.

33. Nustačius, kad pateikti visi tinkamai įforminti Tvarkos aprašo 22 punkte nurodyti dokumentai, pateiktos Ataskaitos forma ir turinys atitinka sveikatos apsaugos ministro patvirtintus Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinius nurodymus, pareiškėjas apie tai informuojamas teritorinės įstaigos arba VVSPT direktoriaus ar jo įgalioto asmens raštu, kuriame taip pat turi būti nurodomas terminas, per kurį turi būti įvertinta Ataskaita ir priimtas sprendimas, galimos pareiškėjo teisių gynimo priemonės.

34. Nustačius, kad pateikti ne visi, netinkamai įforminti Tvarkos aprašo 22 punkte nurodyti dokumentai ar pateiktos Ataskaitos forma ir turinys neatitinka sveikatos apsaugos ministro patvirtintų Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinių nurodymų reikalavimų, pareiškėjas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo Ataskaitos gavimo teritorinėje įstaigoje arba VVSPT dienos apie tai informuojamas teritorinės įstaigos arba VVSPT direktoriaus ar jo įgalioto asmens raštu, kuriame siūloma pateikti trūkstamus dokumentus, ištaisyti nurodytus trūkumus, pateikti kitą reikalingą informaciją, pateikiant pataisytą, papildytą ar patikslintą Ataskaitą su visais priedais laikantis Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimų, bei informuojama, kad per 20 darbo dienų nuo rašto išsiuntimo dienos negavus prašomos informacijos, Ataskaita nebus nagrinėjama, bei tai, kad terminas sprendimui dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priimti bus skaičiuojamas nuo visų tinkamai įformintų dokumentų ir trūkstamos informacijos pateikimo dienos.

35. Gavus pataisytą Ataskaitą (su visais trūkstamais dokumentais, ištaisytais nurodytais trūkumais, pateikta kita reikalinga informacija), teritorinės įstaigos arba VVSPT direktorius ar jo įgaliotas asmuo ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šių dokumentų gavimo dienos išsiunčia pareiškėjui Ataskaitos registravimo patvirtinimą, kuriame nurodoma, kad pataisyta Ataskaita yra gauta. Šiame rašte turi būti nurodomas terminas, per kurį turi būti įvertinta Ataskaita ir priimtas sprendimas, galimos pareiškėjo teisių gynimo priemonės.

36. Jeigu per Tvarkos aprašo 34 punkte nustatytą terminą pareiškėjas nepateikia visų trūkstamų dokumentų, neištaiso nurodytų trūkumų, nepateikia kitos reikalingos informacijos, priimamas sprendimas Ataskaitą palikti nenagrinėtą. Apie šį sprendimą pareiškėjas informuojamas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šio sprendimo priėmimo dienos teritorinės įstaigos arba VVSPT direktoriaus ar jo įgalioto asmens raštu.

37. Jeigu Tvarkos aprašo 36 punkte nustatyta tvarka buvo priimtas sprendimas Ataskaitą palikti nenagrinėtą, pareiškėjas dėl tos pačios planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo į teritorinę įstaigą arba VVSPT kreipiasi iš naujo Tvarkos aprašo nustatyta tvarka. Visuomenės supažindinimo su naująja Ataskaita atlikti nereikia, jei nesikeičia planuojama ūkinė veikla, jos apimtys, technologiniai procesai ir nuo visuomenės supažindinimo su ankstesne Ataskaita praėjo ne daugiau kaip 1 metai.

38. Teritorinė įstaiga arba VVSPT, gavusi Ataskaitą arba, jei buvo nustatyta trūkumų, patikslintą Ataskaitą, išnagrinėja Ataskaitoje apibūdintus visuomenės sveikatai darančius įtaką veiksnius, argumentuoto suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumentą ir nustato, ar planuojama ūkinė veikla atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus ir yra leistina pasirinktoje vietoje.

39. Teritorinė įstaiga arba VVSPT Ataskaitai nagrinėti savo lėšomis gali pasitelkti konsultantus. Konsultantų pateikta nuomonė ar išvados priimant sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių teritorinei įstaigai arba VVSPT nėra privalomos.

40. Ataskaitos nagrinėjimo metu nustačius, kad planuojamos ūkinės veiklos sąlygos atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus, sprendimo išvadose nurodoma, jog planuojamos ūkinės veiklos sąlygos atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus.

41. Ataskaitos nagrinėjimo metu nustačius, kad planuojamos ūkinės veiklos sąlygos neatitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimų, sprendimo išvadose nurodoma,

kokių visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimų planuojamos ūkinės veiklos sąlygos neatitinka (nurodant konkretaus teisės akto straipsnį, jo dalį, punktą).

42. Sprendimo išvadose draudžiama nurodyti, kad planuojamos ūkinės veiklos sąlygos atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus su išlygomis.

43. Patvirtintos formos sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priimamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo Ataskaitos, parengtos pagal Tvarkos aprašo reikalavimus arba pataisytos pagal Tvarkos aprašo 35 punkte nustatytus reikalavimus, gavimo teritorinėje įstaigoje arba VVSPT dienos.

44. Teritorinė įstaiga arba VVSPT išnaginėjusi Ataskaitą priima vieną iš šių sprendimų:

44.1. planuojama ūkinė veikla yra leistina pasirinktoje vietoje, jeigu planuojamos ūkinės veiklos sąlygos atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus;

44.2. planuojama ūkinė veikla yra neleistina pasirinktoje vietoje, jeigu planuojamos ūkinės veiklos sąlygos neatitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimų.

45. Priėmus sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, Pareiškėjas apie tai ne vėliau kaip per 3 darbo dienas yra informuojamas teritorinės įstaigos arba VVSPT direktoriaus arba jo įgalioto asmens raštu.

IV. VISUOMENĖS INFORMAVIMAS APIE PRIIMTĄ SPRENDIMĄ

46. Teritorinė įstaiga arba VVSPT per 10 darbo dienų po sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priėmimo turi paskelbti informaciją apie priimtą sprendimą savo tinklalapyje:

46.1. planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas, adresas (apskritis, miestas, rajonas, seniūnija, kaimas, gatvė);

46.2. planuojamos ūkinės veiklos organizatorius, Ataskaitos rengėjas;

46.3. planuojamos ūkinės veiklos trumpas aprašymas;

46.4. Ataskaitoje siūlomas sanitarinių apsaugos zonų ribų dydis;

46.5. teritorinės įstaigos arba VVSPT sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, jo priėmimo data, numeris.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

47. Ataskaitos rengėjas įstatymų nustatyta tvarka atsako už parengtos Ataskaitos kokybę, duomenų tikslumą, išsamumą ir teisingumą.

48. Teritorinės įstaigos arba VVSPT veiksmai poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procese bei priimti sprendimai gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (Žin., 1999, Nr. [13-308](#); 2000, Nr. [85-2566](#)) nustatyta tvarka.

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos
sveikatos apsaugos ministro
2011 m. gegužės 13 d. įsakymu
Nr. V-474

(herbas)

(institucijos pavadinimas)

SPRENDIMAS DĖL PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS GALIMYBIŲ

Nr. _____

(data)

(sudarymo vieta)

<i>(juridinio asmens pavadinimas ir įmonės kodas / filialo pavadinimas ir įmonės kodas / fizinio asmens vardas, pavardė)</i>	
<i>(juridinio asmens buveinė ar adresas, kuriuo būtų galima siųsti korespondenciją / filialo buveinė ar adresas, kuriuo būtų galima siųsti korespondenciją / fizinio asmens adresas, kuriuo būtų galima siųsti korespondenciją)</i>	
<i>(kontaktiniai telefonai, faksas, elektroninio pašto adresas)</i>	
<i>(juridinio asmens pavadinimas ir įmonės kodas / filialo pavadinimas ir įmonės kodas / fizinio asmens vardas, pavardė)</i>	
<i>(juridinio asmens buveinė ar adresas, kuriuo būtų galima siųsti korespondenciją / filialo buveinė ar adresas, kuriuo būtų galima siųsti korespondenciją / fizinio asmens adresas, kuriuo būtų galima siųsti korespondenciją)</i>	

<i>(kontaktiniai telefonai, faksas, elektroninio pašto adresas)</i>	
<i>(apskritis, miestas, rajonas, seniūnija, kaimas, gatvė)</i>	
<i>(sanitarinių apsaugos zonų ribų dydis metrais, taršos šaltinis (-iai), nuo kurio (-ių) nustatomos sanitarinių apsaugos zonų ribos)</i>	
<i>(nurodyti, kokių visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus planuojamos ūkinės veiklos sąlygos atitinka arba kokių teisės aktų (teisės akto pavadinimas, straipsnis, dalis, punktas) reikalavimų neatitinka)</i>	

Nusprendžiu, kad planuojama ūkinė veikla yra leistina / neleistina (*kas nereikalinga, išbraukti*) pasirinktoje vietoje.

(Pareigų pavadinimas)

A. V. (Parašas)

(Vardas, pavardė)

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2011
M. GEGUŽĖS 13 D. ĮSAKYMO NR. V-474 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO
ĮSTATYME NENUMATYTŲ POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI
VERTINIMO ATLIKIMO ATVEJŲ NUSTATYMO IR TVARKOS APRAŠO
PATVIRTINIMO IR ĮGALIOJIMŲ SUTEIKIMO“ PAKEITIMO**

2012 m. birželio 20 d. Nr. V-549
Vilnius

1. P a k e i č i u Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymą Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ (Žin., 2011, Nr. 61-2923):

1.1. įrašau 1.1 punkte vietoj žodžių „Valstybinei visuomenės sveikatos priežiūros tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos pavaldžias teritorines visuomenės sveikatos priežiūros įstaigas“ žodžius „visuomenės sveikatos centrus apskrityse“, vietoj žodžių „teritorinės įstaigos“ žodžius „visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.2. įrašau 1.2 punkte vietoj žodžių „Valstybinę visuomenės sveikatos priežiūros tarnybą prie Sveikatos apsaugos ministerijos“ žodžius „visuomenės sveikatos centrą apskrityje, kurioje yra registruotas planuojamos ūkinės veiklos vykdytojas“, vietoj žodžių „teritorinių įstaigų“ žodžius „visuomenės sveikatos centrų apskrityse“;

1.3. nurodytuju įsakymu patvirtintame Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos apraše:

1.3.1. įrašau 1 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „Valstybinei visuomenės sveikatos priežiūros tarnybai prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VVSPT) pavaldžiai teritorinei visuomenės sveikatos priežiūros įstaigai (toliau – teritorinė įstaiga) arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centrui apskrityje“;

1.3.2. įrašau 7.4 punkte vietoj žodžių „teritorinei įstaigai arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centrui apskrityje“;

1.3.3. įrašau 23 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinei įstaigai (kai planuojama ūkinė veikla apima teritorinės įstaigos aptarnaujamą teritoriją) arba VVSPT (kai planuojama ūkinė veikla apima kelių teritorinių įstaigų aptarnaujamą teritoriją)“ žodžius „visuomenės sveikatos centrui apskrityje (kai planuojama ūkinė veikla apima visuomenės sveikatos centro apskrityje aptarnaujamą teritoriją) arba visuomenės sveikatos centrui apskrityje, kurioje yra registruotas planuojamas ūkinės veiklos subjektas (kai planuojama veikla apima kelių visuomenės sveikatos centrų apskrityse aptarnaujamą teritoriją)“;

1.3.4. įrašau 26 ir 27 punktuose vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinei įstaigai arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centrui apskrityje“;

1.3.5. įrašau 30 ir 31 punktuose vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.3.6. įrašau 32 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „Teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „Visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.3.7. įrašau 33 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.3.8. įrašau 34 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinėje įstaigoje arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centre apskrityje“, vietoj žodžių „teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.3.9. įrašau 35 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.3.10. įrašau 36 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.3.11. įrašau 37 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „į teritorinę įstaigą arba VVSPT“ įrašau žodžius „į visuomenės sveikatos centrą apskrityje“;

1.3.12. įrašau 38 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „Teritorinė įstaiga arba VVSPT“ žodžius „Visuomenės sveikatos centras apskrityje“;

1.3.13. įrašau 39 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „Teritorinė įstaiga arba VVSPT“ žodžius „Visuomenės sveikatos centras apskrityje“, vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinei įstaigai arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centrui apskrityje“;

1.3.14. įrašau 43 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinėje įstaigoje arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centre apskrityje“;

1.3.15. įrašau 44 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „Teritorinė įstaiga arba VVSPT išnagrinėjusi“ žodžius „Visuomenės sveikatos centras apskrityje, išnagrinėjęs“;

1.3.16. įrašau 45 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.3.17. įrašau 46 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „Teritorinė įstaiga arba VVSPT“ žodžius „Visuomenės sveikatos centras apskrityje“;

1.3.18. įrašau 46.5 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „visuomenės sveikatos centro apskrityje“;

1.3.19. įrašau 48 punkte vietoj žodžių ir santrumpos „Teritorinės įstaigos arba VVSPT“ žodžius „Visuomenės sveikatos centro apskrityje“.

2. N u s t a t a u, kad įsakymas įsigalioja 2012 m. liepos 1 d.

3. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal administravimo sritį.

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS
ŠUKYS

RAIMONDAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2011 M. GEGUŽĖS 13 D. ĮSAKYMO NR. V-474 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ĮSTATYME NENUMATYTŲ POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO ATLIKIMO ATVEJŲ NUSTATYMO IR TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO IR ĮGALIOJIMŲ SUTEIKIMO“ PAKEITIMO

2014 m. birželio 19 d. Nr. V-720

Vilnius

1. P a k e i č i u Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymą Nr. V-474 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“:

1.1. pakeičiu preambulę ir ją išdėstau taip:

„Įgyvendindamas Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 25 straipsnio 2 dalį, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 10 d. nutarimą Nr. 1610 „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo įgyvendinimo“:“;

1.2. pakeičiu 1 punktą ir jį išdėstau taip:

„1. Įgalioju planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjekto, atsakingo už sveikatos apsaugą, funkcijas atlikti visuomenės sveikatos centrus apskrityse, kurių aptarnaujamoje teritorijoje planuojama ūkinė veikla.“;

1.3. pakeičiu 2 punktą ir jį išdėstau taip:

„2. N u s t a t a u, kad Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatyti atvejai yra planuojamos ūkinės veiklos rūšys, kurioms sanitarinės apsaugos zonų ribos nustatomos arba tikslinamos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms nustatyti ar tikslinti neatliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka.“;

1.4. pakeičiu nurodytuoju įsakymu patvirtintą Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos aprašą:

1.4.1. pakeičiu 2 punktą ir jį išdėstau taip:

„2. P V S V atliekamas, kai Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytais atvejais yra planuojamos ūkinės veiklos rūšys, kurioms turi būti nustatomos arba tikslinamos sanitarinės apsaugos zonų ribos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo būdu, tačiau joms nustatyti ar tikslinti neatliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka.“;

1.4.2. pakeičiu 3 punkto antrąją pastraipą ir ją išdėstau taip:

„**planuojama ūkinė veikla** – ūkinė veikla, kuri yra planuojama arba kuriai nustatomos arba tikslinamos sanitarinės apsaugos zonų ribos;“;

- 1.4.3. pakeičiu 7.2 papunktį ir jį išdėstau taip:
„7.2. seniūnijos (savivaldybės, jeigu joje nėra seniūnijų), kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, skelbimų lentoje;“;
- 1.4.4. pakeičiu 7.3 papunktį ir jį išdėstau taip:
„7.3. Ataskaitos rengėjo interneto svetainėse, jeigu tokių turi;“;
- 1.4.5. pakeičiu 7.4 papunktį ir jį išdėstau taip:
„7.4. registruotu laišku, faksu arba elektroniniu paštu visuomenės sveikatos centrui apskrityje, kurio teritorijoje planuojama ūkinė veikla.“;
- 1.4.6. pakeičiu 8.1 papunktį ir jį išdėstau taip:
„8.1. planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus pavadinimas, buveinės adresas / adresas korespondencijai, telefonas, faksas, elektroninio pašto adresas;“;
- 1.4.7. pakeičiu 8.2 papunktį ir jį išdėstau taip:
„8.2. Ataskaitos rengėjo pavadinimas, buveinės adresas / adresas korespondencijai, telefonas, faksas, elektroninio pašto adresas;“;
- 1.4.8. pakeičiu 8.7 papunktį ir jį išdėstau taip:
„8.7. kam (nurodomas Ataskaitos rengėjo adresas) ir kokiais būdais (raštu, elektroniniu paštu ar kt.) iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo teikti visuomenės pasiūlymus Ataskaitos klausimais.“;
- 1.4.9. pakeičiu 9 punktą ir jį išdėstau taip:
„9. Ataskaita ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo turi būti viešai paskelbta seniūnijos (savivaldybės, jeigu joje nėra seniūnijų), kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, administracinėse patalpose arba kitose pasirinktose ir su seniūnija (savivaldybe, jeigu joje nėra seniūnijų) suderintose patalpose, esančiose teritorijoje, kurioje planuojama ūkinė veikla. Taip pat Ataskaitos rengėjas turi sudaryti sąlygas visuomenei su Ataskaita susipažinti jo buveinėje arba jo veiklos vykdymo vietoje ir gali paskelbti Ataskaitą kitais būdais (pvz., paskelbti savo interneto svetainėse, kitose interneto svetainėse ar kt.).“;
- 1.4.10. pakeičiu 10 punktą ir jį išdėstau taip:
„10. Informaciją apie Ataskaitos viešą ekspoziciją, nurodant viešos ekspozicijos adresą, pradžią ir pabaigą, turi patvirtinti seniūnijos (savivaldybės, jeigu joje nėra seniūnijų) atstovas. Šis dokumentas turi būti pridėtas prie Ataskaitos.“;
- 1.4.11. pakeičiu 12 punktą ir jį išdėstau taip:
„12. Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimas turi vykti seniūnijos (savivaldybės, jeigu joje nėra seniūnijų), kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, administracinėse patalpose arba kitose pasirinktose ir su seniūnija (savivaldybe, jeigu joje nėra seniūnijų) suderintose patalpose, esančiose teritorijoje, kurioje planuojama ūkinė veikla, ne darbo metu. Iki viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo pradžios ar jo metu Ataskaitos rengėjas turi paskirti viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo pirmininką ir sekretorių bei užregistruoti dalyvius. Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo dalyvių kalbos yra protokoluojamos.“;
- 1.4.12. pakeičiu 13 punktą ir jį išdėstau taip:
„13. Viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkime turi dalyvauti planuojamos ūkinės veiklos organizatorius ir Ataskaitos rengėjas. Planuojamos ūkinės veiklos organizatorius arba Ataskaitos rengėjas viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkimo metu turi pristatyti planuojamos ūkinės veiklos organizatorių, Ataskaitos rengėją, apibūdinti planuojamą ūkinę veiklą ir supažindinti su Ataskaita, atsakyti į pateiktus klausimus ir įvertinti iki susirinkimo pradžios gautus suinteresuotos visuomenės pasiūlymus, informuoti, kur galima susipažinti su susirinkimo protokolu ir per kiek laiko galima teikti pastabas dėl protokolo.“;
- 1.4.13. pakeičiu 16 punktą ir jį išdėstau taip:

„16. Visuomenė su protokolu gali susipažinti Ataskaitos rengėjo buveinėje, jo veiklos vykdymo vietoje ir Ataskaitos rengėjo interneto svetainėse, jei tokių turi, arba kitoje viešo visuomenės supažindinimo su Ataskaita susirinkime bendrai sutarčioje vietoje ir pateikti pastabas per 3 darbo dienas nuo jo pateikimo visuomenei susipažinti dienos. Pastabos dėl protokolo visuomenės supažindinimo susirinkimą rengusiam Ataskaitos rengėjui teikiamos raštu arba elektroniniu paštu, nurodant teikėjo vardą, pavardę (juridinio asmens pavadinimą), adresą, teikimo datą.“;

1.4.14. pakeičiu 20 punktą ir jį išdėstau taip:

„20. Ataskaitos rengėjas turi parengti argumentuoto visuomenės pasiūlymų įvertinimo dokumentą (jame nurodydamas visuomenės pasiūlymo gavimo datą, asmens, pateikusio pasiūlymą, vardą, pavardę (juridinio asmens pavadinimą) ir adresą, visuomenės pasiūlymą ir aplinkybes, įrodymus, kuriais pagrindžiamas pasiūlymas, visuomenės pasiūlymo argumentuotą įvertinimą, kuriame nurodoma, ar jis pagrįstas ar ne) ir ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo jų gavimo raštu informuoti pasiūlymus pateikusius visuomenės atstovus, kaip įvertinti jų pasiūlymai.“;

1.4.15. pakeičiu 23 punktą ir jį išdėstau taip:

„23. Parengta Ataskaita, su kuria Tvarkos aprašo II skyriuje nustatyta tvarka yra supažindinta visuomenė, su visais priedais pateikiama visuomenės sveikatos centrui apskrityje (kai planuojama ūkinė veikla apima visuomenės sveikatos centro apskrityje aptarnaujamą teritoriją) arba pasirinktinai vienam iš visuomenės sveikatos centrų apskrityje, kurioje planuojama ūkinė veikla (kai planuojama ūkinė veikla apima kelių visuomenės sveikatos centrų apskrityse aptarnaujamus teritorijas). Pastaruoju atveju visuomenės sveikatos centras apskrityje, kuriam pareiškėjas pateikė Ataskaitą su priedais, pateikia jų kopiją (popierine arba elektronine forma) ir kitą gautą informaciją kitam visuomenės sveikatos centrui apskrityje, kurioje planuojama ūkinė veikla, ir su juo suderina atitinkamus savo veiksmus bei Tvarkos apraše numatytus sprendimus.“;

1.4.16. pakeičiu 25 punktą ir jį išdėstau taip:

„25. Ataskaita ir jos priedai turi būti parengti lietuvių kalba.“;

1.4.17. pakeičiu 26 punktą ir jį išdėstau taip:

„26. Ataskaita, jos priedai ir kita susijusi informacija visuomenės sveikatos centrui apskrityje gali būti pateikiama ir atsakymai iš jo gaunami tiesiogiai, per atstumą, elektroninėmis priemonėmis, taip pat elektroninėmis priemonėmis per Lietuvos Respublikos paslaugų įstatyme nurodytą kontaktinį centrą.“;

1.4.18. pakeičiu 27 punktą ir jį išdėstau taip:

„27. Pareiškėjas turi pateikti visuomenės sveikatos centrui apskrityje Ataskaitos ir jos priedų popierinę ir elektroninę versijas arba tik elektroninę versiją.“;

1.4.19. pakeičiu 28 punktą ir jį išdėstau taip:

„28. Jei pareiškėjas visuomenės sveikatos centrui apskrityje teikia Ataskaitos ir jos priedų popierinę ir elektroninę versijas, tai popierinės ir elektroninės versijos turi būti identiškos. Nustačius Ataskaitos ir (ar) jos priedų popierinės ir elektroninės versijų neatitikimų, vadovaujamosi popierinėje versijoje pateikta informacija.“

1.4.20. pakeičiu 29 punktą ir jį išdėstau taip:

„29. Teikiamos Ataskaitos ir jos priedų popierinė versija turi būti susegta į segtuvą. Visi Ataskaitos ir pridedamų dokumentų lapai turi būti sunumeruoti eilės tvarka.“;

1.4.21. pakeičiu 30 punktą ir jį išdėstau taip:

„30. Pateikusiam Ataskaitą su priedais pareiškėjui ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo Ataskaitos gavimo dienos visuomenės sveikatos centras apskrityje, iš pareiškėjo gavęs Ataskaitą su priedais, išsiunčia direktoriaus ar jo įgalioto asmens pasirašytą raštą, kuriuo patvirtinama, kad Ataskaita su priedais yra gauta ir atitinka Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimus ir tai, kad motyvuoti reikalavimai Ataskaitą pataisyti ar papildyti ar sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių bus priimamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo Ataskaitos

gavimo dienos. Jeigu pateikta Ataskaita su priedais neatitinka Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimų, šiame rašte nurodomi nustatyti trūkumai ir informuojama, kad motyvuoti reikalavimai Ataskaitą pataisyti ar papildyti arba sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių bus priimtas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo tinkamai įformintos Ataskaitos su priedais, atitinkančios Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimus, gavimo dienos.“;

1.4.22. pakeičiu 31 punktą ir jį išdėstau taip:

„31. Tvarkos aprašo 23 punkte nustatytu atveju (kai planuojama ūkinė veikla apima kelių visuomenės sveikatos centrų apskrityse aptarnaujamas teritorijas) visuomenės sveikatos centras apskrityje, gavęs iš kito visuomenės sveikatos centro apskrityje Ataskaitą su priedais, įvertina, ar pateiktos Ataskaitos forma ir turinys atitinka sveikatos apsaugos ministro patvirtintus Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinius nurodymus, ar planuojama ūkinė veikla atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus, ar visuomenės supažindinimas su Ataskaita visuomenės sveikatos centro apskrityje aptarnaujamoje teritorijoje atliktas pagal nustatytus reikalavimus ir savo išvadas dėl Ataskaitos raštu pateikia visuomenės sveikatos centrui apskrityje, pateikusiam Ataskaitą, ne vėliau kaip likus 3 darbo dienoms iki Tvarkos apraše numatytų sprendimų priėmimo terminų pabaigos.“;

1.4.23. pakeičiu 32 punktą ir jį išdėstau taip:

„32. Visuomenės sveikatos centras apskrityje, gavęs iš pareiškėjo Ataskaitą su priedais, atitinkančią Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimus, įvertinęs, ar pateiktos Ataskaitos forma ir turinys atitinka sveikatos apsaugos ministro patvirtintus Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinius nurodymus, ar planuojama ūkinė veikla atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus, ar visuomenės supažindinimas su Ataskaita atliktas pagal nustatytus reikalavimus, taip pat atsižvelgęs į visuomenės sveikatos centro apskrityje raštu pateiktas išvadas dėl Ataskaitos (Tvarkos aprašo 23 punkte nustatytu atveju, kai planuojama ūkinė veikla apima kelių visuomenės sveikatos centrų apskrityse aptarnaujamas teritorijas), ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo Ataskaitos gavimo visuomenės sveikatos centre apskrityje dienos:

32.1. teikia motyvuotus reikalavimus Ataskaitą pataisyti ar papildyti, arba

32.2. priima sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių.“;

1.4.24. pripažįstu netekusiu galios 33 punktą;

1.4.25. pakeičiu 34 punktą ir jį išdėstau taip:

„34. Jeigu priimamas Tvarkos aprašo 32.1 papunktyje numatytas sprendimas, pareiškėjas apie tai informuojamas visuomenės sveikatos centro apskrityje direktoriaus ar jo įgalioto asmens raštu, kuriame siūloma ištaisyti nurodytus trūkumus, pateikti kitą reikalingą informaciją, pateikti pataisytą, papildytą ar patikslintą Ataskaitą su visais priedais laikantis Tvarkos aprašo 25–27 ir 29 punktų reikalavimų (jei Ataskaita buvo pateikta popierine forma, ji gražinama pareiškėjui) bei informuojama, kad terminas, skirtas sprendimui dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priimti ar pakartotiniams motyvuotiems reikalavimams Ataskaitą pataisyti ar papildyti pateikti, bus skaičiuojamas nuo visų tinkamai įformintų dokumentų ir trūkstamos informacijos gavimo dienos.“;

1.4.26. pripažįstu netekusiu galios 36 punktą;

1.4.27. pakeičiu 37 punktą ir jį išdėstau taip:

„37. Visuomenės sveikatos centras apskrityje, iš pareiškėjo gavęs pataisytą ar papildytą Ataskaitą, ją išnagrinėja ir Tvarkos apraše nustatytais atvejais ir tvarka suderinęs savo sprendimus su kitu visuomenės sveikatos centru apskrityje, ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo pataisytos ar papildytos Ataskaitos gavimo dienos pakartotinai teikia motyvuotus reikalavimus Ataskaitą pataisyti ar papildyti, arba priima sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių. Visuomenės sveikatos centras apskrityje turi teisę pareikalauti pakartotinai organizuoti visuomenės supažindinimą su pataisyta ar papildyta Ataskaita, jeigu po visuomenės supažindinimo su ankstesne Ataskaita ji iš esmės keičiama, taisoma ar papildoma (pvz., pasikeičia planuojama ūkinė veikla (technologiniai procesai, taršos šaltiniai, ūkinės veiklos

sukeliama tarša, taršos mažinimo priemonės ar kt.) ir dėl to pasikeičia siūlomos sanitarinės apsaugos zonos ribos, ar kai dėl pasikeitusių aplinkybių planuojamos ūkinės veiklos gretimose teritorijose dėl planuojamos ar vykdomos ūkinės veiklos, jose esamų ar planuojamų objektų, Ataskaitoje siūlomos sanitarinės apsaugos zonos ribos turi būti koreguojamos. Visuomenės supažindinimo su Ataskaita procedūra atliekama vadovaujantis Tvarkos aprašo nuostatomis.“;

1.4.28. pakeičiu netekusiu galios 38 punktą;

1.4.29. pakeičiu 43 punktą ir jį išdėstau taip:

„43. Patvirtintos formos sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priimamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo Ataskaitos, parengtos pagal Tvarkos aprašo reikalavimus, gavimo visuomenės sveikatos centre apskrityje dienos.“;

1.4.30. papildau 45¹ punktu:

„45¹. Visuomenės sveikatos centro apskrityje priimtas sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių galioja neterminuotą laiką, jei nesikeičia esminės aplinkybės (pvz., Ataskaitoje nurodyta planuojama ūkinė veikla (ūkinės veiklos apimtys, technologiniai procesai, taršos šaltiniai, ūkinės veiklos sukeliama tarša, taršos mažinimo priemonės ar kt.), visuomenės sveikatos saugos teisės aktai, susiję su sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymu, taip pat aplinkybės planuojamai ūkinei veiklai gretimose teritorijose dėl planuojamos ar vykdomos ūkinės veiklos, jose esamų ar planuojamų objektų), dėl kurių sanitarinės apsaugos zonos ribos turi būti koreguojamos. Pasikeitus minėtoms esminėms aplinkybėms, dėl kurių sanitarinės apsaugos zonos ribos turi būti koreguojamos, poveikio visuomenės sveikatai vertinimas atliekamas iš naujo Tvarkos aprašo nustatyta tvarka.“;

1.4.31. pakeičiu 46 punkto pirmąją pastraipą ir ją išdėstau taip:

„46. Visuomenės sveikatos centras apskrityje per 10 darbo dienų po sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių priėmimo turi paskelbti informaciją apie priimtą sprendimą savo interneto svetainėje.“;

1.4.32. pakeičiu 46.4 papunktį ir jį išdėstau taip:

„46.4. Ataskaitoje siūlomas sanitarinės apsaugos zonos ribų dydis, brėžinys (topografinė nuotrauka ar kadastrinis žemėlapis), kuriame nurodytos sanitarinės apsaugos zonos ribos.“;

1.5. pakeičiu nurodytuoju įsakymu patvirtintą Sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių formą:

1.5.1. pakeičiu 6 punktą ir jį išdėstau taip:

„6. Ataskaitoje siūlomas sanitarinės apsaugos zonos ribų dydis (pridedamas brėžinys (topografinė nuotrauka ar kadastrinis žemėlapis), kuriame nurodytos sanitarinės apsaugos zonos ribos):	
(sanitarinės apsaugos zonos ribų dydis metrais, taršos šaltinis (-iai), nuo kurio (-ių) nustatomos sanitarinės apsaugos zonos ribų dydis)“	

1.5.2. pakeičiu 8 punktą ir jį išdėstau taip:

„8. Išvada:	
(nurodyti, jog planuojamos ūkinės veiklos sąlygos atitinka visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus arba kokių visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimų planuojamos ūkinės veiklos sąlygos neatitinka (nurodant konkretaus teisės akto straipsnį, jo dalį, punktą)“	

2. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2014 m. lapkričio 1 d.

Sveikatos apsaugos ministras

Vytenis Povilas Andriukaitis

Spausdino UAB „Petro ofsetas“ leidykla-spaustuė
Savanorių pr. 174D, LT-03153 Vilnius
priemimas@petroofsetas.lt
www.petroofsetas.lt
Tiražas 1480 egz.